

## БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

## 412 бұйрық. ҚР білім және ғылым министрлігі

<b>ЖАРИЯЛАНДЫ</b> 12.05.2022	<b>ТІРЕК СӨЗДЕР</b> ата-анаға кеңес, ата-анамен жұмыс, бала дамуы, балабақша, балабақша әдістемесі, балабақша бағдарламасы, балабақша қазақша, балабақша тәрбиешісі, балалар дүниесі, балалар ойыны, балалар тәрбиесі, балалар үшін, балалармен жаттығу, балалармен жұмыс, балалармен тәрбие, баланың дамуы, дамыту ойындары, ерте даму, ерте оқу, креативті тәрбие, қимылды ойындар, логопед, мектепке дейінгі тәрбие, ойын әдістемесі, педагогика, сенсорлық даму, сөйлеуді дамыту, тәрбие және оқыту, тәрбиеші, тіл дамыту	<b>СІЛТЕМЕ</b> <a href="https://bilimger.kz/120564/">https://bilimger.kz/120564/</a>
---------------------------------	--	---

«Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 24 қыркүйектегі № 412 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2020 жылғы 28 қыркүйекте № 21290 болып тіркелді

- Мәтін
- Ресми жарияланым
- Ақпарат
- Өзгерістер тарихы
- Сілтемелер
- Көшіру
- Басқа

## БҰЙЫРАМЫН:

1. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығына(Нормативтік

құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 14235 болып тіркелді, Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілер эталондық бақылау банкінде 2016 жылғы 12 қазанда жарияланды) мынадай өзгерістер енгізілсін:

көрсетілген бұйрықтың кіріспесі мынадай редакцияда жазылсын:

«Білім туралы» 2007 жылғы 27 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 6) тармақшасына сәйкес және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартын (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді) іске асыру мақсатында **БҰЙЫРАМЫН:**«;

көрсетілген бұйрыққа 1-қосымша осы бұйрыққа қосымшаға сәйкес редакцияда жазылсын.

2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Мектепке дейінгі және орта білім комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды;

3) осы бұйрық мемлекеттік тіркеуден өткеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Заң департаментіне осы тармақтың 1), 2) тармақшаларында көзделген іс-шаралардың орындалуы туралы мәліметтерді ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Білім және ғылым вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының  
Білім және ғылым министрі

А. Аймағамбетов

	Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 24 қыркүйегі № 412 Бұйрыққа қосымша
	Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12 тамыздағы № 499 бұйрығына 1-қосымша

## Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы

### 1-тарау. Түсіндірме жазба

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы (бұдан әрі — Бағдарлама) «Білім туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 5-және 14-баптарына, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының (Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 17669 болып тіркелді) талаптарына сәйкес әзірленді.
2. Бағдарламаның мақсаты: мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін қолайлы және қауіпсіз білім беру жағдайларын жасау, балалардың жас және жеке мүмкіндіктеріне сәйкес білім, білік және дағдыларды, рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастыру, «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру аясында ұлттық салт-дәстүрлерге және жалпы адамзаттық құндылықтарға негізделген патриотизм мен толеранттылыққа тәрбиелеу, сондай-ақ балалардың мектепте оқуға әлеуметтік-психологиялық, тұлғалық, ерік, физикалық және зияткерлік дайындығын қалыптастыру.
3. Бағдарламаның міндеттері: баланың өмірін қорғауды және денсаулығын нығайтуды және олардың әлеуметтенуін қамтамасыз ететін заттық-кеңістіктік дамытушы орта құру, мектепке дейінгі білім берудің сабақтастығы мен үздіксіздігі ұстанымдарын қамтамасыз ету, балалардың зияткерлік, әлеуметтік және тұлғалық дамуына бағытталған білім беру салаларын кіріктіру, инновациялық әдістер мен технологияларды қолдану, тәрбиелеу, дамыту және оқыту міндеттерінің бірлігін қамтамасыз ету, мектепке дейінгі ұйым, мектеп пен отбасының бірлескен ынтымақтастығы, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде ата-аналар қауымдастығының қажеттілігін қанағаттандыру.

#### 4. Бағдарлама мазмұны:

1) күтілетін оқыту нәтижелері түрінде ұсынылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізуге;

2) мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту және бастауыш білім беру арасындағы оқыту, дамыту және тәрбиелеу міндеттерін ескере отырып, сабақтастық пен үздіксіздік қағидаларын қамтамасыз етуге;

3) бастауыш білім беру ұйымдарында мектеп жасына дейінгі тәрбиеленушілерді оқыту үшін тең бастапқы мүмкіндіктерді жасауға;

4) қимылды, коммуникативтік, танымдық, шығармашылық, әлеуметтік білім, білік және дағдыларын, өз бетінше үйрену дағдыларын соның ішінде ерте жастағы балаларда қалыптастыруға;

5) тәрбие мен оқытудың психологиялық-педагогикалық жағдай жасауға;

6) тәрбиеленушілердің жеке және жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқу қызметіне дайындыққа;

7) «Рухани жаңғыру» бағдарламасын іске асыру шеңберінде ұлттық салт-дәстүрлер мен жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген рухани-адамгершілік дағдыларды қалыптастыруға;

8) креативтілікті, коммуникабельдікті, сыни ойлауды және командада жұмыс істей білуді дамытуға бағытталған әлеуметтік-тұлғалық қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

5. Әрбір білім беру саласындағы күтілетін нәтижелер жартыжылдықтар бойынша берілген.

6. Бағдарламаның мазмұны балалардың физикалық және психикалық дамуының жас кезеңдерін ескере отырып, келесі жас топтарында іске асырылады:

1) бөбек жасы – 0-3 жас:

нәрестелік жас – туғаннан бастап;

ерте жас – 1 жастан бастап (ерте жас тобы);

кіші жас – 2 жастан бастап (кіші топ);

2) мектепке дейінгі жас – 3-6 жас:

орта жас – 3 жастан бастап (ортаңғы топ);

ересек жас – 4 жастан бастап (ересек топ);

мектепалды жас – 5 жастан бастап (мектепалды тобы, мектепалды сыныбы).

7. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын тәрбиеленушілердің игеру мерзімі — 5 жыл.
8. Бағдарлама меншік нысанына қарамастан, мектепке дейінгі ұйымдардың барлық түрлеріне және мектепалды даярлық сыныптарына ұсынылады.

2-тарау. Ерте жас тобы (1 жастан бастап)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

9. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.
10. Мақсаты денсаулықты сақтау технологиясын қолдана отырып, балалардың толыққанды денесін және психикасын дамытатын, ағзаны шынықтыратын, негізгі қимылдарды дамытатын жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.

11. Міндеттері:

- балалардың өмірін қорғауға және денсаулықты нығайтуға жағдай жасау;
- жүру, жүгіру, өрмелеу, лақтыру, секіру, тепе-теңдікті жетілдіруге мүмкіндік беретін негізгі қимыл түрлерін дамыту және үйлестіру;
- денсаулықты нығайтуға ықпал ететін мәдени-гигиеналық дағдыларын қалыптастыру;
- дербестікке, дене жаттығуларын орындауға ынтасын тәрбиелеу.
- құрдастарымен бірге қатар ойнау білігін қалыптастыру, өз қалауын тежеу.

12. Дене шынықтыру (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Негізгі қимыл түрлерін дамыту және үйлестіру біліктер мен дағдыларды қалыптастыратын ойын барысында қамтамасыз етіледі:

1) жүру. тура жолдың бойымен (ені 25-30 см, ұзындығы 2-3 м) жүру, ересектің көмегімен және көмегінсіз гимнастикалық тақтай бойымен (ені 25-30 см) жүру, ересектің көмегімен жәшікке (биіктігі 10-15 см) шығу және одан түсу, еденде жатқан лентадан (арқаннан, таяқтан) аттап өту.

2) еңбектеу. Орындықтың, үстелдің, арқанның (биіктігі 50 см), доғаның астынан төрттағандап еңбектеп өту, бөренелер арқылы өту, параллель жатқан арқандардың арасынан (жол бойымен) еңбектеу. 2 м қашықтыққа дейін еңбектеу, құрсаудан еңбектеп өту. Шағын саты бойымен жоғары, төмен (биіктігі 1 м) өрмелеу;

3) лақтыру, домалату. Допты бір қолмен және қос қолмен ұстау; түрлі көлемдегі доптар мен шарларды жинау, оларды өздігінен себетке (жәшікке) салу, шарларды домалату, допты екі қолмен алға лақтыру, допты алға домалату (отырып, тұрып), допты төменге, алысқа лақтыру.

Мәдени-гигиеналық дағдылар:

1) баланы жуынудың қарапайым дағдыларына, киінуге, шешінуге және түбекке сұрануға үйрету;

2) ұқыптылыққа, тазалыққа тәрбиелеу, бетінің, қолының, мұрнының ластығын байқауға, оларды жууға, сүртуге, дымқыл киімін шешуге үйрету.

Балаларды шынықтыру ауа, су шараларымен, серуен кезінде ультракүлгін сәулелердің әсерлерімен жүзеге асырылады. Ата-аналардың тілектерін ескере отырып, 2-3 минут бойы жылы құмның үстінде жалаң аяқ жүруге рұқсат ету.

Ауа ванналары күніне бірнеше рет киіну-шешіну кезінде қолданылады, ауа ванналарының ұзақтығы 2-3 минуттан, 6-10 минутқа дейін ұзартылады.

Қасында бірге ойнап жатқан балаға назар аудара білуді, оның жағдайын түсіну, жылаған балаға жан ашырлық танытуды қалыптастыру. Құрдастарына кедергі жасамауға, ойыншықтарды алып қоймай бірге ойнауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

- негізгі қимыл түрлерінің алғашқы дағдыларына, өз-өзіне қызмет көрсету дағдыларына ие;

- дене жаттығуларын орындауға ықылас танытады, ересектердің көмегімен өзін ретке келтіреді;

- тазалық пен ұқыптылыққа қанағаттанған сезімін білдіреді;

- қатар ойнап жатқан досына назар аударады, оның жағдайын түсінеді, жылаған балаға жанашырлық танытады.

### 13. Дене шынықтыру (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін):

1) жолмен жүру (ені 30 см, ұзындығы 3-5 м), орындықтардың, текшелердің, таяқтардың, кегльдердің арасымен, текшелерден, құрсаулардан, таяқшалардан аттап жүру, құрсаудан құрсауға өту, жоғары, төмен қойылған көлбеу тақтай үстімен, тәрбиешімен бірге гимнастикалық орындықтың үстімен жүру, доппен жүру (сырғанаудан кейін), жәшікке немесе гимнастикалық орындыққа көтерілу және одан түсу, жүру («солдат», «тышқан», «ит», «құс», «аю» және басқалар);

2) еңбектеу. Гимнастикалық орындықтың үстінен, астынан өрмелеп еңбектеу,

домалаған доптың артынан еңбектеу, жоғары қойылған көлбеу тақтайдың, гимнастикалық орындықтың бойымен еңбектеу;

3) бір аяқты екінші аяқтың жанына қойып, бөренеден асып өту;

4) домалату, лақтыру. Допты шағын төбешіктен домалату, допты тәрбиешіге домалату және лақтыру; допты алға, жоғары лақтыру, баланың кеудесінің деңгейінде тартылған лентадан допты асыра лақтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолды жоғары көтеріп, төмен түсіру, қолды алға созу, қолды арқаға қою, бұғу және қайта жазу, қолдың білектерін сермеу, айналдыру, қолдың алақандарын жоғары, төмен бұру, қолдың саусақтарын бұғу, ашу, саусақтарды жұмып, ашу, ұсақ заттарды саусақтарымен іліп алу, заттарды бір-біріне беру арқылы отырып және тұрып оңға, солға қарай бұрылу, алға еңкейіп және түзулену, сүйемелдеу арқылы жүрелеп отыру, секіруге ұмтылу. Ұйымдастырудың түрлері – жұптасу, шағын топпен, топпен жұмыс.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

Гигиеналық талаптарды сақтау:

1) тамақтану кезінде: үстел басына қолды жуғаннан кейін отыру, орындыққа өзі отырып, одан өзі тұру; тамақты төгіп-шашпай ұқыпты ішу, майлықты қолдану, тамақтан соң алғыс айту;

2) жуыну кезінде: қолдарын (алақандарын бір-біріне үйкелеу) және бетінің төменгі жағын алақанымен жуу, ересектердің көмегімен беті-қолдарын сүрту;

3) киініп-шешіну кезінде: киімдерін белгілі тәртіппен шешу және кию, оларды дұрыс жинау, киіміне арналған шкафты білу;

4) баланың түбекке сұрана білу дағдыларын қалыптастыру, өзінің түбегінің орнын білу; тек өз түбегіне отыру;

5) бет орамалмен ескерткен кезде мұрнын сүрту, оны қалтасынан өзі алу және салу;

6) өзінің заттарын, сүлгісін сақтайтын орынды білу, үстел басындағы өзінің орнын, киімге арналған шкафты білу.

Дербес қимыл белсенділігі.

Балалардың дербес ойындарында қимыл белсенділігін реттеуге ықпал ететін жағдайлар жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары:

1) балаларды шынықтыруды күні бойы және ұйқыдан соң киіндіру кезінде де жүзеге асыру;

2) киіміндегі олқылықты байқай білуге тәрбиелеу, ересектердің көмегімен өзін ретке келтіруді, ұқыптылыққа және тазалыққа рахаттану сезімдерін дамыту;

3) медицина қызметкерінің жетекшілігімен ауада және суда шынықтыру шараларын жүргізу;

4) күнделікті шынықтырудың бір түрі — суды ағызып, қолын шынтаққа дейін жуу. Бөлме температурасы +22°C төмен емес жағдайда баланың денесі толық немесе денесінің бір бөлігі сумен шынықтырылады;

5) арнайы шынықтыру шаралары (ұсынылған тәсілдердің біреуі қолданылады): беліне дейін және бүкіл денесін дымқыл шүберекпен сүрту. Судың температурасын +36°C бастап +28°C жеткенге дейін біртіндеп төмендету (4-5 күн сайын 2 градусқа төмендету). Денесінің белгілі бір бөлігін сүртінуде су температурасын +35°C бастап +23°C дейін (4 күн сайын 2 градусқа төмендету) төмендету, қарама-қарсы температурадағы жылы, салқын су құю: басында су температурасы +36°C бастап +25°C дейін, соңында +38°C бастап +18°C дейін төмендетіледі.

Күтілетін нәтижелер:

- қимылды үйлестірудің бастапқы дағдыларына ие;
- жаттығуларды көзбен бағдарлау арқылы ойын түрінде (жануарлардың қимылдарына еліктеу) педагогпен бірге орындайды;
- күнделікті шынығу тәсілдерін біледі;
- ересектердің көмегімен өзіне-өзі қызмет етудің қарапайым дағдыларын сақтайды.

2-параграф. «Қатынас» білім беру саласы

14. «Қатынас» білім беру саласының базалық мазмұны – сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

15. «Қатынас» білім беру саласының мазмұны сөйлеу қарым-қатынас қажеттілігін қалыптастыратын жағдайлармен, коммуникативтік дағдыларын дамытуды, белсенді және пассивті сөздік қорын, тілдің грамматикалық құрылымын, дыбыстық мәдениетін, баланың байланыстырып сөйлеуін басқа білім салаларымен кіріктіру арқылы жетілдіруді қамтамасыз етеді.

16. Мақсаты әлеуметтік-коммуникативтік дағдыларды дамыту үшін жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.

17. Міндеттері:

- баланың ауыртпалықсыз және уақытылы әлеуметтенуі;
- оны жалпы қабылданған қарым-қатынас нормаларына, құрдастары мен ересектер

арасындағы өзара қарым-қатынасқа баулу;

- тыңдау мәдениетін қалыптастыру;

-сөздік қорды дамыту;

- тілдің грамматикалық құрылымына, сөзді дыбыстау мәдениетіне және байланыстырып сөйлеуге үйрету.

18. «Сөйлеуді дамыту» ұйымдастырылған оқу қызметінде бірінші жартыжылдықтың маңызды міндеті ересектердің сөйлеу тілін түсінуін дамыту болып табылады. Екінші жартыжылдықта белсенді сөйлеуін дамытуға баса назар аудару.

19. Сөйлеуді дамыту (1 жастан 1 жас 6 айға дейін). Бірінші жартыжылдықта балалардың сөздік қоры заттардың атын, тіршілік иелерінің қимыл-әрекетін (ұйықтайды, тамақ жейді, ән айтады, тыңдайды және тағы басқа), сонымен қатар, балаларға таныс заттардың белгілерін білдіретін (үлкен, кіші, қызыл және тағы басқа) сөздермен кеңейтіледі.

Балалар:

1) өзінің, жақын туыстарының есімін, киім, жиһаз, ыдыс-аяқтардың, кейбір көлік құралдарының, бірнеше таныс жануарлар мен өсімдіктерді атауды;

2) өзінің (қол, аяқ, бас, ауыз, көз, құлақ) және ойыншық-жануарлардың дене мүшелерін ажыратып, атай білуді;

3) құрылымы және мазмұны бойынша қарапайым сөз тіркестерін түсінуді, өтініштерді орындауды, ойыншықтармен күрделі емес шағын қойылымдар көрсетуді, тұрмыстық және қызықты жағдайларды суреттейтін 1-3 әрекетті;

4) тілді көрнекіліксіз түсіну, заттарды табу және оларды суреттен тану, елеулі белгілері бойынша заттарды іріктеуді, тапсырмаларды орындауды;

5) сәйкес суреттерді, ойыншықтарды, іс-әрекеттерді көрсету арқылы кейіннен көрнекіліксіз мазмұны бойынша шағын, қарапайым әңгімелерді, өлеңдерді, санамақтарды түсінуді;

6) шығармаларды тыңдау, оны қабылдау, мазмұнына эмоционалды жауап беруді үйренеді.

Белсенді сөйлеуді дамыту:

1) белсенді сөйлеу қажетті ақпаратты түрлі жолдармен жеткізу негізінде дамиды: ыммен, қимылмен, былдыр сөздермен, таңдануды, қуанышты, наразылықты, өкінуді және тағы басқа білдіретін кейбір эмоциялық екпіндерді қайталайды;

2) сөздік қор туыс адамдардың атауын (ата, әже, әке, ана), таныс заттар мен ойыншықтарды (шыныаяқ, кереует, үстел, қонжық, қуыршақ), кейбір тағам түрлерін (ботқа, сүт), белгілі қимылдарды (ал, тұр, жібер) білдіретін сөздермен толықтырылады. Ересектердің сөздерін тыңдай білуге, «Бұл не?», «Не істеді?» сұрақтарына жауап беруге, сұрақ қоя білуге, жеңіл тапсырмаларды орындай білуге, «болмайды», «болады» сөздерін түсініп, дұрыс әрекет жасауға үйрету.

20. Сөйлеуді дамыту (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін). Аталған жастағы балалардың сөйлеу тілін түсінуі: бөлмедегі және бөлмеден тыс заттар, кейбір жануарлар, олардың қимылдары, ойыншықтар (көжек, қонжық, балық, құс), заттардың белгілері, заттардың жай-күйлері, орны, мезгілдік және сандық қатынастар; қалауына байланысты (су ішкісі, тамақ жегісі, ұйқысы келеді) іс- әрекеттер; дене күйі, көмек, қуаныш, жанашырлық сезімі, жасы мен жынысына сәйкес айналасындағы адамдарға қатысты сөздер есебінен кеңейтіледі.

Келесі дағдыларды:

1) тұрғын үй бөлмелерінің атауын, бұл бөлмелерде еркін бағдарлай білуді және олардың неге арналғандығын;

2) таныс заттарды атауы, түстері, дыбысталуы бойынша топтастыра білуді;

3) ересектердің айтқанын мұқият тыңдау, оның нұсқауларын орындау, екі-үш әрекеттен тұратын жеңіл тапсырмаларды есте сақтап, орындау, жалғаулары бар сөйлемдерді түсінуді;

4) қоршаған ортамен қарым-қатынасты реттеуге және қалауларын білдіруге қажетті сөздерді (алғым келеді, берші, жібер, әрі жылжы) қолдана білуді қалыптастыру.

Баламен тілдесу барысында сергек, қуанышты көңіл-күйді, ересектермен әңгімелесу ниетін қолдау, олардың нұсқауларын орындау, олардың әрекеттері мен сөздеріне еліктеу үшін тақпақтарды, әзілді тапқыр сөздерді, ертегілердің күлкілі кіріспесі қолданылады.

Мәнерлі сөйлеуде: шығарманың мазмұнына қатысты айтылатын сұраулы, бұйрықты, лепті интонацияны түсінуді дамыту бойынша жұмысты жалғастыру.

Белсенді сөйлеу ересектердің сөйлеген сөздерін қайталау арқылы жеке сөздер мен тіркестерді жаңғырта білу, ән, өлең, тақпақтарды тыңдай отырып, жекелеген сөздерді дауыстап және әндетіп айту арқылы дамиды.

Белсенді сөздікті байыту, былдыр сөздер мен дыбыстарға еліктеуді біртіндеп жалпы қолданатын тілдік формамен ауыстыру, заттар мен іс-әрекеттерді білдіретін жаңа сөздерді енгізу, пассивтік сөздік қордағы сөздерді айтуға үйрету.

Табиғи жағдайда айналасындағы, суреттердегі заттарды атауды, ересектер мен құрбыларына жүгіне білуді (сұрашы, алғыс айт, қара, кім келді және тағы басқа), еліктеу бойынша жаңа сөздерді, екі-үш сөзден тұратын сөйлемдерді айту, түсінікті сұрақтарға жауап беруді жалғастыру.

Айналасындағы адамдардың сөзін мұқият тыңдау, олардың ауызша талаптарын орындау қабілеттерін дамыту.

Дұрыс үлгілік сөйлеу дағдыларын, ана тілінің грамматикалық ережелерін ескеріп, сөйлемдерді құруды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

- өзінің, жақын адамдарының есімдерін біледі, киімді, жиһазды, ыдыстарды, кейбір қозғалыс құралдарын атай біледі;

- кейбір жануарлар мен олардың қимылдарын біледі, заттардың белгілерін, жай-күйлерін, орналасқан орындарын атайды;

- өзінің дене мүшелерін ажыратады және атайды, дыбыстық еліктеуіш сөздерді жалпы қолданылатын сөздермен ауыстырады;

- мазмұны қарапайым сөз тіркестерін, ойыншықтармен күрделі емес шағын қойылымдарды түсінеді;

- сөзбен немесе қысқа сөз тіркесімен өз өтінішін білдіреді;

- дауысты дыбыстарды және түсінікті артикуляциялық қатынастағы дауыссыз дыбыстарды анық айтады;

- тұрғын үй бөлмелерін атайды, бөлменің ішін бағдарлай алады;

- атауы, түсі, айтылуы бойынша таныс заттарды топтастырады;

- үлкендерді мұқият тыңдай алады, оның нұсқауын орындайды, екі-үш іс-әрекеттен тұратын күрделі емес тапсырмаларды есте сақтайды және орындайды, онда, оған көмекші сөз құрылымдарын түсінеді;

- қоршаған ортамен (керек болып тұр, бер, жібер, жылжы) өзара қарым-қатынасты реттеу мен қалауын білдіру үшін қажетті сөздерді қолданады.

21. Көркем әдебиет:

1) шығармаларды тыңдау, мазмұны бойынша түсінікті ертегілер, әңгімелер, өлеңдер, тақпақтарды түсіну үшін жағдайлар жасау;

2) шығарма кейіпкерлеріне деген жанашырлық дағдыларын, халықтық шығармалар, тақпақтар, өлеңдердің ырғағы мен әуенділігіне эмоционалды түрде жауап беруді

қалыптастыру.

22. Көркем әдебиет (1 жастан 1 жас 6 айға дейін):

1) шағын қарапайым мазмұнды әңгімелерді, тақпақ, бесік жырларын сурет, ойыншық, түрлі әрекеттер және аудио-бейнематериалдар арқылы тыңдау мәдениетін және оларды түсіну дағдыларын қалыптастыру;

2) көркем мәтінді тыңдау және оның мазмұнын белсенді қабылдау дағдыларын дамыту.

23. Көркем әдебиет (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін):

1) мәнерлі сөйлеудегі: көркем шығарманың мазмұнына қатысты айтылатын сұраулы, бұйрықты, лепті интонацияларды түсінуін дамыту. Мәтінді қайталап оқу, көрсету арқылы сөздерді айта білуге үйрету;

2) балаларға ойын әрекеттерін, оқу, айтып беру, көрсету барысында мәтінге сәйкес таныс әуендерді орындай білуге, халық шығармаларының, тақпақтар мен әндердің ырғақтығы мен әуезділігін эмоциялы қабылдауға баулу;

3) адамдар мен жануарлардың әрекеттері бейнеленген шағын әңгімелерді, ертегілерді, өлеңдерді тыңдауға, сюжеттің дамуын қадағалай білуге және эмоционалды көңіл-күйлерін білдіруге, балалардың түсінуіне жеңіл табиғат құбылыстарын: қар, жаңбыр, жел, шалшық тағы басқа атауға үйрету;

4) оқу, айтып беру және көрсету барысында балаларды шығарма кейіпкерлеріне жанашырлық танытуға, мәтіннің сөздерін айтуға баулу;

5) балаларды ойын әрекеттеріне қатысуға, халық шығармаларының, тақпақтардың, әндердің музыкасы мен ырғағына көңіл күйін білдіруді үйрету;

6) мейірімділік көрсету қабілетін-адамгершілік сезімдерді тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

– қысқа, қарапайым әңгімелер, өлеңдер, тақпақтарды тыңдайды және түсінеді;

– көркем туындылардың мазмұнындағы сұраулы, мақұлданған, лепті интонацияларды түсінеді;

– қайталап оқу кезінде мәтіндегі сөздерді айта алады;

– шағын өлеңдер, ертегілер, әңгімелерге эмоционалды көңіл-күй танытады;

– шығарма кейіпкерлеріне жанашырлық танытады.

3-параграф. «Таным» білім беру саласы

24. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.
25. «Таным» білім беру саласын ұйымдастыруда баланың қоршаған ортаны бағдарлау аясы кеңейтіледі және байытылады, сезімдік тәжірибесі қалыптасады, түйсіктері және қабылдауы жетілдіріледі.
26. Мақсаты табиғат құбылыстары, адамдардың өмірі туралы түсініктерін, танымдық қабілеттерін қалыптастыруға арналған жағдайлармен қамтамасыз ету болып табылады.
27. Міндеттері:

- қоршаған орта туралы білімін кеңейту және байыту;
- сенсорлық қабілеттерін қалыптастыру;
- тірі және өлі табиғат құбылыстары жайлы бастапқы түсініктерін қалыптастыру;
- жануарлар әлеміне қамқор қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу;
- бейнелі-қимылдық ойлауды, есті, қиялды, зейінді, қабылдауды дамыту.

#### 28. Сенсорика.

Сенсорлық саланы қалыптастыру, зейін, қабылдау, ойлау, затты қолдану әрекеттері, түсті, пішінді және көлемді бағдарлауды дамыту.

#### 29. Сенсорика (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Балаларда заттарды сырғымалы лентаның көмегімен, ауа шарын, ойыншық машинаны, арбаны жібінен тарту, жібінен тарта отырып, дыбысын шығара білу қабілеттерін дамыту.

Балаларды:

1) бір-бірімен байланысты тура және кері әрекеттерді орындауға: жаю және жинастыру, алу және салу, шарлардың түрлі түсті тығындарын қорапқа, шелекке ауыстырып салу, оларды еңіс жазықпен сырғанатуға;

2) заттарды өлшемі немесе пішіні бойынша сәйкес ұяларға орналастыра отырып, салыстыруға арналған тапсырмаларды орындауға;

3) екі бөліктен тұратын ойыншықтарды, түрлі өлшемдегі 2-3 сақинадан тұратын конустық негіздегі (өзекшесі) пирамидаға, кейіннен тік өзектегі пирамидаға бір өлшемді бірнеше сақинаны, содан кейін түрлі өлшемді екі топтағы сақиналарды белгілі бірізділікпен жинастыруға;

4) қызыл, сары, жасыл, көк, ақ және қара түске боялған: біртекті заттарды тану және

жұмыс жасауға;

5) түрлі материалдардан жасалған заттардың шығаратын дыбыстарын, сонымен бірге музыкалық тембрлердің дыбыстарын ажыратуға үйрету.

30. Сенсорика (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Қабілеттерді:

1) заттар-құралдарды қолдану, олармен әрекет ету, пішінді, көлемді, түсті, дыбысты ажырата білуді;

2) неғұрлым күрделі заттармен әрекеттерді орындау – таяқшалары бар сақинамен, аулағышпен, қарпығышпен сәйкес келетін ойыншықтар мен шарларды жылжыту, алу және орындарын ауыстыра білуді;

3) қазықшаларды ылғал құмға балғамен қағып кіргізе білуді;

4) біртекті заттарды ортақ белгісі: пішіні, түсі бойынша топтастыра білуді;

5) ұсақ қол моторикасын дамыту үшін заттармен нәзік қимылдар жасауды, дидактикалық ойындарда және тұрмыста балалардың сенсомоторлық «көз-қол» үйлесімділігін;

6) естуді дамыту үшін түрлі дыбыс шығаратын заттармен (қоңыраулар, аспалы металл таяқшалар, шиқылдайтын ойыншықтар, музыкалық ойыншықтар) таныстыруды;

7) қабылдауды дамыту үшін бір мезгілде екі қасиетті: түс пен өлшемді, пішін мен өлшемді, пішін мен түсті, негізгі төрт түсті (қызыл, көк, сары, жасыл) ажыратуды;

8) логиканы дамыту үшін пішіні, түсі, көлемі бойынша бір-біріне ұқсас заттарды сәйкестендіру мен топтастыруды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

- ересектердің көмегімен қарапайым құрылыстарды құрастыра алады;
- іс-әрекет орындауға болатын қарапайым заттар-құралдарды қолданады;
- біртекті заттарды ортақ белгісі (өлшемі, пішіні) бойынша топтастыра біледі;
- түсі мен көлеміне қарамастан таныс заттарды таниды және көрсетеді;
- негізгі төрт түсті ажыратады; ересектердің нұсқауларын түсінеді және айналасындағы кеңістіктен заттарды таба алады.

31. Жаратылыстану (1 жастан 1 жас 6 айға дейін):

1) тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру;

2) заттарды, олардың белгілерін, қарапайым әрекеттерді тани білуге, табиғат бұрышындағы аквариумдағы балықтарды, жемсауытқа ұшып келетін құстарды, үй құстары мен жануарларды (ит, мысық, қоян, тотықұс) бақылауға, шөпті, гүлдерді, ағаштарды (бұталарды) ажыратуға үйрету;

3) өсімдіктер мен жануарларға деген қызығушығын дамыту, оларға қамқор болуға тәрбиелеу.

32. Жаратылыстану (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Қоғам өміріндегі кейбір нақты жағдаяттар жайлы қарапайым ұғымдарды қалыптастыру.

Балаларды:

1) қоршаған ортадағы және суретте берілген заттарды, көлік түрлерін, үй жануарларын танып, олардың дауыстарына еліктеуді;

2) жануарлардың ерекшеліктерін, іс-қимылдарын, белгілерін ажырату және атауды;

3) табиғат құбылыстарын бақылап, оларды атауды;

4) гүлдеп тұрған бөлме өсімдіктерінің әсемдігіне көңіл бөлуді;

5) кейбір көкөністер мен жемістер жайлы біліп, оларды суреттерде және шынайы тани білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

– кейбір жануарларды шынайы тұрғыда, суреттерден таниды және атайды;

– кейбір көкөністер мен жемістер жайлы біледі, оларды суреттерде және шынайы таниды;

– табиғат құбылыстарын атайды.

4-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

33. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

34. Мақсаты балалардың танымдық, шығармашылық, музыкалық қабілеттерін қалыптастыру болып табылады.

35. Міндеттері:

– өнімді әрекеттерге қызығушылықтарын ояту;

– балалардың байқампаздығын дамыту;

– көрнекі-қимылдық ойлауды, есті, қиялды, зейінді, қабылдауды дамыту;

– қоршаған орта туралы түсініктерін және сенсорлық қабілеттерін қалыптастыру.

### 36. Сурет салу:

1) бейнелеу өнері, сурет салу үшін қолданылатын, құралдар мен материалдар туралы түсінік қалыптастыру;

2) бейнелеу тәсілдерін үйрету.

### 37. Сурет салу (1 жастан 1 жас 6 айға дейін):

1) сурет салуға балалардың қызығушылығын тәрбиелеу;

2) балаларды бояулардың ашық түстерін эмоциялы қабылдауға, қарындаштармен, фломастерлермен сурет салуға, қағаз бетін ашық түсті дақтармен, жақпалармен толтыруға бояу жағылған саусақпен қағазға сурет салуға үйрету.

### 38. Сурет салу (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Балаларды төрт негізгі түстерді (қызыл, көк, сары, жасыл) қолдануға, қағаз бетіне бейнелерді дұрыс орналастыруға; қарындашпен, фломастермен жұмыс жасау техникасына, бояу жағылған саусақпен және алақанмен қағазға сурет салуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қарындашпен, фломастермен сурет салуға ынта білдіреді;

бояулардың ашық түсіне эмоционалды көңіл-күй танытады;

қағаз парағын ашық түсті дақтармен, жақпалармен ырғақты түрде толтырады;

қағаз бетіне алақанымен ұқыпты баса біледі.

### 39. Мүсіндеу (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Сазбалшықпен, оның қасиеттерімен таныстыру. Балаларды ермексаздың, сазбалшықтың кесектерін алақан арасында домалатуды, алақан арасында «шарлар» жасауды, жалпақ, дөңгелек пішіндерді мүсіндей білуге үйрету.

### 40. Мүсіндеу (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Балаларға ермексазды, сазбалшықты алақан арасына ала білуді, өз қалауы бойынша алынған пішіндерді құрастыруды, жалпақ, дөңгелек пішіндерді мүсіндей білуге, қолданылған материалдарға ұқыпты қарым-қатынас жасай білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықты алақан арасында домалата алады;

жалпақ дөңгелек пішіндерді мүсіндейді;

тәрбиешінің көрсетуі бойынша алынған пішіндерді құрастыра біледі.

#### 41. Музыка.

Музыкаға, ән салуға, музыкалық-ырғақтық қимылдарға қызығушылықтарын қалыптастыру.

#### 42. Музыка (1 жастан 1 жас 6 айға дейін).

Балаларға мазмұны бойынша жақын әндерді тыңдауды, олардың көңіл- күйіне эмоционалды үн қатуды, оларды сәйкес қимылдармен алдымен ересектің көрсетуімен, кейіннен әннің сөзі бойынша орындауды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

музыкамен жүре біледі;

ересектердің орындаған әндерін тыңдайды;

ойын әрекеттерін музыкалық сүйемелдеумен орындауды біледі;

би әуендерінің көңілді сипатын күрделі емес қимылдармен: аяқтан аяққа ауысу, өкшелерін соғу, қолдың буынын айналдыру, орнында айналуды біледі.

#### 43. Музыка (1 жас 6 айдан 2 жасқа дейін).

Балаларды әннің әуені мен сөздерін тыңдауға және оларды тануға, көңілді және қалыпты сипаттағы музыкалық шығармаға эмоционалды үн қатуға, ересектердің орындауындағы әнді тыңдауға, ойын әрекеттерін орындауға, музыка сипатының ауысуына назар аударуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

музыкаға сәйкес жүре біледі;

ересектердің орындаған әндерін тыңдайды және қайталайды;

ересектермен қосылып айтуды, әнді орындағанда интонацияларын қайталауды біледі;

ойын әрекеттерін музыкалық сүйемелдеумен орындауды біледі;

би әуендерінің көңілді сипатын күрделі емес қимылдармен: аяқтан аяққа ауысу, өкшелерін соғу, қолдың буынын айналдыру, орнында айналуды біледі.

#### 5-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

#### 44. Мақсаты: ерте жастағы балаларды әлеуметтендіру, оларды әлеуметтік-мәдени

нормаларға, отбасының дәстүрлеріне баулу, олардың әлеуметтік дағдылары мен өз бетінше үйрену дағдыларын дамыту.

45. Міндеттері:

- балалардың мектепке дейінгі ұйымға табысты бейімделуі үшін жағдай жасау;
- балаларды әлеуметтендіру негізі ретінде заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны жобалау;
- әрекет пен қарым-қатынастағы жетістіктерді бағалау арқылы баланы әрекет түрлерінде дербестікке, өзіндік сана-сезімге және өзінің қадір-қасиетін сезінуге тәрбиелеу үшін жағдай жасау;
- баланы ересектермен және құрдастарымен мейірімді қарым-қатынасқа тәрбиелеу.
- баланың әлеуметтік-коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру және оның әлеуметке үйлесімді енуін қалыптастыру;
- ерте жастағы балалар үшін олардың жалпы дамуы мен әлеуметтенуі үшін ойындар ұйымдастыру.

3-тарау. Кіші топ (2 жастан бастап)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

46. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

47. Мақсаты денсаулық сақтау технологиясын қолдана отырып, дене біліктері мен дағдылары мен негізгі қимыл түрлерін қалыптастыру болып табылады.

48. Міндеттері:

- жалпы дамытушы жаттығуларды, ұлттық қимылды саусақпен ойналатын ойындарды, шынықтыру шараларын қолдану арқылы балалардың денсаулығын нығайту;
- негізгі қимыл түрлерін дамыту;
- салауатты өмір салты туралы бастапқы түсініктерін және құрдастарымен бірлескен әрекетке дайындықты қалыптастыру.

2-параграф. I жартыжылдық

49. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Бұрылу (оңға-солға), қолды кеуде тұсында айқастыру және екі жағына жазу, қолды шапалақтау; қолды алға, жоғары, жан-жаққа көтеру, оларды бүгіп, жазу, саусақтарын ашып жұму; тізені бүгіп жазу (екіншісіне тұрып), еденде отырған қалпында, таяныштан ұстап отырып аяқтың ұшымен тұру, алға,

жанына, артқа қадам жасау, аяқты алға, өкшеге қою; табандарды бұгу (жазу), қатарында тұрған – отырған адамға қолындағы затты бере отырып, тұлғасын оңға-солға бұру, шалқасынан жатқан қалыпта қолдары мен аяқтарын бірдей қимылдатып, аяқтарын көтеру және түсіру, арқасынан бүйіріне, ішіне және кері қарай аударылу, алға, жан-жағына қарай еңкею.

Негізгі қимылдар:

1) педагогтің артынан жүру, жұптасып жүру, шеңбер бойымен қол ұстасып жүру, қарқынды өзгерте отырып жүру, бағытты өзгерте отырып жүру, жүруден жүгіруге ауысу, бағдар бойынша жүру (кілемнің бойымен, жіпке дейін), кедергілерден аттап жүру. Ұзындығы 2,5-2 м, ені 25 см (2 жаста), 20 см (3 жаста) тақтай бойымен жүру, жіптен немесе таяқтан аттап өту;

2) бірқалыпты жүгіру, шашырап, берілген бағытта, әртүрлі қарқынмен, заттардың арасымен шеңбер бойынша, аяқтың ұшымен, белгі бойынша тоқтап, бірінің соңынан бірі (20м дейін), шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, бағытты өзгертіп, 30-40 сек бойына үзіліссіз жүгіру, жүруден жүгіруге және керісінше ауысу;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқтап секіру, алға қарай ұмтыла екі аяқтап секіртпемен, лентамен еденде 10-20 см қашықта (2 арқаннан тұратын жолақ арқылы) жатқан арқаннан секіру; 10-15 см биіктен секіру;

4) еңбектеу, өрмелеу. Кедергілі жазықтың бетімен, еңіс тақтайдың үстімен, жол бойымен, әртүрлі заттардың: доғаның, орындық, үстел, арқанның астымен нысанаға дейін төрттағандап (алақанымен, тіземен тіреп) еңбектеу. Ауданы 50 x 50 см, биіктігі 10 см мінбеге өрмелеу;

5) лақтыру, қағып алу, дәлдеп лақтыру. Екі қолмен 1-1,25 м арақашықтықтағы (көлденең) нысанаға (кеуде тұсынан, төменнен, жоғарыдан (қағып алмай), баланың көзінің және кеудесінің тұсынан әртүрлі заттардың астымен 0,5-1,5 м арақашықтыққа доптарды домалату, доптарды бір-біріне домалату;

6) тепе-теңдік сақтау. Жиектері шектелген тура жолақпен (ені 20-25 см, ұзындығы 2-2,5 м) гимнастикалық орындықтың үстімен жүру, заттарға шығу (гимнастикалық орындыққа, жұмсақ модульге және тағы басқа), тұру, қолын жоғары көтеру, түсу; заттардан ( биіктігі 10-15см), шеңберден шеңберге аттау; төрттағандап тақтаның үстімен 20 см арақашықтықта орналасқан бірнеше кедергіден (ленталардан, текшелерден және тағы басқа) аттау, орнында баяу айналу.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

Мәдени-гигиеналық ережелерді орындау білімін бекіту.

Киіміндегі ұқыпсыздықты байқап, оны өз бетінше, ересектердің көмегімен жоюға, қол

орамалды пайдалануға үйретуді жалғастыру.

Киініп-шешіну кезінде киімдерін белгілі тәртіппен киюге және шешуге, ілгектің әр түрлерін қолдана білуді жаттықтыру. Киімдерді шкафқа немесе орындыққа ұйқыға жатар алдында ұқыпты жинау білігін бекіту. Жолдасының киіміндегі ұқыпсыздықты көруге және оған өз көмегін ұсынуға үйрету.

Жеңдерін өз бетімен түру, жуыну кезінде киімді суламау, жуыну кезінде суды шашыратпау білігін бекіту.

Үстел басында қарапайым мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру: нанды үгігпеу, тамақты ауызды жауып шайнау, ауызды толтырып сөйлемей.

Балаларды үстел басында дұрыс отыру, үстелді даярлау заттарымен таныстыруды жалғастыру.

Жуыну туралы қысқа өлеңдерді немесе тақпақтарды үйрету, оларды ересектермен немесе өз бетінше қайталау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары:

1) балаларды серуен кезінде ультракүлгін сәуленің әсерінен ауа, су шараларының үйлесімділігімен шынықтыру;

2) сумен шынықтыруда ұсақ тастары бар ванна қолданылады. Су температурасы +30°C градустан +18°C, +16°C -қа дейін әр үш күн сайын 2 градусқа төмендетіліп отырады.

Дербес қимыл белсенділігі.

Ересектердің көрсетуі бойынша кейбір қимылдарды орындайды, қимыл белсенділігіне жағымды эмоциялық қарым-қатынас білдіреді, бұрын игерген қимылдарды өздігінен орындай алады.

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Ересектердің баланы сырғанатуы; шанаға отырғызып, төбешіктен сырғанату, шананы жіппен сүйрету, баланың ойыншығын шанамен сырғанатуы;

2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедке отырғызу, ересектердің көмегімен және көмегінсіз түсіру, ересектердің көмегімен және өзбетімен рөлді басқару;

3) мұз жолдармен сырғанау: ересектер балалардың қолынан жетелеп сырғанатуы.

Күтілетін нәтижелер:

– ересектермен бірге дене жаттығуларын орындай алады;

- негізгі қимыл түрлерін: жүгіру, өрмелеу және секіру, тепе-теңдік сақтауды игерген;
- спорттық жаттығуларды орындайды;
- жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын игерген;
- шынықтыру шараларын өткізу кезінде жағымды көңіл-күй танытады және сақтайды.

### 3-параграф. II жартыжылдық

#### 50. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолды кеудеде аяқастыру және екі жағына жазу, артына жіберу, шапалақтау. Таяныштан ұстап отырып аяқтың ұшымен тұру, алға, жанына, артқа қадам жасау, аяқты алға, өкшеге қою, табандарды бұғу (жазу), қатарында тұрған - отырған адамға қолындағы затты бере отырып, тұлғасын оңға-солға бұғу, шалқасынан жатқан қалыпта қолдары мен аяқтарын бірдей қимылдатып, аяқтарын көтеру және түсіру, арқасынан бүйіріне, ішіне және кері қарай аударылу, алға, жан-жағына қарай еңкею.

#### Негізгі қимылдар:

1) бірқалыпты жүру, жан-жаққа және берілген бағытқа шеңбер бойынша қолдарының әртүрлі қалыптарымен, аяқтың ұшымен, шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, жұптасып, қарқынды өзгерте отырып, белгі бойынша тоқтап, ирелеңдеген баудың бойымен еркін жүру, едендегі немесе еденнен 15-30 см көтерілген арқаннан, бөренеден, текшеден, гимнастикалық таяқшадан аттап жүру;

2) бірқалыпты жүгіру, шашырап, берілген бағытта, әртүрлі қарқынмен, заттардың арасымен шеңбер бойынша, аяқтың ұшымен, белгі бойынша тоқтап, бірінің соңынан бірі (20м дейін), шағын топқа бөлініп және бүкіл топпен, бағытты өзгертіп, шашырап, 30-40 сек бойына үзіліссіз жүгіру, жүруден жүгіруге және керісінше ауысу;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқтап секіру, алға қарай ұмтыла затқа дейін екі аяқтап секіру (10-15см), орнынан ұзындыққа (20-50см) секіру, 10-15 см биіктен секіру, еденде 10-20 см қашықтықта (2 арқаннан тұратын жолақ арқылы) жатқан арқаннан, таспадан секіру, секіртпеден секіру;

4) еңбектеу, өрмелеу. Кедергілі жазықтың бетімен, еңіс тақтайдың үстімен, жол бойымен, әртүрлі заттардың: доғаның, орындық, үстел, арқанның астымен нысанаға дейін төрттағандап (алақанымен, тізесімен тіреп) еңбектеу. Ауданы 50 x 50 см, биіктігі 10 см мінбеге өрмелеу;

5) лақтыру, қағып алу, дәлдеп лақтыру. Екі қолмен 1-1,25 м арақашықтықтағы (көлденең) нысанаға (кеуде тұсынан, төменнен, жоғарыдан (қағып алмай), баланың көзінің және кеудесінің тұсынан әртүрлі заттардың астымен 0,5-1,5 м арақашықтыққа

отырған және тұрған қалыптан доптарды домалату, доптарды бір-біріне домалату, бір және екі қолымен допты еденге ұру;

б) тепе-теңдікті сақтау. жиектері шектелген тура жолақпен (ені 20-25 см, ұзындығы 2-2,5 м), гимнастикалық орындықтың үстімен, еңіс тақтайдың үстімен (ені 25 см, бір басы 15-20 см көтерілген) жүру, заттарға шығу гимнастикалық орындыққа, жұмсақ модульге және тағы басқа) тұру, қолын жоғары көтеру, түсу, заттардан (биіктігі 10-15 см), шеңберден шеңберге аттау, төрттағандап тақтаның үстімен 20 см арақашықтықта орналасқан бірнеше кедергіден (таспалардан, текшелерден және тағы басқа) аттау, орнында баяу айналу.

Мәдени-гигиеналық дағдылар:

1) мәдени-гигиеналық ережелерді қолдану білімін бекіту. Дербес қимыл әрекетін қамтамасыз ету;

2) дербес ойындарында қозғалыс белсенділігін реттеуге мүмкіндік беретін жағдайларды жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары:

1) балаларды шынықтыру серуен кезінде ультракүлгін сәуленің әсерімен ауа, су шараларының үйлесімділігімен қамтамасыз етіледі. Жергілікті және жалпы шаралар қолданылады;

2) балалар жылдың салқын мезгілінде, ауа температурасы 15°C төмен болмағанда, 4-5 қабат киіммен далаға шығып, серуендей алады;

3) ауа ваннасы бала күніне бірнеше рет киінгенде жүргізіледі, ұзақтығы 2-3 минуттан 6-10 минутқа дейін артады;

4) сумен шынықтыруда бала ұсақ тастары бар ваннада жүреді. Су температурасы +35°C ден +34°C -ге дейін +23°C ден +22°C -ге дейін әр үш күн сайын 2 градусқа төмендетіліп отырады. Басқа күнделікті шараларда су температурасы +30°C градустан +18°C, +16°C-қа дейін біртіндеп төмендетіледі.

Дербес қимыл белсенділігі.

Ересектердің көрсетуі бойынша кейбір қимылдарды орындайды, қимыл белсенділігіне жағымды эмоциялық қарым-қатынас білдіреді, бұрын игерген қимылдарды өздігінен орындай алады.

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Ересектердің баланы сырғанатуы, шанаға отырғызып, төбешіктен сырғанату, шананы жіппен сүйрету, баланы ойыншығымен шанада сырғанату, бір-бірін сырғанатуға талпыну;

2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипедке отырғызу, ересектердің көмегімен және көмегінсіз түсіру, ересектердің көмегімен және өзбетімен рөлді басқару;

3) мұз жолдармен сырғанау: ересектер балалардың қолынан жетелеп сырғанатуы.

Күтілетін нәтижелер:

ересектермен бірге дене жаттығуларын орындай алады;

негізгі қимылдардың түрлерін игерген;

спорттық жаттығуларды орындаудың алғашқы техникасы туралы түсініктерге ие;

жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын меңгерген;

шынықтыру шараларын өткізу кезінде жағымды көңіл-күй танытады.

4-параграф. «Қатынас» білім беру саласы

51. «Қатынас» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

52. Мақсаты тілдік қарым-қатынас дағдыларын, сөздік қорын, әдеби шығармалар мен халық ауыз әдебиеті шығармаларына қызығушылығын қалыптастыру болып табылады.

53. Міндеттері:

– дыбыстардың дұрыс айтылуын, байланыстырып сөйлеуін қалыптастыру;

– халық ауыз әдебиеті шығармашылығына баулу;

– пассивті және белсенді сөздік қорын байыту;

– балалардың түрлі әрекеттердегі ауызша және байланыстыра сөйлеуін дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

54. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

Келесі біліктерді:

1) айналасындағы адамдардың сөзін есту және тыңдау, түрлі дыбыстарды саралау, дауыстың қаттылығы мен айтылу жылдамдығын ажырата білуді;

2) дауысты және дауыссыз дыбыстарды (ызың және үндіден басқа) еліктеу сөздерін қолдана отырып дұрыс айтуды;

3) дыбыстарды, сөздерді және сөз тіркестерін дауыстың қарқынын, екпінін, күшін есепке алып, дыбыстарды дәл айтуды қалыптастыру.

Сөздік қор.

Балаларды заттардың қасиеттері мен олармен әрекеттердің атауын айтуға, тілдік қарым-қатынасқа, ауызша сөйлеуге, зат есімдерді, сын есімдерді қолданып, заттарды (киімдер, ыдыстар) сипаттауға үйрету.

Тілдің грамматикалық құрылымы.

Балаларды педагогтің сөзін түсінуге, сөйлегенде заттарды сипаттау үшін зат есімдерді етістіктермен, сын есімдермен бірге қолдануға, зат есімнің көпше түрін пайдалануға, сөздерді дұрыс айтуды ескере отырып, сөз тіркестерін (сын есім + зат есім, зат есім + етістік) құрауға үйрету.

Байланыстырып сөйлеу.

Балаларды ересектердің сөзін тыңдай білуге; ересектермен және құрдастарымен тілдік қарым-қатынас жасауды дамыту; қарапайым (Кім? Не? Не істейді? және тағы басқа) және бірте-бірте күрделі (Нені ұстады? Нені әкеледі?) сұрақтарға жауап беруге, көркем сөзді эмоционалы қабылдауды, балалар әдебиеті шығармаларының бейнесін және мазмұнын түсінуге, қысқа тақпақтар мен санамақтарды жатқа айта білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

– тілдегі дыбыстар мен сөздерді айта алады, дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстай алады;

– адамның дене мүшелерін (қол, аяқ, бас), тұрмыстық және ойын әрекетін (қыдыру, тамақтану), әртүрлі өлшемді (үлкен, кіші) білдіретін сөздерді түсінеді; зат есімдерді, есімдіктерді етістікпен байланыстыра алады;

– берілген сұрақтарды түсінеді және тыңдайды, оларға жауап береді;

– жақсы таныс ертегілердің үзінділерін есте сақтайды.

## 55. Көркем әдебиет.

Балаларды:

1) ертегілердің, әңгімелердің, тақпақтардың мазмұнын түсінуге және олардағы әрекеттердің дамуын қадағалауға;

2) тақпақтардың интонациясын қабылдауды;

3) кейіпкерлердің пайда болуын, олардың өзара әрекеттерін қадағалауға;

4) ертегілердегі, әңгімелердегі, өлеңдердегі қарама-қарсы бейнелерді түсінуді;

5) таныс тақпақтарды қайталауды;

б) ойыншықтарды қолданып, мазмұны күрделі емес ойындарға қатысуды үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

тыңдалым және айтылым дағдыларын игерген;

қысқа тақпақтарды, өлеңдерді жатқа біледі;

шығармалардың мазмұнына эмоционалды көңіл-күй таныта біледі;

жақсы таныс шығармаларды көрнекі құралдарсыз тыңдайды;

кейіпкерлердің бейнелерін ойындарда қарапайым түрде бейнелей алады.

6-параграф. II жартыжылдық

56. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

Біліктер мен дағдыларды:

1) сөйлеудің дыбыстық мәдениетін;

2) дауысты және дауыссыз дыбыстарды (ызың және үндіден басқа) мен сөздерді анық айту, дыбыс аппаратын дамыту.

3) қолдың ұсақ моторикасын дамыту;

4) артикуляциялық гимнастика өткізу.

Біліктер мен дағдыларды:

1) түрлі дауыс жоғарылығымен, қарқынымен, биіктігімен дыбыстарға еліктеуші сөздерді айтуды;

2) сөйлеу тілінің екпіні мен ырғағына сәйкес жаңғырта білуді;

3) сөз тіркесінде, сөйлемде сөздер мен дыбыстарды айтуын бекітуді қалыптастыру.

Сөздік қор.

Балалардың белсенді сөздік қорын байыту: заттардың қасиеттерін және олармен әрекеттерді атау.

Дағдыларды:

1) тілдік қатынасты, ауызша сөйлеуді;

2) ыдыс-аяқ, киім, жиһаздарды және күнделікті өмірде олармен әрекет жасауды білдіретін сөздерді, сөз таптарын қолдануды;

3) заттардың белгілерін білу, жануарлар мен олардың төлдері, көкөністер, жемістер, өсімдіктер, еңбек әрекеттерін білдіретін сөздерді қолдануды қалыптастыру.

Тілдің грамматикалық құрылымы.

Дағдыларды:

- 1) қарапайым сұрақтарға жауап беруді;
- 2) сөздің интонациямен аяқталуын меңгеруді қалыптастыру.

Байланыстырып сөйлеу.

Дағдыларды:

- 1) сөйлеудің диалогтық түрлерін дамытуды;
- 2) оқығандары және көргендері туралы сұрақтар қоя білу, ойыншықтар, суретте бейнеленгендер туралы айтып беруді;
- 3) айналасындағылардың сөздерін, тұрмыстық немесе ертегілер тақырыптарындағы әңгімелерді көрнекіліксіз тыңдауды;
- 4) сөз тіркестерін айту (3-5 сөзбен), таныс шығармалардан үзінді ойнай білуді;
- 5) кітаптағы суреттерді қарау, олардың мазмұны бойынша сұрақ-жауаптар құрастыру, көлемі бойынша шағын өлеңдер мен тақпақтар жаттауды бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

- қысқа сөйлемдерден неғұрлым күрделі сөйлемдерге ауыса біледі;
- өзі, отбасы мүшелері, сүйікті ойыншықтары жайлы сұрақтарға жауап береді;
- қалауларын, сезімдерін, ойларын білдіретін сөздерді қолдана алады;
- дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс дыбыстай алады;
- ақпаратпен бөліседі, жайсыздыққа (шаршадым, ыстықтадым) және құрдастарының әрекетіне (ойыншығын бермейді) шағымданады.

## 57. Көркем әдебиет.

Дағдыларды:

- 1) ертегі, әңгіме кейіпкерлеріне, оқиғаларға жанашырлық білдіруді;
- 2) кейіпкерлермен тақпақтардың мазмұнын, ырғақты ойындарды қайталауды эмоциалы қабылдауды;
- 3) ересектердің тақпақтарды, өлеңдерді, әңгімелерді оқуына, кітаптарды көрсету,

ертегілерді әңгімелеуіне тұрақты қызығушылық танытуды;

4) шығарманың мазмұнын түсіну және эмоциалы қабылдау, ойында кейіпкерлер бейнесін қарапайым түрде бейнелеуді;

5) мереке туралы қуаныш, мақтаныш сезімдері берілген қысқа тақпақтарды жаттауды;

6) таныс шығармалардың қарапайым мазмұндарын ойнап көрсетуді;

7) таныс өлеңдерді асықпай, анық айтуды қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

белсенді сөздікте барлық сөз таптарын қолданады;

шағын әңгімелерді көрнекіліксіз тыңдайды;

3-5 сөзден тұратын тіркестерді, сөйлемдерді айтады, ақпараттармен бөліседі;

қысқа өлеңдерді анық, асықпай айтады, олардың мазмұны бойынша сұрақтарға жауап береді;

ертегінің мазмұнын түсінеді және эмоционалды қабылдайды;

құрдастарымен қарым-қатынасқа түседі.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

58. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны сенсорика, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

59. Мақсаты балалардың танымдық қабілеттерін дамыту, ой-өрісін кеңейту болып табылады.

60. Міндеттері:

– қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;

– түрлі сенсорлық әсерлермен байыту;

– табиғат құбылыстарына қызығушылықтарын тәрбиелеу;

– өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға, олардың сұлулығын байқауға үйрету;

– қоршаған ортамен әрекет жасау үшін бірлесіп әрекет ету білігін дамыту.

8-параграф. I жартыжылдық

61. Сенсорика:

1) заттар мен құралдарды қолдану дағдыларын қалыптастыру, ауызша нұсқау мен үлгіге сүйене отырып, тапсырмаларды орындау;

2) қимылдардың үйлесімділігін, қолдың ұсақ бұлшық еттерін, «көз-қол» сенсомоторлық кеңістіктік үйлесімділігін дамыту.

Біліктерді:

1) көлемі, пішіні, түсі бойынша ерекшеленетін біркелкі заттарды топтастыруды;

2) түрлі көлемдегі геометриялық пішіндерді негізгі түсі, әртүрлі көлемі, неғұрлым ұқсас қасиеттері бойынша салыстыру және іріктеуді жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

үлгі мен сөздік нұсқауға сүйеніп, тапсырмаларды орындай алады;

қимылдардың, қолдың ұсақ моторикасының үйлесімділік дағдыларын игерген;

түстердің атауларын дұрыс қолданады;

ересектердің нұсқауымен түсі, өлшемі бойынша заттарды табады;

түрлі көлемдегі геометриялық пішіндерді негізгі қасиеттері бойынша топтастырады.

қарапайым көру-қозғалыс үйлесімділігін меңгерген: телефон дискісін саусақпен айналдыра алады, қарапайым пішіндерді көрсете алады.

## 62. Құрастыру.

Балаларды:

1) құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен құрастыруға үйрету;

2) құрылыс үлгілерін қарап, оның бөліктерін атап көрсетуге, қандай бөлшектерден құралғанын анықтауға, үй, машина, жиһаздар құрылысының жетіспейтін бөліктерін таба білу біліктерін қалыптастыру.

Балалардың:

1) әртүрлі түстегі және пішіндегі геометриялық пішіндерден тұратын ағаш, пластмасса құрылыс материалдары;

2) материалдар (текшелер, кірпіштер), олардың әртүрлі пішіндері, көлемі, үстел үстіндегі жазықтықта әртүрлі жағдайда орналасуы (кірпіш жатыр, тұр);

3) кірпіштерді көлденеңінен орналастыру, кірпіштерді бірінің үстіне бірін қою, текшелерді кірпіштермен үйлестіру – үстел, орындық, диван, үйшік, трамвай, көпір, төбешік;

4) қарапайым бөгет жасай отырып, кірпіштерді түрліше үйлестіріп орналастыру туралы білімдерін қалыптастыру.

Кеңістіктік белгілерді ескере отырып, бөлшектерді түзу сызық бойына орналастырып, ұқыпты біріктіру дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен (үстел, орындық, диван, үйшік, трамвай, көпір, төбешік) құрастыра алады;

заттың қандай бөліктерден орындалғанын анықтай алады, үйшіктің, машинаның, жиһаздың құрылысындағы жетіспейтін бөлшектерін табады;

құрылыс материалдарының қасиеттері туралы түсініктерді игерген;

құрылыс материалдарын пішіні, көлемі бойынша топтастырады;

тұрғызылған қарапайым құрылыстарды атайды.

### 63. Жаратылыстану:

1) тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы білімдерін кеңейту. Жануарлар әлемі туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру. Өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасауға тәрбиелеу. Жануарларға тән ерекшеліктермен таныстыру, дене бөліктерін (танауы, құйрығы, аяқтары) ажыратып және атай білуге үйрету. Көкөністер мен жемістер туралы (қызанақ, қияр, алма) қарапайым түсініктерін қалыптастыру;

2) ауладағы ересектердің еңбегін, аулаға ұшып келетін құстарды, маусымға тән табиғат құбылыстарын бақылау. Қоршаған табиғаттың сұлулығын қабылдау.

Күтілетін нәтижелер:

көкөністер мен жемістердің бірнеше түрлерін сыртқы түрі және дәмі бойынша атайды және ажыратады;

жануарлардың дене бөліктерін ажыратады және атайды, олардың мінез-құлқына, сыртқы түріне назар аударады;

аулаға ұшып келетін құстарды атайды және ажыратады;

табиғаттың маусымдық өзгерістерін атайды.

9-параграф. II жартыжылдық

### 64. Сенсорика.

Балалардың:

1) түрлі әрекеттерде заттардың сенсорлық қасиеттерін бейнелеуде, құрастыруда ескеру;

2) берілген 3-4 сенсорлық қасиеттеріне байланысты таңдауды жүзеге асыра отырып, түсі, көлемі, өлшемі бойынша әр текті байланыс орната білу;

3) заттардың санын ажырату (біреу — көп);

4) әртүрлі көлемдегі заттарға (үлкен үй-кішкентай үй, үлкен матрешка — кішентай матрешка, үлкен доп-кішкентай доп және т.б.) және оларды сөйлеуде атауға назар аудару біліктерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

көлемі, пішіні, түсі бойынша ұқсас біртекті заттарды топтастыра алады;

заттардың көлемін, түсін және пішінін білдіретін сөздерді түсінеді;

бірізділікпен азаятын үш немесе одан да көп бөліктерден түрлі түсті пирамидалар құрастырады;

кеңістікте бағдарлаудың бастапқы дағдыларын игерген;

заттардың санын ажыратады (біреу-көп);

әр түрлі көлемдегі заттарды (үлкен үй-кішкентай үй, үлкен матрешка — кішентай матрешка, үлкен доп-кішкентай доп және т.б.) және олардың атауларын ажыратады.

#### 65. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан және ірі конструктор бөлшектерінен құрастыру.

Біліктерді қалыптастыру:

1) жеке жиһаз заттарын түрлі нұсқада құрастыру, бірден екі-үш құрылысты тұрғызу (үстел және орындық, үстел және диван), құрылыстық қасиетін ескере отырып, материалды таңдау;

2) құрылыс масштабына сәйкес сюжеттік ойыншықтарды қолдана отырып, оларды ойнату және тұрғызылған қарапайым құрылыстарды атау, қорапқа құрылыс бөлшектерін ұқыптылықпен жинастыру;

3) балалармен бірге қарапайым құрылысты құрастыру.

4) қағазбен жұмыс істеудің бірлескен қарапайым тәсілдерін құру (қию және жырту), қиылған кесектерде және жыртылған қағаздарда «бейнені» көру;

5) құрдастарымен бірге ойнау.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарынан және конструкторлардың ірі бөлшектерінен құрастыра алады, қарапайым пазлдарды жинай алады;

пішіні, түсі, көлемі, қолданысы бойынша заттарды топтастырады және таңдайды;

құрылыс материалдарының (текшелер, кірпіштер) негізгі пішінін ажырата алады;

көлік құралдарының, автомобиль бөліктерінің атауларын біледі,

алмастырушы заттармен әрекеттер орындайды;

тұрғызылған қарапайым құрылыстарды атайды және ойыншықтарды пайдалана отырып, олармен ойнайды.

#### 66. Жаратылыстану.

Балаларда:

1) тірі және өлі табиғат құбылыстарына қызығушылық таныту;

2) табиғи материалдардың қасиеттерімен (құм шашылады, құмнан қуыршақтарға ыдыс мүсіндеуге болады) таныстыру;

3) суреттен жануарларды тауып, атау;

4) жануарлардың сипаттық ерекшеліктерімен таныстыру, дене бөліктерін (танау, құйрығы, аяқтары) ажыратып және атай білу;

5) көкөністер мен жемістер туралы (қызанақ, қияр, сәбіз, алма) қарапайым түсініктерін қалыптастыру;

6) қоршаған табиғаттың сұлулығын байқау біліктерін қалыптастыру.

Мыналарды:

1) ауладағы ересектердің еңбегін (аула сыпырушының еңбегін);

2) аулаға ұшып келетін құстарды (торғайлар, көгершіндер, қарғалар);

3) үй құстарын (тауық, қораз, үйрек);

4) маусымға тән табиғат құбылыстарын бақылау;

5) өсімдіктер мен жануарларға сүйіспеншілік пен қамқорлық көрсету.

Күтілетін нәтижелер:

суреттен жануарларды тауып, атайды, олардың сипаттық ерекшеліктерін атайды;

көкөністер мен жемістердің бірнеше түрлерін сыртқы түрі және дәмі бойынша дұрыс атайды және ажыратады;

үй құстарының өздеріне тән ерекшеліктерін атайды;

ағаш, шөп, гүл сөздерін дұрыс қолданады;

табиғи материалдардың қасиеттері туралы түсініктерге ие;

өсімдіктер мен жануарларға қамқорлық жасайды.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

67. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

68 Мақсаты балалардың эстетикалық қабылдауын қалыптастыру, дербес тәжірибелік және шығармашылық әрекетті дамыту болып табылады.

69. Міндеттері:

– бейнелеу өнеріне, музыкаға, ән айтуға, қарапайым аспаптарда ойнауға шығармашылық қызығушылықты қалыптастыру;

– қағазбен, қарындашпен, қылқаламмен, бояулармен, сазбалшықпен таныстыру;

– желімсіз жапсыру техникасын жетілдіру;

– бейнелерді қағаз парағына толық орналастыруды, дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас заттарды бейнелеуге үйрету;

– суретшілердің суреттерімен таныстыру;

– материалға ұқыпты қарап, дұрыс қолдана білуге үйрету;

– балаларды музыкалық шығармашылыққа, әсемдікті сезінуге тәрбиелеу.

11-параграф. I жартыжылдық

70. Сурет салу:

1) балалардың бейнелеу әрекетіне деген қызығушылығын ояту. Балалардың көркемдік қабылдауларын дамыту;

2) сурет салу техникасын жетілдіру;

3) түзу, көлденең, тік, толқын тәрізді және тұйықталған дөңгелек сызықтарды жүргізуді, осы әрекеттерді ырғақты қайталауды үйрету (жаңбыр, қар, жол, түтін), парақ бетінде бейнені орналастыру;

4) балалардың ашық түсті бояуларға деген эмоционалды — эстетикалық қатынасын тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

дөңгелек, ұзын пішіндерге ұқсас заттарды бейнелей алады;

қағаздың қасиеттерін біледі; қарындашты дұрыс ұстай алады (үш саусақпен);

түстерді ажыратады және дұрыс атайды;

өзінің салған суретіне қуанады, онда не бейнеленгенін айтады.

71. Мүсіндеу:

1) балалардың сазбалшық, ермексаз және оның қасиеттері туралы білімдерін қалыптастыру;

2) сазбалшықты дұрыс қолдану біліктерін жетілдіру;

3) техникалық дағдыларды қалыптастыру: заттардың қарапайым және одан да күрделі пішіндерін мүсіндеу.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың, ермексаздың қасиеттерін біледі;

сазбалшықпен, ермексазбен жұмыстың бастапқы дағдыларына ие;

жапсырудың қарапайым тәсілдерін меңгерген (бөліктерді бөліп алады, оларды біртұтас етіп біріктіреді, сазбалшықты өздігінен илей алады);

бірдей және түрлі көлемді шарларды біріктіру жолдарымен заттарды мүсіндейді.

72. Жапсыру.

Фланелеграфта бейнелеуді (сызықтарда, шаршыда), қағаз бетіне қоюға және құрастыруға үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) фланелеграфпен жұмыс: қарапайым композиция құру және орналастыру;

2) фланелеграфтің кенебін қолдану арқылы геометриялық пішіндерді, машиналарды, үйлерді, доптарды, шарларды, гүлдерді, қазақтың ұлттық бас киімдерін, тағы басқа орналастыру.

Күтілетін нәтижелер:

қағаз бетіне геометриялық пішіндерден қарапайым пішіндер (машина, үй, қар адамы) құрастырады және орналастырады;

фланелеграфта қарапайым композицияларды орналастырады және құрастырады;

орындалған жұмысқа қуанады.

### 73. Музыка.

Музыка тыңдау:

1) музыка тыңдауға қызығушылықты және түрлі жанрлы музыкалық шығармаларды: ән, полька, марш, вальс, баяу және көңілді әндер тыңдау ережесін сақтауды қалыптастыру;

2) әннің мағынасын түсіну, қоңыраулардың жоғары және төмен дыбысталуын, фортепианоның дыбысталуын, түрлі ырғақты, түрлі музыкалық аспаптарда орындалған таныс әуендерді тыңдау, бұл әуендерді тани білу дағдыларын қалыптастыру;

3) жаңа әндерді музыкалық-қимылдық көрсетусіз тыңдау.

Ән айту:

1) ән айтуға қызығушылықты, тәрбиешінің дауыс ырғағына еліктеу, әннің сөздері мен жеке буындарды айту, созылықты дыбысталуға еліктей отырып ересекпен қосылып ән айту, аспаптардың шығаратын және ересектің ән айтуына келтіріп, әнді күш түсірмей, табиғи дауыспен, дауысты жылдамдатпай, жеке сөздерді айқайламай айтуды қалыптастыру;

2) әнді жеке және топпен айту, әуеннің жеке екпінін және ырғақты дұрыс жеткізу дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) музыканың ашық берілген сипатына сай қимылдар жасау;

2) пьесаның екі бөлімді формасының қимылдарын ауыстыру, басталуы мен аяқталуындағы дыбысталу күшін өзгерту (қатты-баяу);

3) музыканың сүйемелдеуімен жүру және жүгіру, қол ұстасып, жұптасып, шеңбермен жүру;

4) қарапайым би қимылдары: шапалақтау және бір уақытта аяқпен тарсылдату, жартылай отыру, аяқтан аяққа тербелу;

5) әнді сахналауда қимылдардың жеке элементтерін қолдану, күрделі емес қимылдар бірізділігін есте сақтау;

6) бубенмен, сылдырмақпен, бірқалыпты ырғақты, түрлі бейнелік — ойын қимылдарын бере отырып заттармен қимылдар жасау;

7) жаттығулар мен билерде сүйемелдейтін музыканың қарама- қарсылығына сәйкес

(ақырын-қатты, жоғары-төмен, баяу – жылдам) бір қимылдардан басқаларына ауысу;

8) мазмұнды музыкалық ойындарда қимылдардың сипатын беру және оның кейіпкерлері мен қимылдарының музыкалық сипатын беруге сәйкес ойынның бір кезеңінен келесісіне өту.

Күтілетін нәтижелер:

музыкалық шығармалардың сипатын (баяу және көңілді әндер мен пьесаларды) ажыратады;

музыкалық шығарманың мазмұнын түсініп, (кім, не туралы айтылатыны) көңіл-күйін білдіреді;

әннің бөліктерін айта алады (ересекпен бірге), ересектердің көрсеткен қимылдарын қайталайды (шапалақтайды, аяқтарымен топылдатады, қол білектерімен айналдыруды орындайды);

қимылдарды музыканың басталу сәтінен аяқталғанға дейін орындайды (қоян секіреді, көбелектер ұшады);

музыка және әннің мазмұнына қарай би қимылдарын шеңберде тұрып орындайды;

кейбір музыкалық аспаптарды атайды (барабан, бубен, сылдырмақ және басқалары).

12-параграф. II жартыжылдық

74. Сурет салу.

Келесі біліктерді қалыптастыру:

1) парақ бетіне бояу жағу арқылы қарама-қайшы түстегі дақтарды үйлестіріп бейнелей білу;

2) қағаз бетіне тура, көлденеңінен, тік және толқын тәрізді сызықтарды бейнелеу, дәстүрден тыс тәсілмен сурет салу (шарлар, күннің көзі, балықтар және тағы басқа);

3) бояулармен жұмыс жасау;

4) қағазға, құмға саусақпен сурет салу;

5) балаларды ересектермен бірге әрекет етуге (ересектердің салған суреттерін толықтыру) қызығушылықтарын тудыру;

6) бейнелеу өнері әрекетінің нәтижесіне қызығушылық танытуын қалыптастыру: балалардың жұмысын қарау және талдау, таныс заттар мен кейіпкерлерді табу;

7) қағаз бетін бағдарлай білуге үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) белгілі бір ережелерді орындау дағдыларын қалыптастыру: түзу отыру, тек қағаз бетіне сурет салу, қағазды жұмарламау, қарындашты тықылдатпау;

2) жұмысты ұқыпты орындау.

Күтілетін нәтижелер:

қағазға және құмға сурет салудың (үздіксіз айналмалы сызықтар жүргізеді) бастапқы техникасын меңгерген;

түрлі-түсті қарындаштармен, фломастердің, гуашьтің төрт түсімен сурет салу біледі;

қағаз бетіне бояулармен штрихтар, жақпалар, сызықтар салады;

қағаз бетін бағдарлай алады.

#### 75. Мүсіндеу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) шыны аяқ, табақты илеп жасауда саз кесегін саусақпен басып, тереңдету;

2) заттардың ұқсастықтарын табу;

3) кесектерді біріктіруге үйрету;

4) қуыршаққа арналған әшекейлерді мүсіндеу: білезік, жүзік, қол сағаттар;

5) мүсіндеуге арналған материалдарды қолдану;

6) арнайы тақтайша үстінде илеу;

7) қолды дымқыл шүберекпен сүрту;

8) дайын болған бұйымды тұғырға орналастыру, жұмыстан кейін материалдарды жинастыру.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың кесегін алақан арасына салып илей алады (шар), жоғарғы бөлігін саусақпен басып тереңдетеді (қуыршақтарға арналған печенье);

түрлі пішіндерді біріктіру әдісімен заттарды мүсіндейді (саңырауқұлақ);

мүсінделген пішіндерді өзіне таныс заттармен салыстырады;

мүсіндеу кезінде техникалық дағдыларды біледі және қолданады;

халық ойыншықтарын қарастыру барысында қуаныш білдіреді, орындалған жұмыс туралы әсерлерімен бөліседі.

#### 76. Жапсыру.

Симметриялық пішіндерді орналастыра білуді және жапсыру мен сурет салуды кіріктіруді қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

түрлі пішіндерді біріктіру арқылы заттарды фланелеграфта орналастырады (жіпке байланған шар, үйшік);

дайын сұлбаға элементтерін салып аяқтайды (марғаудың құйрығын салады);

бастапқы техникалық дағдылары қалыптасқан және қолданады, қағаз бетіне симметриялық пішіндерді орналастырады .

## 77. Музыка.

Музыка тыңдау.

Музыканы тыңдай білуді, таныс әндерді және оларға тән ерекшеліктерін тани білуді қалыптастыру. Музыкалық иллюстрациялармен сүйемелденген әңгімелерді қызығушылықпен тыңдауға баулу. Музыканы есте сақтау, кейіпкерлерді иллюстрация және әңгіме бойынша тану дағдыларын қалыптастыру.

Ән айту:

1) әнді уақытында бастау және аяқтау, озып кетпеу немесе қалып қоймау, кідірісті сақтау;

2) әндегі қайталанатын тіркестерді ересектердің дауыс интонациясына салып, айту дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) қол қимылдарын: «шапалақ – шапалақ», аяқ қимылдарын: «топ-топ» орындау, денені оңға, солға бұру, басты оңға, солға ию, қолдарды сермеу, шеңбер бойымен жүру;

2) музыкалық-ырғақты қимылдарды: кезекпен аяқтың ұшымен, өкшемен қою, орнында тұрып топылдату, шеңбер бойымен бір орында, шашыраңқы топылдатып жүру;

3) таныс қимылдарды жаңа музыкамен сәйкес есте сақтау, қайталау;

4) ұйымдастырылған оқу қызметі кезінде үйренген әнді айта отырып, сәйкес қимылдарды қайталау;

5) дербес ойындар мен әрекеттер кезінде ойнаған аспаптардан дыбыстар шығаруға талпыну (ересектердің қатысуымен);

6) әндерді үйреніп айту және ересектердің қимылдарына еліктеп, қиялдағы аспапта

сүйемелдеу;

7) түрлі аспаптарда педагогтың орындауындағы және ұнтаспадағы әндер мен пьесаларды тыңдау, таныс әндерді қосылып айту, күрделі емес қойылымдарға, ойындарға және билерге қатысу.

Күтілетін нәтижелер:

таныс әндерді таниды және дыбыстардың жоғарылығын ажыратады;

әннің мағынасын түсінеді;

ересекпен бірге ән айтуға ынта білдіреді;

музыкалық аспаптарды атайды (сылдырмақ, барабан, домбыра);

музыкалық фразалардың жоғары және төмен дыбысталуын ажыратады, ырғақты және әуеннің жеке екпінін дұрыс жеткізіп, әннің сөзін есінде сақтайды;

музыка сипатына сәйкес қозғалады.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

78. Мақсаты: балаларды позитивті әлеуметтендіру және оларды әлеуметтік-мәдени нормаларға, отбасының, қоғам мен мемлекеттің дәстүрлеріне баулу, оларда әлеуметтік дағдылары мен өзін-өзі үйрету дағдыларын дамыту.

79. Міндеттері:

– бір-бірінің атын атап, қарым-қатынас жасай алуы, жолдастарының есімдерін есте сақтау;

– аты мен жынысын сәйкестендірумен байланысты өзіндік сананы қалыптастыру;

– баланың жеке тұлғасын ашу: өзінің қадір-қасиетін сезінуге, басқаларға құрметпен қарауға және өз отбасына қатыстылығын тәрбиелеу;

– құрдастарымен және ересектермен өзара іс-қимыл жасауға, бірлескен ойындарға қатысу үшін жағдай жасау;

– оң қарым-қатынасты орнату.

4-тарау. Ортаңғы топ (3 жастан бастап)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

80. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

81. Мақсаты денсаулық сақтау технологиясын қолдана отырып балалардың қимылдық белсенділігін дамыту және дене жаттығуларын орындауға

қызығушылықтарын қалыптастыру болып табылады.

## 82. Міндеттері:

- қимыл белсенділігін дамыту мен үйлестіру және дене жаттығуларына қызығушылықтарын қалыптастыру;
- мәдени-гигиеналық дағдыларын қалыптастыру;
- салауатты өмір салты туралы бастапқы түсініктерді қалыптастыру;
- денсаулықты нығайтуға ықпал ететін дене сапаларын: ептілік, төзімділік, икемділік, шапшаңдық, үйлесімділікті дамыту;
- жүру, жүгіру, секіру, лақтыру мен қағып алу, еңбектеу мен өрмелеудің негізгі қимыл түрлеріндегі қарапайым дағдыларды орындауды қалыптастыру;
- бірлескен қимылды ойындарға, өзара қарым-қатынастың жағымды ережелеріне баулу.

## 2-параграф. I жартыжылдық

### 83. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Көзбен бағдарлай отырып, ауызша нұсқаулармен ойын түріндегі жаттығуларды (жануарлардың қозғалысына еліктеу) педагогпен бірге орындауға үйрету. Жаттығуларды заттармен және заттарсыз орындау. Қолға және иық белдеуіне, денеге, аяққа арналған жаттығулар қолдарын жоғарыға және жанына көтеру, бір қолындағы затты алдына әкеліп, екінші қолына ауыстыру; қолдарын шапалақтау. Допты бір-біріне беру, аяқты өзіне қарай тарту, қалаш тәрізді дөңгелету, отырған, жатқан қалыпта екі аяқты созу, түрегеліп тұрған қалыптан солға, оңға, алға қарай еңкею. Отырып, аяқтың ішкі қырымен құм салынған қапшықты алу, екі аяғымен секіру.

#### Негізгі қимылдар:

1) жүру. Белгілі бір тапсырмаларды орындау арқылы еркін жүру және жүгіру дағдыларын қалыптастыру: сапта бір-бірлеп, бірінің артынан бірі, тізені жоғары көтеріп жүру, аралықты сақтай отырып, бағытты өзгертіп қол мен аяқ қозғалыстарын үйлестіру, шеңбер бойлап, қол ұстасып, арқаннан ұстап, тоқтай қалып, жүрелеп, бұрылып, «жыланша», заттарды айналып өтіп, төбешікке шығып және төбешіктен түсіп саппен жүру;

2) жүгіру. Белгілі бір тапсырмаларды орындау арқылы жүгіру дағдыларын қалыптастыру: сапта бір-бірлеп, бірінің артынан бірі, аяқтың ұшымен, қол мен аяқ қозғалыстарын үйлестіру, аралықты сақтай отырып, бағытты өзгертіп, шеңбер бойлап, тоқтай қалып, «жыланша», заттарды айналып өтіп, алаңның бір жағынан екінші жағына

және т.с.с. жүгіру;

3) секіру. Екі аяқтап басты затқа тигізе отырып, жоғары қарай 2-3 метр қашықтықта алға қарай жылжи отырып, тұрған жерінен ұзындыққа, 5-10 см биіктіктегі зат арқылы жерде жатқан жалпақ құрсауға секіру дағдыларын қалыптастыру;

4) лақтыру, тастау, қағып алу. Бір-бірінен 1,5-2 метр арақашықтықта отырып, аяқты алшақ ұстаған қалпында допты домалату, қақпадан асыра лақтыру, допты екі қолымен көкірек тұсынан кері, екі қолмен жоғары, бастан асыра, жоғарыға, еденге (жерге) қарай төмен лақтыру, допты қағып алу машықтарын қалыптастыру. Көлденең нысанаға, алысқа, тура нысанға лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Тура бағытта 4-6 метр арақашықтықта, «жыланша», арасы алшақтанған заттар арасымен, еденге қойылған тақта бетімен, 40 см биіктіктегі доғамен, арқанмен, еңіс тақта бойымен, бөрене арқылы орындық аяқтары арасымен еңбектеу дағдыларын қалыптастыру;

6) тепе-теңдікті сақтау. Тепе-теңдікті сақтай отырып, бір-бірінен 10 см қашықтықта орналасқан тақтай бойымен, еңіс тақта бойымен (20-30 см) жүру дағдыларын қалыптастыру;

7) сапқа қайта тұру. Сапқа бір-бірден, шеңберге шағын топтармен және барлық топпен қайта тұру дағдыларын қалыптастыру (тәрбиешінің көмегімен, бағдар бойынша).

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Биік емес төбеден бір-бірін сырғанату біліктерін қалыптастыру;

2) сырғанау. Ересектердің көмегімен мұзды жолдармен сырғанау дағдыларын қалыптастыру;

3) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипед тебу дағдыларын қалыптастыру;

4) жүзуге дайындық. Суға түсу, судан шығу, суда ойнау дағдыларын қалыптастыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Шынықтыру шараларын жүргізу. Тыныс алу жаттығуларын жүргізу.

Күтілетін нәтижелер:

жануарлардың қимылдарына еліктеп, дене жаттығуларын орындай алады;

негізгі қимыл түрлерін орындайды;

биік емес төбешіктен сырғанайды, бір-бірін сырғанатады;

үш дөңгелекті велосипедті тебудің дағдыларын меңгерген;

өзіне-өзі қызмет көрсетудің бастапқы дағдыларына, салауатты өмір салты туралы түсініктерге ие;

бірлескен қимылды ойындарға қатысады.

3-параграф. II жартыжылдық

#### 84. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар: қолға және иық белдеуіне, денеге, аяққа арналған жаттығулар: қолдарын жоғары, екі жаққа созып көтеру; затты бір қолдан екінші қолға алдыңғы жақтан, арқа жақтан, бастан жоғары жақтан ауыстыру; қолды алға созып, бастан жоғары көтеріп, артқа шапалақтау. Допты бір-біріне бастан асыра беру (алға-артқа), шалқасынан жатып, екі аяғын бірге көтеру, түсіру, велосипед теуіп келе жатқандай аяқтарын қимылдату, түрегеліп тұрып солға, оңға, алға, артқа еңкею, шалқасынан етпетіне аунап түсу және керісінше. Қатарынан 2-3 рет жартылай отырып-тұру, қолды алға созып, қолды тізеге таянып отырып-тұру, тізеден бүгілген аяқты кезек-кезек көтеру; жерге отырып, құм салынған қапшықты табанмен қармау, екі аяқпен секіру.

Негізгі қимылдар:

1) жүру. Нық қадаммен алға, нық қадаммен артқа жүру, тізені биікке көтере отырып жүру;

2) жүгіру. Әртүрлі бағыттарда, жылдам (10-20 метр) және баяу (50-60сек.) қарқында жүгіру дағдысын қалыптастыру;

3) секіру. Бір аяқтан бір аяққа секіру, тура секіру; екі аяқпен секіру (аяқтар бірге-аяқтар алшақ), тереңдікке (15–20 см биіктіктен) секіру дағдыларын қалыптастыру;

4) домалату, лақтыру, қағып алу. Көлденең нысанаға, алысқа лақтыру, тура нысанға оң және сол қолмен тік нысанаға көздеп лақтыру, допты тәрбиешіден 1–1,5 метр арақашықтықта лақтыру, үлкен допты екі қолмен арқаннан, тордан өткізе лақтыру дағдыларын қалыптастыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Еденге тігінен тұрған құрсаудан еңбектеу, доғаның астымен өрмелеу, гимнастикалық қабырға бойымен жоғары өрмелеу және одан төмен түсу дағдыларын қалыптастыру;

6) тепе-теңдікті сақтау. Тура жолмен, тақтай бойымен, арқан бойымен жүру кезінде тепе-теңдікті сақтау дағдыларын қалыптастыру;

7) сапқа қайта тұру. Өз бетінше сапқа тұру, шеңбердегі өз орнын табу (бағдары бойынша) дағдыларын қалыптастыру.

Спорттық жаттығулар:

- 1) шанамен сырғанау. Биік емес төбеден бір-бірін сырғанату біліктерін қалыптастыру;
- 2) велосипед тебу. Үш дөңгелекті велосипед тебу дағдыларын жетілдіру;
- 3) жүзуге дайындық. Суға түсу, судан шығу, суда ойнау дағдыларын қалыптастыру.

Дербес қимыл белсенділігі.

Дербес қимыл әрекеттеріне, дене шынықтыру жабдықтары мен құралдарын пайдалану қызығушылығына қолдау көрсету.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Шынықтыру шараларын жүргізу, жаттығулар мен массаж жасау.

Күн тәртібіне сәйкес балалардың күн сайын таза ауада болуын қамтамасыз ету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) мәдени-гигиеналық шараларды орындау;
- 2) ересектердің көмегімен шынығу тәсілдерін орындау.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимылдарды орындайды;

бір-бірден, шеңберге қайта тұрады, саптағы өз орнын табады;

денені жалпы дамытушы жаттығуларды орындағанда қажетті бастапқы қалыпты қабылдайды, жаттығулардың орындалу ретін сақтайды;

биік емес төбеден сырғанайды, бір-бірін сырғанатады;

үш дөңгелекті велосипед тебе алады;

суға түседі, суда ойнайды;

мәдени-гигиеналық дағдыларды орындауда дербестік танытады.

4-параграф. «Қатынас» білім беру саласы

85. «Қатынас» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда) ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

86. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, әлеуметте қарым-қатынас жасау үшін тілді игеру және коммуникативтік дағдыларды дамыту болып табылады.

### 87. Міндеттері:

- өздігінен сөйлеуге сұранысын қалыптастыру;
- балалардың іс-әрекетінің түрлі нысандары мен түрлерінде ауызша сөйлеуін дамыту;
- әдеби тілде сөйлеуін дамыту;
- дидактикалық және дамытушы ойындар мен жаттығуларды қолдану арқылы сөздік қорын байыту;
- сөз өнеріне баулу;
- Қазақстан халықтарының салт-дәстүрлерімен, мәдениетімен таныстыру;
- қарым-қатынас мәдениетіне, көркем қабылдау мен эстетикалық талғамға тәрбиелеу.

### 5-параграф. I жартыжылдық

#### 88. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

Дағдыларды қалыптастыру:

дауысты (а, ә, е, о, ү) және кейбір дауыссыз (п-б, к-қ, т-д, ж-ш, с-з) дыбыстарды айта білу;

2) дыбыстардың артикуляциясын нақтылау және бекіту;

3) артикуляциялық аппаратты дамыту.

Сөздік қор:

1) ойын мен ойын жаттығулары арқылы сөздік қорын кеңейту;

2) заттардың бөлшектерін ажыратуға және атауға үйрету;

3) балалардың сөйлеу тілін заттардың қасиеті мен сапасын білдіретін сөздермен байыту;

4) жалпы белгілері бойынша заттарды топтастыру (ойыншықтар, киімдер, аяқкиімдер, ыдыстар, жиһаздар).

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) сөздерді жіктелуіне, септелуіне қарай байланыстыру,

2) зат есімдерді үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдану;

3) сөйлеуде зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдану.

Байланыстырып сөйлеу:

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) суреттерді, заттарды қарастыруда, тірі және өлі табиғат нысандарын бақылау кезінде байланыстырып сөйлеу;

2) шағын тақпақтар мен өлеңдерді жаттау;

3) ересектердің сөзін тыңдау және түсіну;

4) сөйлеу әдебінің сәйкес түрлерін дұрыс қолдану;

5) ересектермен әңгімелесу кезінде берілген сұрақтарды тыңдау және түсіне білу;

6) кейіпкерлерді сипаттау үшін дауыс ырғағының мәнерлі қарапайым тәсілдерін қолдану;

7) сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылыққа, назар аударуға тәрбиелеу;

8) таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға ынталандыру, қызығушылығын ояту.

Күтілетін нәтижелер:

дауысты және дауыссыз дыбыстарды анық айтады;

дұрыс сөйлеу қарқынына ие;

қоршаған ортаға қатысты түрлі сұрақтарға жауап береді;

барлық сөз таптарын қолданады;

қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;

сөздерді жекеше, көпше түрде және септік жалғауларын қолданады.

89. Көркем әдебиет.

Оқу, әңгімелеу.

Балаларды:

1) ертегілердің мазмұнын түсінуге, тыңдауға, бейнелі сөздерді есте сақтауға;

2) кейіпкерлерді ойнағанда мінез-құлқын бере білуге, интонациясын қабылдауға;

3) тақпақтарды, өлеңдерді мағыналы, асықпай және дыбыстарды анық айтуға;

4) кейіпкерге, оқиғаларға өзінің көзқарасын білдіруге баулу.

Күтілетін нәтижелер:

әдеби шығармалардың мазмұнын тыңдайды және түсінеді;

бейнелі сөздерді қолданады;

таныс ертегілерді сахналауға қатысады;

әдеби шығарма кейіпкерлерінің дауыс ырғағы мен мәнерлігін сақтайды;

- сюжетті эмоционалды қабылдайды, кейіпкерлерге жанашырлық танытады;

- тақпақтарды, өлеңдерді мәнерлеп оқиды.

90. Орыс тілі.

Тілдің дыбыстық мәдениеті.

Балаларды орыс тіліндегі сөйлеуді тыңдауға, есте сақтауға және дұрыс айтуға үйрету. Артикуляциялық аппаратты дамыту. Орыс тіліндегі дауысты дыбыстарды айтуды үйрету: а, о, у, е, и, ы, е, ю, я.

Сөздік қор.

Дағдыларды:

1) ойыншықтардың, кейбір тұрмыстық заттардың, көкөністер мен жемістердің, жануарлардың атауларын түсінуді және қабылдауды;

2) тәрбиешінің өтінішін орындауды, балалардың сөздік қорын одан әрі кеңейтуді және орыс тіліндегі сөздердің дұрыс айтылуын;

3) жақын ортадағы кейбір заттарды атай білуді қалыптастыру.

Тілдің грамматикалық құрылымы.

Заттардың көлемін, түсін, олармен әрекет жасауды білдіретін сөздерді үйрету, сөз тіркестерін түсіну және оларды байланыстыру әдісімен (зат есім және сын есім, зат есім және етістік) құрастыруды үйрету.

Байланыстырып сөйлеу.

Жай сөйлемдерді:

1) қарапайым сұрақтарды түсіну және оларға қысқа сөйлем түрінде дұрыс жауап берумен;

2) балалардың қысқа тақпақтар мен әндерді есте сақтауы жолымен құрастыру.

Байланыстырып сөйлеуді және сөйлеу кезінде сөздерге дұрыс екпін қоя білуді дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

- орыс тілінің дауысты дыбыстарын дұрыс айта алады: а, о, у, е, и, ы, э, ю, я;
- айтылған сөзді тыңдайды және түсінеді;
- жай сөйлемдерді құрастыра алады;
- сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолданады;
- ертегілерді ойын түрінде көрсету кезінде қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;
- бейнелі сөздерді тыңдайды, түсінеді, есте сақтайды;
- ересектердің көмегімен шағын тақпақтар мен өлеңдерді жатқа айтады, мазмұнына өзінің көзқарасын жеткізе алады;
- заттардың сапасын, белгілерін, айырмашылықтарын орыс тілінде айта біледі;
- қарапайым сұрақтарды түсінеді және оларға орыс тілінде қысқа сөйлемдермен дұрыс жауап бере алады.

6-параграф. II жартыжылдық

91. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

- 1) тілдегі дыбыстарды дұрыс айта білуін және зейін қойып тыңдауын жетілдіру;
- 2) сөздерде дауысты (а, ә, е, о, ұ) және кейбір дауыссыз (п-б, к-қ, т-д, ж-ш, с-з) дыбыстарды анық айта білуін қалыптастыру;
- 3) сөйлеу қарқынын өзгерте білуге үйрету: баяу сөйлеу, жаңылтпаштар оқу.

Сөздік қор:

- 1) сөздік қорын сөздік ойындар мен жаттығулар арқылы байыту;
- 2) зат бөліктерін ажырату және атай білу;
- 3) балалардың тілін заттың сапасы мен қасиеттерін білдіретін сөздермен байыту;
- 4) заттарды жалпы және ерекше белгілері бойынша топтай білу;
- 5) сөздерге қызығушылығын арттыру, зейінін жетілдіру, балалардың сөздік қорына антонимдер – мағынасы қарама-қарсы сөздерді енгізу.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

- 1) қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолдану;

2) сөздерді жіктелуіне, септелуіне қарай байланыстыру, зат есімдерді үстінде, астында, артында, жанында тәрізді көмекші сөздермен бірге қолдану;

3) сөйлеуде зат есімдерді жекеше, көпше түрде қолдану.

Байланыстырып сөйлеу.

Дағдыларды қалыптастыру:

1) суреттерді, заттарды қарастыруда, тірі және өлі табиғат нысандарын бақылау кезінде байланыстырып сөйлеу;

2) шағын тақпақтар мен өлеңдерді жаттау;

3) тілдік қарым-қатынас мәдениетін дұрыс қолдану;

4) ересектермен әңгімелесу кезінде берілген сұрақтарды тыңдау және түсіне білу;

5) кейіпкерлерді сипаттау үшін дауыс ырғағының мәнерлі қарапайым тәсілдерін қолдану;

6) сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылық таныту;

7) таныс ертегілерді ойнауға және сахналауға деген ынтасын, қызығушылығын ояту.

Күтілетін нәтижелер:

сөйлеу мәнерінің тәсілдерін (сөйлеу қарқыны, интонация) сақтайды;

тілдегі барлық дыбыстарды анық айтады;

заттарды, суреттерді қарастыруда сұрақтарға жауап береді;

қысқа әңгімелерді және ертегілерді мазмұндайды, заттар мен құбылыстардың белгілері мен сапасын ажыратады;

қажетті сөздер мен сөз тіркестерін қолданады;

зат есімдер мен көмекші сөздерді қолданады — «үстінде, астында, артында, жанында».

## 92. Көркем әдебиет.

Оқу, әңгімелеу.

Балаларды:

1) оқиғаны эмоционалды қабылдауға;

2) кейіпкерлерге жанашырлық танытуға;

3) шығарма жанрларын (тақпақ, ертегі, әңгіме және тағы басқа) ажыратуға;

4) суреттер бойынша таныс шығармаларды тануға, сұрақтарға жауап беруге;

5) мәнерлі, мағыналы, эмоционалды түрде жатқа айтуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

шығарма жанрларын (тақпақ, ертегі, әңгіме және тағы басқа) ажырата алады;

оқиғаны эмоционалды қабылдайды; суреттер бойынша таныс шығармаларды атайды, олар бойынша сұрақтарға жауап береді;

өлеңдерді саналы, эмоционалды түрде жатқа айтады;

ертегі кейіпкерлеріне жанашырлық танытады.

### 93. Орыс тілі.

Тілдің дыбыстық мәдениеті:

1) орыс тілінде ертегілерді, әңгімелерді, қысқа өлеңдер мен әндерді тыңдауды және сөздерді айту кезінде екпінді дұрыс қоя білу дағдыларын бекіту;

2) артикуляциялық аппаратты дамыту дағдыларын жетілдіру.

Сөздік қор.

Дағдыларды:

1) жақын ортадағы кейбір тұрмыстық заттардың атауларын, заттардың көлемі мен түсін білдіретін орыс тіліндегі сөздерді айтуды;

2) сөз тіркестеріндегі сөздерді түсінуді және байланыстыруды;

3) қарапайым сұрақтарды түсінуді және оларға қысқа сөйлем түрінде жауап беруді қалыптастыру.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) ересектердің үлгісі бойынша жақын ортадағы заттарды, ойыншықтарды, жемістерді сипаттау бойынша жай сөйлемдер құрастыру;

2) сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану.

Дағдыларды:

1) қысқа тақпақтар мен әндерді есте сақтауды;

2) 2-3 сөзден тұратын қарапайым сөйлемдерді түсінуді жетілдіру.

Байланыстырып сөйлеу.

Байланыстырып сөйлеуді дамыту және сөйлеу кезінде екпінді дұрыс қоя білуге

үйрету. Қысқа тақпақтарды тыңдауға, түсінуге, айтуға және жатқа айтуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

сөздерді дұрыс айтады, олардың айтылуын тыңдайды;

барлық әрекеттерді, заттар мен құбылыстарды, олардың белгілері мен қасиеттерін атайды;

ересектердің сөзін тыңдайды және түсінеді;

ересектердің орыс тіліндегі қоршаған ортаға қатысты сұрақтарына жауап береді;

сөйлемдерді байланыстырып құрай алады;

ертегілер мен қысқа әңгімелердің мазмұнын қайталайды;

шағын тақпақтарды жатқа оқиды;

таныс ойыншықтарды, жемістерді, көкөністерді 2-3 сөзден тұратын жай сөйлеммен сипаттай алады;

кейбір өсімдіктердің, жануарлардың және олардың төлдерінің орыс тіліндегі атауларын біледі және атайды.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

94. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны математика негіздері, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

95. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолдана отырып, интеллектуалдық қабілеттерін, логикалық ойлауын дамыту және қоршаған ортаның біртұтастығы туралы білімдерін қалыптастыру болып табылады.

96. Міндеттері:

қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;

командада жұмыс істей білу дағдыларын қалыптастыру;

көрнекі-қимылдық ойлауды және шығармашылық қиялдауды дамыту;

тірі және өлі табиғат туралы білімдерін, табиғатта өзін ұстау туралы ережелерді және қарапайым өзара байланыстар туралы білімдерін байыту;

табиғатқа сүйіспеншілікке және ұқыпты қарауға баулу;

өз ойы бойынша құрылыстарды жасауға, оларды мазмұн бойынша біріктіруге және олармен ойнауға ынтасын тәрбиелеу.

8-параграф. I жартыжылдық

## 97. Математика негіздері

Сан. «Көп», «біреу», «бір-бірден», «бір де біреуі жоқ» ұғымдары туралы түсініктерін қалыптастыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) біртекті заттардан топтар құрастыру және олардың біреуін бөліп көрсету;
- 2) бөлмедегі заттарды ажырату және олардың санын анықтау;
- 3) заттарды салыстыру;
- 4) заттардың бір тобын екіншісіне бірізділікпен беттестіру және қосу;
- 5) заттарды бір қатарға, реті бойынша, бір бағытта солдан оңға қарай оң қолымен орналастыру.

Шама.

Шама бойынша заттардың әртүрлі болатыны туралы түсінік беру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) ұзындығы мен ені бойынша екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру;
- 2) биіктігі мен қалыңдығы бойынша екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру.

Геометриялық пішіндер. Балаларды геометриялық пішіндерді тануға және атауға үйрету: шеңбер, шаршы, үшбұрыш, түйсіну және көру арқылы пішін түрлерін зерттеуге үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) геометриялық пішіндерді тану және атау;
- 2) пішін түрлерін зерттеу.

Кеңістікте бағдарлау. Өзінің дене бөліктерінің орналасу бағдарын білуге үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) өзіне тікелей жақын кеңістік бағдарын анықтау, заттарды сол жақтан оң жаққа қарай орналастыру.
- 2) өзінің дене мүшелерін (басы, аяғы, қолы) бағдарлау және атау.

Уақытты бағдарлау.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

тәулік бөліктерін тану және атау — таңертең, күндіз, кеш, түн.

Күтілетін нәтижелер:

бір затты топтан бөледі және топтарға біріктіре алады;

біртекті заттарды құрастырады және бөліп алады;

заттарды қатарға реті, шамасы бойынша оң қолымен солдан оңға қарай қояды;

екі қарама-қарсы және бірдей заттарды ұзындығы мен ені, биіктігі бойынша беттестіру және тұтастыру арқылы салыстырады;

геометриялық пішіндерді таниды және атайды: дөңгелек, шаршы, үшбұрыш; өзіне қатысты кеңістікті бағдарлай алады;

тәулік бөліктерін – таңертең, күндіз, кеш, түнді таниды және атайды.

#### 98. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан құрастыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі түстегі және пішіндегі бөлшектерден қарапайым құрылыстар құрастыру;

2) бөлшектерді орналастыру және кірпіштерді қалау, пластиналарды тік бағытта және көлденең орналастыру тәсілдерін пайдалану;

3) ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан құрастыру;

4) көп түсті құрылым құрастыру;

5) үлгі бойынша құрастыру;

6) қағазды бүктеу, жырту, шиыршықтау тәсілдерін пайдаланып, қағаз беттерін көлемді пішіндерге түрлендіру.

Күтілетін нәтижелер:

әртүрлі түстегі және пішіндегі бөлшектерден қарапайым құрылыстар құрастыра біледі;

құрылыс бөліктерін ажыратады және атайды; өзі құраған құрылысын қуыршақтың, ойыншықтардың өлшемдерімен үйлестіреді;

сюжеттік ойын міндеттерін пайдалана отырып, ірі және ұсақ құрылыс материалдарынан заттар құрастыра алады;

түрлі тәсілдерді пайдаланып, қағаз беттерін түрлендіреді.

## 99. Жаратылыстану.

Тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы білімдерін қалыптастыру.

Ауа-райының жағдайын анықтау, табиғат құбылыстарын (маусымдық) бақылау. Табиғат құбылыстарына қызығушылықтарын тәрбиелеу.

Өсімдіктер әлемі.

Туған өлкенің кейбір өсімдіктері, көкөністері мен жемістері туралы қарапайым түсініктерін қалыптастыру; бөлме өсімдіктерінің түрлері (шегіргүл, қазтамақ, бегония және тағы басқа), олардың ерекшеліктері туралы білімдерін қалыптастыру.

Келесі қарапайым ұғымдарды қалыптастыру:

1) туған өлкенің кейбір өсімдіктері, көкөністері мен жемістері туралы түсініктерін қалыптастыру; 2- 3 ағаштардың түрлерін танып, атауға үйрету;

2) бөлме өсімдіктерінің түрлері, олардың ерекшеліктері;

3) табиғат құбылыстарына қызығушылықтарын, өсімдіктерге сүйіспеншілікпен және қамқорлықпен қарауға тәрбиелеу.

Жануарлар әлемі.

Үй жануарлары мен олардың төлдері туралы білімдерін бекіту. Қазақстанды мекендейтін жабайы жануарлар жайлы түсініктерін қалыптастыру; табиғат бұрышын мекендеушілерді бақылау дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

табиғаттағы және ауа райындағы қарапайым өзгерістерді байқайды.

туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы ұғымдарды игерген;

кейбір көкөністер мен жемістерді дәмінен ажыратады және атайды;

құстардың мінез-құлқындағы ерекшеліктерге назар аударады;

үй және жабайы жануарларды, құстарды, жәндіктерді атайды;

табиғатқа қамқорлық танытады.

9-параграф. II жартыжылдық

## 100. Математика негіздері.

Сан. «Көп», «біреу», «бір-бірден», «бір де біреуі жоқ» ұғымдарын ажырату дағдыларын жетілдіру; екі тең немесе тең емес заттар тобын салыстыра білу, бір топтағы заттарды екінші топтағы заттарға беттестіру және тұстастыру тәсілдерін

пайдалану.

Шама.

Екі қарама-қарсы және бірдей заттарды ұзындығы, ені, биіктігі мен жуандығы бойынша салыстыра білуді бекіту.

Геометриялық пішіндер.

Геометриялық пішіндер туралы білімдерін нақтылау: дөңгелек, шаршы, үшбұрыш.

Кеңістікті, уақытты бағдарлау.

Кеңістікті және уақытты бағдарлауға үйрету. Тәуліктің қарама-қарсы бөліктерін анықтауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

«Көп», «біреу», «бір-бірден», «бір де біреуі жоқ» түсініктерін біледі;

ұзындығы, ені, биіктігі, жуандығы бойынша бірдей екі әртүрлі және бірдей заттарды салыстыруды біледі;

салыстыру нәтижесін сөзбен жеткізеді;

геометриялық пішіндерді біледі;

кеңістік пен уақытты бағдарлай біледі;

оң және сол қолдарын ажырата алады.

101. Құрастыру.

1) құрылыс материалдарынан құрастыру;

2) құрылыс материалының негізгі бөлшектері, олардың бөлшектері туралы білімді қалыптастыру, оларды түсі, шамасы бойынша тану. Сюжеті бойынша біріктіру және ойнау арқылы құрылыс салу кезінде шығармашылық қиялды қалыптастыру;

3) қағаздан құрастыру. Қағаз беттерін көлемді пішіндерге өзгертуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарының бөліктерін біледі және атайды, оларды түрлі тәсілдермен орналастырады;

түсі және көлемі бойынша ажырата алады;

қарапайым құрылыстарды құрастырады;

түрлі құрастыру тәсілдерін қолдана отырып, қағаз парағын түрлендіреді.

## 102. Жаратылыстану.

Тірі және өлі табиғат құбылыстары мен заттары.

Өсімдіктер әлемі:

1) туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы қарапайым ұғымдарды қалыптастыру. Ағаштарды, дала гүлдерін, кейбір көкөністер мен жемістерді, бөлме өсімдіктерін тану және атау, өсімдіктердің бөліктерін тану дағдыларын қалыптастыру. Жуаны, гүлдерді және тағы басқа тұқымдарды (шырайгүл, барқытгүл) себуді және отырғызуды бақылау;

2) бөлме өсімдіктерінің түрлері (шегіргүл, қазтамақ, бегония) олардың ерекшеліктері туралы білімді қалыптастыру.

Жануарлар әлемі.

1) үй жануарлары мен олардың төлдері туралы білімдерді бекіту;

2) жабайы жануарлар, өздеріне таныс жануарлардың сыртқы ерекшеліктері туралы ұғымдарды қалыптастыру.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер:

1) қыс және көктем мезгілінде ауа райының жағдайларын бақылау және анықтай білуді жетілдіру;

2) жаз мезгілінің кейбір сипаттық ерекшеліктері жайлы білімді жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

табиғаттың сипаттық маусымдық өзгерістерін анықтайды және атайды;

туған өлкенің кейбір өсімдіктері туралы ұғымдарға ие;

таныс ағаштарды, бөлме өсімдіктерін, көкөністер мен жемістердің

3-4 түрін таниды және атайды;

құстарды, жәндіктерді, үй және жабайы жануарларды, олардың төлдерін өздеріне тән белгілері бойынша атайды және ажыратады;

құмның, судың, қардың қасиеттерін біледі;

табиғатта өзін ұстаудың ережелері туралы ұғымдарды игерген.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

103. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

104. Мақсаты балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, ұлттық бейнелеу

өнеріне баулу арқылы эстетикалық талғамын тәрбиелеу болып табылады.

105. Міндеттері:

бейнелеу өнеріне қызығушылықты қалыптастыру, шығармашылық ойлауы мен қиялдауын дамыту;

қарапайым заттарды, құбылыстарды, ертегі кейіпкерлерінің пішінін, түстерін, бөліктердің орналасуын бере отырып, бейнелеу біліктері мен дағдыларды қалыптастыру;

балаларды тұтас қағаз парағына бейнелерді орналастыруға үйрету;

көз-қол үйлесімін дамыту;

балалардың өнімді іс-әрекетінің түрлерін дамыту;

өнер туындыларымен, халық ойыншықтарымен, қазақ және басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнер туындыларымен таныстыруды жалғастыру;

қоршаған шынайы әлемнің эстетикалық жағына қызығушылықты тәрбиелеу, балалардың өз ойын білдіруіне сұранысын қанағаттандыру мен музыкалық қабілеттіліктерін дамыту;

командада жұмыс істей білуге тәрбиелеу.

11-параграф. I жартыжылдық

106. Сурет салу.

Заттық сурет салу.

Түрлі бағытта тура сызықтарды, олардың қиылысуын жүргізе білуді қалыптастыру:

1) көкөністер мен жемістерді, ыдыстарды, ойыншықтарды, жануарларды бейнелеу, дөңгелек пішінді заттардың суретін салу (шарлар, бұлт, күн);

2) бірнеше көлденең және тік сызықтардан заттар салуды (дуал); салынған пішіндерді бояуды, дәстүрден тыс сурет салу (саусақтарымен және алақандарымен, түрлі- түсті борлармен) дағдыларын қалыптастыру.

Сәндік сурет салу.

Элементтердің пішінін, реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты ескере отырып, ою-өрнектерді жазықтыққа орналастыру дағдыларын қалыптастыру.

Сюжеттік сурет салу, ойлауы бойынша сурет салу.

Қоршаған әлемнің, өнер туындыларының әсемдігіне, тұрмыстық заттарға, қазақ және басқа ұлттардың ойыншықтарына эмоционалды-эстетикалық талғам дағдыларын

қалыптастыру.

Қарапайым табиғат құбылыстарын, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуге баулу.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасының бастапқы дағдыларына ие;

сызықтарды, штрихтарды, дақтарды, бояуларды ретімен қолдана біледі;

негізгі түстерді дұрыс атайды;

қарапайым сюжеттік композицияларды құрайды, қағаз бетіне бейнені тұтас орналастыра алады;

пішіндерді бояудың бастапқы дағдыларын игерген; сурет салудың дәстүрден тыс техникасына қызығушылық танытады.

#### 107. Мүсіндеу.

Заттық мүсіндеу:

1) сазбалшықтың, ермексаздың қасиеттерімен танысу дағдыларын жетілдіру. Сазбалшық, қамыр, ермексаз кесектерінен бөліп алу, дөңгелектеу, ширату, созу тәсілдерін пайдалана отырып, көкөністер мен жемістерді, кейбір заттарды, азық-түлік тағамдарын мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру;

2) алақандарының арасында, жазықтықта түзету және домалақтау қозғалыстары арқылы кесектерді жаю, элементтерді қарапайым заттарға (ыдыстар, ойыншықтарды мүсіндеу) біріктіру білігін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтың, ермексаздың және қамырдың кейбір қасиеттерін біледі;

мүсіндеудің әртүрлі тәсілдерін пайдаланады;

1-3 бөліктен тұратын заттарды жая алады;

мүсіндеуге қажетті негізгі техникалық дағдылар мен біліктерді игерген.

#### 108. Жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) дайын пішіндерден заттардың бейнесін жасауға үйрету;

2) бейнеленген заттарға сәйкес түстерді таңдау;

3) желімдеудің техникасы;

4) ересектер даярлаған ірі және барынша ұсақ элементтерді орналастыру мен желімдей білуі;

5) желімді қылқаламға ұқыпты түрде жағып алу,

6) жаймадағы дайын пішіндерге жағу;

7) желім қалдықтарын жою үшін майлықты пайдалану.

Күтілетін нәтижелер:

желімдеу техникасының бастапқы дағдыларын игерген;

бейнеленетін заттарға сәйкес түрлі-түсті қағаздардан дайын пішіндерді таңдай алады;

ересектер даярлаған ірі және барынша ұсақ элементтерді орналастырады және желімдейді;

оюдың әсемдігін, орналасуын байқайды, оларды бөліктерге бөледі;

желім қалдықтарын жою үшін майлықты пайдаланады.

#### 109. Музыка.

Музыка тыңдау.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) түрлі сипаттағы әндердің мазмұны мен көңіл күйін қабылдау;

2) түрлі сипаттағы аспапта орындалған пьесаларды тыңдау, есте сақтау;

3) пьесаның көңілді мазмұнына эмоциялы көңіл-күй танытады;

4) балалар аспаптарының, музыкалық және шулы ойыншықтардың дыбысталуын ажыратады;

5) ересектердің орындауындағы және аудио-бейне үн таспадан музыка тыңдау.

Ән айту.

Дыбыстаудың бірыңғай күшімен бірдей қарқында ән салу, ересектермен бірге ән салу, аспаптың сүйемелдеуіндегі даусына бейімделу дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қозғалыстар.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) бірінің артынан бірі жүру барысында би ырғағын, музыканың би сипатын игеру;

2) әуенмен бірге би қозғалыстарының қарапайым элементтерін орындау;

3) әуен сипатына үн қату, оның бөліктерінің өзгеруін байқау;

4) жоғары және төмен дыбыстауды ажырату, оны ойын әрекеттерінде байқау;

5) сылдырмақтарды тыңдау және олардың дыбыстау динамикасын ажырату.

Күтілетін нәтижелер:

таныс әндерді, пьесаларды біледі;

музыканың сипатын сезінеді: ән, марш;

музыкалық және шулы ойыншықтардың, балаларға арналған аспаптардың дыбысталуын ажыратады;

билейтін әуендерге сәйкес қарапайым қимылдар орындайды.

12-параграф. II жартыжылдық

110. Сурет салу.

Заттық сурет салу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) төртбұрышты пішіндегі заттарды бейнелеу, оларды дөңгелек пішіндегілермен үйлестіру;

2) бірнеше тік және көлденең сызықтардан заттарды салу (дуал, ағаш);

3) жануарлардың суретін салу дағдыларын жетілдіру;

4) салынған пішіндерін бояуды (штрихтау, мақталы таяқшаларымен бояу);

5) дәстүрден тыс сурет салуды (құмда саусақпен немесе таяқшамен, алақандарымен, асфальтта түрлі-түсті борлармен) салуды.

Сәндік сурет салу.

Бейнелеу әрекетіне, халық шығармашылығының туындыларына деген қызығушылықты тәрбиелеу. Қазақ ою-өрнектері элементтерінің суретін салу дағдыларын бекіту. Қазақ мәдениетінің тұрмыстық заттарымен таныстыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) түстерді тану мен ажырату: қызыл, сары, жасыл, көк, қара, ақ;

2) бормен асфальтқа, таяқпен құмға сурет салу, жолақта және бұрыштарға қазақ ою-өрнектерінің қос элементін салу.

Сюжеттік сурет салу, ойлауы бойынша сурет салу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) сурет салудың дәстүрлі емес тәсілдерін қолдану;
- 2) қарындаш, қылқалам, бояу, гуашьты пайдалану;
- 3) негізгі түстер мен олардың реңктерін пайдалану;
- 4) таяқпен құмға, бормен асфальтқа сурет салу;
- 5) ойлау бойынша дербес сурет салу.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу кезінде қарындашты, фломастерді, қылқаламды қолында еркін ұстай біледі;

түстерді таниды;

төртбұрышты пішіндегі заттарды, оларды дөңгелек пішіндегі бейнелермен сәйкестендіріп бейнелей алады;

күрделі емес сюжеттік композициялар құрастыра біледі;

бормен асфальтқа, таяқпен құмға сурет салады;

пішіндерді бояудың бастапқы дағдыларын игерген.

111. Мүсіндеу.

Заттық мүсіндеу:

1) бірнеше бөліктен тұратын күрделі емес заттарды, жануарларды мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру. Сазбалшықтан, ермексаздан мүсіндеуге қызығушылығын тудыру.

2) табиғи материалдан мүсіндеу дағдыларын бекіту.

Сюжеттік мүсіндеу.

Жеке жұмыстарын ұжымдық композицияларға біріктіру дағдыларын қалыптастыру.

Сәндік мүсіндеу.

Әшекей заттарды мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру. Өз ойынан мүсін құрау. Ересектің көмегімен шығармашылық ойлауды дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

сазбалшықтан, ермексаздан, қамырдан мүсіндеуге қызығушылық танытады;

алақанға салып тік және дөңгелетіп есе біледі;

мүсіндеудің түрлі әдістерін қолданып, 1-3 бөліктерден тұратын түрлі заттарды мүсіндей алады (аққала, поезд, шарбақ, моншақ, сырға).

#### 112. Жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) заттардың орналасу, олардың арасында арақашықтықтың сақталу заңдылығы;
- 2) түрлі пішіндегі қазақ оюының кейбір элементтерін қағазға орналастыру;
- 3) желімді қылқаламға, мұқият жағып алу, жаймадағы дайын үлгіге жағу, желімнің қалдықтарын сүртуге майлықты қолдану;
- 4) табиғи материалмен жұмыс істеу, олардан зат жасау;
- 5) қағаздың мүмкіндіктері туралы түсініктерді жетілдіру: жыртылады, мыжылады, оңай мыжылады.

Сюжеттік жапсыру.

Балаларды жалпы композиция құрастыруға үйрету.

Сәндік жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) ересектер дайындаған ірі және өте ұсақ ою элементтерін орналастыру және жапсыру;
- 2) шаршының ортасына, бұрыштарына қазақ ою өрнектерін жапсыру;
- 3) пішінін, түсі мен көлемін, ескере отырып, заттар мен ою-өрнектерді орналастыру;
- 4) геометриялық элементтерден өрнек құрастыруға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

бейнелеу өнеріне қажетті негізгі техникалық дағдыларды меңгерген;

қағаздың қасиеттері жайлы біледі;

белгілі ретпен түрлі пішінді, көлемді түстегі бөліктерді орналастырып, дайын бейнені қағазға жапсыра біледі;

ересектер дайындаған түрлі пішінді қағаз бетіне заттарды орналастырады;

дайын пішіндерден қарапайым композицияларды құрастыруға қатысады;

ұқыпты жұмыс жасай алады: желімнің қалдықтарын сүртуге майлықты пайдаланады.

#### 113. Музыка.

Музыка тыңдау.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) түрлі қарқындағы музыканы тыңдау;
- 2) музыкалық шығарманы эмоциямен қабылдау.

Ән айту.

Музыкалық сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз ре-ля бірінші октавасының диапазонында ән салу, дыбыстарды биіктігіне қарай ажырату (октава шегінде), әуеннің басталуы мен аяқталуына мән беру дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) қимыл қарқынын өзгерте отырып қимылдау, бір-бірлеп, жұптаса отырып би қимылдарын орындау, жануарлардың би қимылдарын ұқсату;
- 2) ойындарға, хор айтуға қатысу, таныс би қимылдарын қайталай білу.

Күтілетін нәтижелер:

музыканы тыңдау дағдысын меңгерген;

музыкалық шығарманың қарқынын ажыратады;

әуеннің басталуы мен аяқталуына мән береді;

бір-біреуден, жұптаса ауыса отырып, би қимылдарын орындайды, жануарлардың қимылдарын ұқсатады;

балаларға арналған музыкалық аспаптарды ажыратады және атайды;

музыкалық шығарманы эмоциямен қабылдайды.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

114. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны қоршаған ортамен танысу ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

115. Мақсаты балаларда қоршаған ортаға жағымды мінез-құлық пен қарым-қатынасын, эмоционалды елгезектік пен әлеуметтік мәдениет негіздерін қалыптастыру болып табылады. Тірі және өлі табиғат туралы білімдерін қалыптастыру және Қазақстан халықтарының рухани-адамгершілік құндылықтарымен таныстыру.

116. Міндеттері:

балаларды қоршаған ортадағы заттардың атауларымен және олардың міндеттерімен таныстыру, таныс заттарды ажыратуға үйрету;

Қазақстанның халық ауыз әдебиеті шығармашылығын қолдану арқылы Отанға, туған өлкесіне, отбасына деген сүйіспеншілікті, ересектерге құрмет көрсете білуге тәрбиелеу.

14-параграф. I Жартыжылдық

117. Қоршаған ортамен танысу.

Менің отбасым.

1) отбасылық суреттерді қарауға және отбасы мүшелері мен олардың әрекеттерін атауға үйрету. «Отбасы», «Үй», «Демалыста» және басқа мазмұнды-рөлдік ойындарды ұйымдастыру;

2) қоршаған ортаны қабылдау, кеңістікте бағдарлау;

3) заттар мен олардың шамасын, түсін, пішінін ажырату және атау, қарастыру мен зерттеу дағдыларын қалыптастыру;

4) қазақ және басқа халықтардың тұрмыс заттарымен таныстыру;

5) заттар, ойыншықтар, кітаптар және ыдыстарға ұқыптылықпен қарауға тәрбиелеу.

Көлік, байланыс құралдары.

Көлік құралдарының түрлерімен таныстыру.

Ересектердің еңбегі.

Балабақша, балабақша қызметкерлері туралы ұғымдарын кеңейту.

Қазақстан — менің Отаным.

Балалар тұратын қала мен ауыл, Қазақстан Республикасының астанасы, мемлекеттік рәміздері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

отбасы мүшелері мен өзіне жақын адамдардың есімдерін атайды;

мазмұнды-рөлдік ойындарда отбасы мүшелерінің рөлдерін сомдайды;

қазақ халқының тұрмыстық заттарын атайды;

көлік құралдарын атайды;

балабақша, балабақша қызметкерлері туралы түсінігі бар;

өздері тұратын қала мен ауыл туралы, Қазақстан Республикасының астанасы,

мемлекеттік рәміздері туралы бастапқы түсініктерге ие.

15-параграф. II жартыжылдық

118. Қоршаған ортамен танысу.

Менің отбасым:

1) өзінің отбасы, отбасылық қарым-қатынас туралы әңгімелеп беру дағдыларын қалыптастыру;

2) қоршаған ортадағы заттарды, кеңістікті бағдарлауды меңгерту;

3) заттардың сапалары мен қасиеттерін: сипап сезу, дәмін көру, есту арқылы тануды қалыптастыру;

4) балаларға түрлі заттардың атауларын сөйлегенде белсенді қолдануды, бейтаныс заттардың атқаратын қызметтерін түсіндіру, заттардың тобын білдіретін түсініктерді меңгерту;

5) балаларды өзге адамдардың іс — әрекеттерін бақылауға үйрету.

Көлік, байланыс құралдары.

Жерде жүретін және ауада ұшатын қозғалыс құралдары туралы білімдерін бекіту. Жаяу жүргіншілерге және жолаушыларға арналған қарапайым ережелермен таныстыру.

Ересектердің еңбегі.

Балаларды ересектердің еңбегін бақылау негізінде ойын әрекетіне ынталандыру. Мүмкіндіктеріне қарай күтушіге, аула сыпырушыға көмек көрсетуді ұйымдастыру. Өзгенің еңбегінің нәтижесіне құрметпен қарауға тәрбиелеу, көмек көрсету ниеттерін қолдау.

Қазақстан — менің Отаным, еліміздің рәміздері.

Қазақ халқының дәстүрлі тұрғын үйімен таныстыруды жалғастыру. Қазақстанның туы туралы түсінік беру.

Күтілетін нәтижелер:

отбасы мүшелері туралы әңгімелейді, оларға өзінің қарым-қатынасын білдіреді;

айналасындағы заттардың міндеттерін біледі;

заттардың сапасы мен қасиеттерін: сипау, дәмін тату және есту арқылы таниды;

көлік құралдарын атайды;

ересектерге көмек көрсетуге ынта білдіреді;

Қазақстан туын таниды және атайды.

5-тарау. Ересектер тобы (4 жастан бастап)

1-параграф «Денсаулық» білім беру саласы

119. «Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

120. Мақсаты баланың денсаулығын сақтау және нығайту, дене шынықтыруға қызығушылығын арттыру, денсаулық сақтау технологиясын пайдалана отырып, қозғалыс біліктері мен дағдыларын қолдануға баулу болып табылады.

121. Міндеттері:

балалардың қимыл әрекеттерін ұйымдастырудың түрлі нысандарында қимылдарды дұрыс орындау біліктері мен дағдыларын қалыптастыру;

дене қасиеттерін қалыптастыру: ептілік, қозғалыстарды үйлестіру, шыдамдылық, тепе-теңдікті сақтау, икемділік;

түрлі қимыл біліктері мен дағдылары арқылы тәрбиеленушілердің шығармашылық қабілеттерін дамыту;

жүру мен жүгіруде, секіру мен лақтыруда, қағып алуда, еңбектеу мен өрмелеуде негізгі қимыл түрлерін, жеке гигиена дағдыларын және денсаулықты сақтау негіздерін жетілдіру;

дене шынықтыру жаттығуларын орындауға қызығушылықты, салауатты өмір салтын ұстануға тәрбиелеу,

түрлі ұлттық қимылды ойындарды, жарыс сипатындағы ойындарды өткізу.

2-параграф. I жартыжылдық

122. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолды алға, екі жаққа, жоғары көтеру, тұрған қалыпта қолдарын арқасына апару; саусақтарын бүгіп, қолдарын айналдыра қимылдауды орындау. Екі қол белде, кезекпен екі жаққа бұрылғанда екі қолды екі жаққа жіберу. Оңға, солға иілу, еңкею, шалқаю; алға еңкею, қолдың ұшын аяқтың ұшына жеткізу. Екі қолды белге қойып, екі жаққа иілу. Отырған және тізерлеп тұрған күйі допты өз айналасында домалату. Аяқтың ұшымен көтерілу; екі аяқты кезекпен алға өкшемен, содан кейін ұшымен қою, топылдату. Қатарынан (4–5 рет) жүрелеп, екі қол белде, екі қолды алдыңғы жақ пен екі тұсқа көтеріп, отыру; аяқтың ұшын созу, табанды бұғу.

Негізгі қимылдар:

1) жүру. Сапта бір-бірлеп жүру, жүруді жүгірумен, секірумен, басқа қимылдармен кезектестіру, қол мен аяқ қимылын үйлестіру, бой түзулігін дұрыс сақтау;

2) жүгіру. Бірқалыпты, аяқтың ұшымен, тізені жоғары көтеріп жүгіру, кіші және үлкен қадаммен жүгіру, сапта бір-бірлеп, түрлі бағытта жүгіру. Түрлі тапсырмалармен жүгіру: шапшаң және баяу қарқынмен, жетекшімен ауыса отырып жүгіру. 1-1,5 минут ішінде баяу қарқынмен үздіксіз жүгіру; орта жылдамдықпен жүруді кезектестіре отырып, 40-50 метрге жүгіру;

3) секіру. Бір орында тұрып, екі аяқпен секіру (2-3 рет жүрумен кезектестіре отырып, 10 рет секіру), 2-3 метрлік қашықтықта алға ұмтыла қос аяқпен секіру; бір орында оңға, солға бұрылып секіру, баланың қолын көтергендегі биіктіктен жоғары ілінген нәрсеге орнынан секіру арқылы затты жанап өту, 4-5 сызық арқылы орнынан ұзындыққа секіру (сызықтардың арақашықтығы 40-50 см), 20-25 см биіктікке секіру; бір аяқпен секіру (шамамен 4-5 рет оң және сол аяқпен). Қысқа секіртпемен секіру (демалу үзілістері бар 2-3 реттен 10 секіру);

4) домалату, қағып алу, лақтыру. Заттар арасымен доптарды, құрсауларды домалату. Допты бір-біріне төменнен лақтыру және қағып алу (1,5 м қашықтықта), допты екі қолымен бастан асыра кедергі арқылы лақтыру (2 м қашықтықтан). Допты жоғары лақтыру және екі қолымен қағып алу (қатарынан 3-4 рет). Алысқа дәлдеп лақтыру (3,5-6,5 м кем емес). Оң және сол қолымен көлденең нысанаға (2-2,5 м қашықтықтан), 1,5 м қашықтықтан тігінен (нысана ортасының биіктігі 1,5 м) нысанаға дәлдеп лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. 8 м дейінгі қашықтықта заттар арасымен тура бағыт бойынша төрттағандап еңбектеу, тақтайда, орындықта көлденеңінен еңбектеу. Табан мен алақанға сүйеніп төрт тағандап еңбектеу. 50 см жоғары көтерілген арқанның астынан оң және сол бүйірмен алға еңбектеп кіру; құрсаудан еңбектеп өту; гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу, аралықтан аралыққа, оңға, солға ауысу;

6) тепе-теңдікті сақтау. Сызықтар арасымен (15 см арақашықтық), сызықпен, арқанмен, тақтаймен, гимнастикалық орындықпен, бөренемен жүру. Басқа қап киіп, заттарды аттап өту, бұрылу. Тепе-теңдікті сақтау: қолын жоғары көтеріп, аяқтың ұшымен тұру; қолын беліне қойып, бір аяқпен тұру; қолын беліне қойып, екі жаққа айналу. Ойлы-қырлы тақтаймен жүру, көлбеу тақтаймен (ені 2 см, биіктігі 30-35 см) жоғары және төмен жүру мен жүгіру. Еденнен 20-25 см көтерілген баспалдақ тақтайдан, қолдың түрлі қалпымен үрленген доптан (бір-бірінен қашық қойылған 5-6 доп арқылы кезекпен) аттап өту;

7) сапқа тұру, сапқа құрылымын өзгертіп қайта тұру. Қатарға бір- бірден сапқа тұру.

Қатарға екеуден, үшеуден тұрып, сапты қайтадан құру, бағдар бойынша түзелу.

Музыкалық-ырғақтық жаттығулар.

Музыкалық сүйемелдеуге сәйкес түрлі қарқында таныс дене жаттығуларын орындау.

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Төбешіктен сырғанау; бір-бірін сырғанату, шаналармен төбешікке көтерілу, төбешіктен түскенде тежеуге, мұзды жолдармен өздігінен сырғанау;

2) шаңғымен жүру. Шаңғымен бірінің артынан бірі сырғымалы қадаммен жүру. Төбешікке қосалқы қадаммен, қырымен көтерілу. Ересектердің көмегімен шаңғыны киіп, шешеді;

3) велосипед, самокат тебу. Үш дөңгелекті және екі дөңгелекті велосипед тебу. Оңға, солға бұрылыстарды орындау;

4) жүзуге дайындық. Суға түсу, суда ойнау; суда отырып, аяқтарын жоғары және төмен көтеріп, қимылдар орындау; иекке дейін, көздеріне дейін суда отыру, судан шығу; бетін суға түсіру; басын суға түсіру; еркін әдіспен жүзуге талпыну.

Спорттық ойын элементтері:

1) кегль ойындарына үйрету. Бастапқы қалыпта дұрыс тұрып, допты лақтыру. 1,5-2 метр арақашықтықтан кегльдерді қағып түсіру;

2) футбол. Берілген бағытта допты домалату. Допты аяқтарымен бір-біріне домалату;

3) хоккей. Берілген бағытта шайбаны таяқпен домалату, оны қақпаға енгізу.

Дене шынықтыру ойын-сауығы 2 айда 1 рет өткізіледі, ұзақтығы — 20 минут.

Дене шынықтыру мерекесі жылына 2 рет (жазда және қыста) өткізіледі, ұзақтығы — 45 минут.

Денсаулық күні 2 айда 1 рет өткізіледі, ұзақтығы — 30 минут.

Дербес қимыл белсенділігі.

Балалардың доптармен ойындарын жетілдіру, денешынықтыру құралдарын, спорттық және қимылды ойындар үшін атрибуттарды пайдалануға ынталандыру. Балаларды педагогпен бірге жаттығуларды орындауға, қимылды ойындарға қатысуға ынталандыру. Ауа райының жағдайын ескере отырып, балалардың таза ауадағы қимыл белсенділігі үшін жағдайлар жасау.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Шынықтырудың барлық түрлерін жалғастыру. Жалпы және жергілікті су шараларын жүргізуді жалғастыру: дымқыл шүберекпен сүртінуге, аяқтарды, денені шаю. Тыныс алу жолдарын шынықтыру, жалаң аяқ жүру.

Мәдени- гигиеналық дағдылар:

1) бұрын игерген біліктерін бекіту және олардың орындалу сапасын жоғарылату;

2) ұқыпты тамақтану дағдыларын, ас құралдарын қолдануды жетілдіру. Гигиеналық шараларды орындау: жуыну, шашын тарау, қолды сабынмен жуу, қол орамалды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

дене жаттығуларын орындауға қызығушылық танытады;

қимылды ойындардың ережелерін орындайды;

түрлі тапсырмалар орындап, бір-бірден сапта жүреді;

екеуден, үшеуден қатарға қайта тұрады;

спорттық ойындар мен жаттығулардың бастапқы техникасын игерген;

жеке бас гигиенасының бастапқы дағдыларын сақтайды.

3-параграф. II жартыжылдық

123. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Қолдарды басқа қою, оларды екі жаққа созу және түсіру, орындықтың арқасына, қабырғаға арқасымен сүйене отырып, қолды екі жақтан жоғары көтеру, таяқты (құрсау) жоғары көтеру, иықтан асырып түсіру, бастапқы қалыптан қолдарды буынынан жан-жағына айналдыру. Отырған күйі арт жаққа қолмен сүйене отырып, екі аяқты жоғары көтеру, бұғу және жазу, төмен түсіру, кезекпен аяқты бұғу және жазу, көтеру және түсіру, зат ұстаған қолдарын созып қалыппен шалқасынан жатқан күйі етпетіне бұрылып жату, етпетінен жатқан қалпы иығын, басын, қолдарын алға созып көтеру. Тізесін бүгіп тұрып, аяқтарды кезекпен көтеру; өкшемен таяқтың, арқанның үстіне, аяқтың ұшымен еденге сүйене отырып, қырындап жүру, аяқтың саусақтарымен жіпті жинау, құмы бар қаптарды іліп алып, бір орыннан басқа орынға ауыстыру, аяқ өкшесін айналдыру.

Негізгі қимылдар:

1) жүру. Сапта бір-бірден, екеуден, аяқтың ұшымен, өкшемен, табанмен, табанның ішкі жағымен, тізені жоғары көтеріп, ұсақ және алшақ адымдап жүру. Қозғалыс бағытын өзгертіп жүру, «жыланша» ирелеңдеп жүру, бытырап, қосымша қадаммен алға,

шет жағына жүру. Жүруді жүгірумен, секірумен кезектестіріп, бағытты, қарқынды өзгертіп жүру. Жүруді басқа қимылдармен кезектестіріп, белгі бойынша тоқтап жүру;

2) жүгіру. Қалыпты, аяқтың ұшымен, тізені жоғары көтеріп; ұсақ және алшақ адыммен, сапта бір-бірден және жұппен, түрлі бағытта, бытырап жүгіру. Жетекшінің ауысуымен, қарқынды жылдамдатып және ақырын жүгіру. Жай қарқында үздіксіз жүгіру; 50–60 метрге жүгіру. 5 метрден 3 рет жүгіру. Түрлі бағытта жүгіру, қағып алып жүгіру;

3) секіру. Бір орында тұрып екі аяқпен секіру, алға ұмтыла секіру, бір орында тұрып оңға, солға бұрылып секіру, аяқты бірге, алшақ қойып, біреуін – алға, екіншісін – артқа қойып, бір орында тұрып секіру. Затты жанау арқылы орнынан жоғары секіру; биіктігі 5–10 см 2–3 заттың үстінен кезектесе секіру; 20–25 см биіктіктен секіру; бір орында тұрып, ұзындыққа 4–6 сызықтың үстінен секіру (сызықтардың арақашықтығы 40–50 см);

4) домалату, қағып алу, лақтыру. Доптарды, құрсауларды домалату. Допты бір-біріне төменнен лақтыру, басынан асыра лақтыру және оны қағып алу, допты екі қолымен басынан асыра және бір қолымен кедергі арқылы лақтыру ( 2 м арақашықтық). Допты жоғары лақтыру, еденге ұру және оны екі қолымен қағып алу, допты жерге ұру. Заттарды алысқа дәлдеп лақтыру ( 3,5–6,5 метрден кем емес); затты тігінен (нысана ортасының биіктігі 1,5 м) 1,5–2 м арақашықтықтан және көлденеңінен ( 2–2,5 м арақашықтықта) оң, сол қолмен лақтыру;

5) еңбектеу, өрмелеу. Көлденең және көлбеу орындықта төрттағандап еңбектеу. Гимнастикалық орындықта қолдарымен тартылу арқылы ішімен еңбектеу. Табан мен алақанға сүйеніп, төрттағандап еңбектеу. 50 см жоғары көтерілген арқанның, доғаның, таяқтың астынан оң және сол бүйірмен алға еңбектеп кіру. Бөрене, гимнастикалық орындық арқылы еңбектеп өту. Гимнастикалық қабырға бойынша жоғары-төмен кезектескен қадаммен өрмелеу, оң аралықтан сол аралыққа ауысу;

6) тепе-теңдікті сақтау. Сызықтар арасымен ( 10 см арақашықтық), сызықпен; арқанмен тақтаймен, гимнастикалық орындықпен, бөренемен жүру. Қырлы тақтаймен жүру, көлбеу тақтайда жоғары-төмен жүру және жүгіру. Бір-бірінен қашық қойылған үрленген 5–6 доп арқылы кезекпен, қолдың түрлі қалпымен аттап өту, түрлі жағдайда тепе-теңдікті сақтау;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Қатарға бір-бірден сапқа, шеңберге тұру. Қатарға екеуден, үшеуден тұрып, сапты қайтадан құру, бағдар бойынша теңелу; оңға, солға айналу, бұрылыстар, ажырату және жақындату.

Музыкалық-ырғақтық жаттығулар.

Музыкалық сүйемелдеуге сәйкес түрлі қарқында әртүрлі таныс дене жаттығуларын орындау.

Спорттық жаттығулар:

- 1) шанамен сырғанау. Төбешіктен сырғанау, бір-бірін сырғанату;
- 2) сырғанау. Мұзды жолдармен өздігінен сырғанау;
- 3) велосипед, самокат тебу. Үш дөңгелекті велосипед және самокат тебу. Оңға, солға бұрылыстарды орындау;
- 4) Жүзуге дайындық. Суға түсу, суда ойнау. Суда отырып, аяқтарын жоғары және төмен көтеріп, қимылдар орындау. Судан шығу.

Спорттық ойын элементтері:

- 1) кегли. Дұрыс бастапқы қалыпта тұрып, түрлі бағытта қойылған доптарды лақтыру;
- 2) футбол. Берілген бағытта допты домалату. Допты қақпаға домалату;
- 3) хоккей. Берілген бағытта шайбаны таяқпен домалату, оны қақпаға домалатып кіргізу.

Дербес қимыл белсенділігі.

Балалардың доптармен, құрсаулармен, ойыншықтармен ойындарын жетілдіру, денешынықтыру құралдарын, спорттық және қимылды ойындар үшін атрибуттарды пайдалануға ынталандыру. Балаларды педагогпен бірге жаттығуларды орындауға, қимылды ойындарға қатысуға ынталандыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Шынықтырудың барлық түрлерін жалғастыру. Жалпы және жергілікті су шараларын жүргізуді жалғастыру: дымқыл шүберекпен сүртіну, аяқтарды, денені шаю, сауықтыруға арналған жүгіру. Тыныс алу жолдарын шынықтыру, жалаң аяқ жүру.

Мәдени-гигиеналық дағдылар.

Бұрын игерген біліктерін бекіту және олардың орындалу сапасын жоғарылату. Ұқыпты тамақтану дағдыларын, ас құралдарын қолдануды жетілдіру. Гигиеналық шараларды орындау: жуыну, шашын тарау, қолды сабынмен жуу, қол орамалды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

- негізгі қимылдарды орындаудың қимылдық дағдыларына және техникасына ие;
- дене жаттығулары мен сауықтыру шараларына қызығушылық танытады;
- педагогтің көрсетуімен ертеңгілік жаттығуларды орындайды;
- өздігінен түрлі ойындар ойнайды, ойын ережелерін сақтай алады;

спорттық ойындардың элементтерін орындайды; шынықтыру түрлерін, өз-өзіне қызмет көрсетудің дағдыларын игерген.

4-параграф. «Қатынас» білім беру саласы

124. «Қатынас» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда) ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

125. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолданып, қоғамдық ортада ауызша қарым-қатынас жасау, диалог құру дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

126. Міндеттері:

ересектермен және балалармен еркін қарым-қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру; Қазақстан халқының мәдениетімен, салт-дәстүрлерімен таныстыру арқылы балалар әрекетінің түрлі нысандары мен түрлерінде балалардың ауызша сөйлеуін дамыту;

балалар әдебиетіне қызығушылықты дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

127. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

Дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын бекіту, үнді және ызың дыбыстарды анық айтуды үйрету.

Фонематикалық қабылдау дағдыларын қалыптастыру. Сөзді дыбыстау мәдениетін тәрбиелеуге арналған дидактикалық ойындарды қолдану.

Сөздік қор.

Балалардың сөздік қорын адамдардың мамандықтарының атауларымен, заттардың бөліктерімен, заттардың сапалары мен қасиеттерін білдіретін зат есімдермен байыту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) тұрмыстық заттар және қоршаған орта заттарының қолданылу маңыздылығын түсіну дағдыларын қалыптастыру;

2) сөздік қорын жалпылаушы мағыналы сөздермен байыту;

3) заттарды және олардың тұрған орнын анықтау дағдыларын жетілдіру;

4) ойындарды қолдану арқылы сөздерге қызығушылығы мен зейінін дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы.

Келесі дағдыларды жетілдіру:

1) байланыстырып сөйлеу;

2) жануарлар және олардың төлдерінің атауларын білдіретін сөздерді, сөздердің түрлі тәсілдермен жасалуын, зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану;

3) әртүрлі тәсілдермен жаңа сөздер құру;

4) сан есімдерді ретімен атауға, оларды зат есімдермен бірге қолдану;

5) тілдің грамматикалық құрылымын қалыптастыруда ойындарды қолдану.

Байланыстырып сөйлеу.

Әңгімеге қатысу және тілді түсіну, тыңдау біліктерін, көлемі шағын тақпақтарды жатқа айту, сурет бойынша заттар және ойыншықтар туралы әңгіме, үлгі бойынша әңгіме құрастыру, шағын әңгімелер мен ертегілерді айтып беруге үйрету дағдыларын қалыптастыру. Ұсынылған мазмұн бойынша сахналауға үйрету.

Шығармашылықпен сөйлеу қызметі.

Театрландырылған әрекетке, драматизация ойындарына және қуыршақ спектакльдеріне, саусақ ойындарына балаларға түсінікті «қуыршақты жүргізу» техникасын қолдана отырып, қатысу ниеттерін дамыту.

Шығармаларды қабылдау.

Сөз және сөз ұйқастарына құрылған ойындарға қызығушылығын арттыру.

Кейіпкерлердің бейнелерін сомдауға қажетті дауыс ырғағы және тілдің қарқынын қолдану дағдыларын қалыптастыру, ұсынылған тақырып бойынша әңгіменің басы мен соңын құрастыруға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынасқа түсе алады, олардың өтініштерін орындайды;

сөйлемдердің түрлерін (жай және күрделі), сын есімдерді, етістіктерді, үстеулерді, қосымшаларды қолданады; адамдардың мамандықтарын, олардың ерекшеліктерін білдіретін сөздерді біледі, тұрмыстық заттар және қоршаған табиғат заттарының мәнін түсінеді;

себеп-салдарлық байланыстарды орната біледі;

жалпы мағыналас сөздерді (көлік, өсімдіктер, киім) қолданады;

сан есімдерді ретімен атайды, оларды зат есімдермен септіктерде, жекеше және көпше түрде байланыстырады;

отбасы, отбасындағы тұрмыс, халықтық дәстүрлер, қаласы (ауылы) туралы айтып бере алады;

үлгі бойынша әңгіме құрастыра алады; шағын әңгімелер мен ертегілерді мазмұндайды.

дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айтады.

128. Көркем әдебиет:

1) оқу, әңгімелеу.

Көркем шығармаларды эмоционалды қабылдай білуді дамыту. Балаларды түрлі тақырыптағы көркем шығармалармен таныстыру. Кейіпкерлердің жағымды және жағымсыз қасиеттерін көруге, олардың әрекеттерін бағалауға, әңгіме, ертегілердің мазмұнын олардың атауымен салыстыруға үйрету; әдеби шығармаларда бейнеленген қоғамдық өмір, табиғат, қоршаған орта оқиғалары, Қазақстан халқының өмірі мен тұрмысының ерекшеліктері туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) мәнерлеп оқу. Балаларды тақпақтар мен өлеңдерді түсініп, есте сақтауға, өлеңнің мазмұнына өз көзқарасын білдіруге үйрету.

3) мазмұндау. Таныс ертегілердің мазмұнын айтуда мазмұнның жүйелілігін сақтауға, диалогтік сөйлеуге, кейіпкерлердің мінезін сипаттауға үйрету.

4) театрландырылған әрекет дағдыларын дамыту:

түрлі мәтіндерді дыбыстағанда дұрыс тыныс алу;

түрлі эмоцияларды білдіру үшін интонациямен дыбыстау;

таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;

ертегі желісін ретімен орындау.

5) адамгершілік нормалары туралы түсінік

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас;

адамдардың сезімі мен қарым-қатынасын көрсету;

әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіру;

оны адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалау;

достық қарым-қатынас және өзара көмек көрсету.

Күтілетін нәтижелер:

көркем шығармаларды эмоционалды қабылдай біледі;

таныс ертегілердің мазмұнын айтып береді;

әдеби кейіпкерлердің қылықтарын бағалай алады;

дауыс күшін өзгертіп, түрлі интонацияда дыбыстайды;

сахнаны, алаңды бағдарлайды;

театрландырылған қойылымды дайындау барысында ересектермен және құрдастарымен өзара әрекет ете алады;

әдеби кейіпкерлердің әрекеттеріне өзінің көзқарасын білдіреді;

адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалайды;

құрдастарына достық қарым-қатынас және өзара көмек көрсетеді.

129. Орыс тілі.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) орыс тіліндегі дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;

2) сөйлеу және артикуляциялық аппаратты, сөйлеуде тыныс алу, анық дикция дағдыларын жетілдіру.

Сөздік қор:

1) айналасындағы заттар, жануарлар, құстар, көкөністер мен жемістер, жыл мезгілдері және табиғат құбылыстары жөнінде білімдерін кеңейту;

2) орыс тілінде 5-ке дейін тура және кері санауға үйрету;

3) заттардың кейбір қасиеттерін: түсін, пішінін, белгілерін атай білу дағдыларын қалыптастыру;

4) күнделікті өмірде таныс сөздерді түсінуді және қолдана білуді қалыптастыру.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) 2-3 сөзден тұратын сөз тіркестерін, сөйлемдерді құрастыру;

2) зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Байланыстырып сөйлеу.

Қысқа сұрақтарға қарапайым сөйлемдермен жауап беруге үйрету. Сұрақтарға жауап беру кезінде орыс тіліндегі сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс қолдану дағдыларын бекіту. Қысқа шығармаларды, өлеңдерді тыңдауға, түсінуге және қайталап айтуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

күнделікті өмірде және ойын кезінде педагогтің орыс тілінде айтқан сөздерін түсінеді;

орыс тілінде 5-ке дейін тура және кері санай біледі;

орыс тіліндегі ызың (ж, з, с, щ) және үнді (р, л) дыбыстарды дұрыс айтады;

айналасындағы заттардың кейбір қасиеттерін: түсін, пішінін, белгілерін, жыл мезгілдерін және кейбір табиғат құбылыстарын атайды;

сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолданады.

6-параграф. II жартыжылдық

130. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) есту зейінін және тілдегі дыбыстарды дұрыс айту біліктерін жетілдіру;

2) дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын бекіту, ызың және үнді дыбыстарды анық айтуға жаттықтыру;

3) тілдің қарқынын өзгерту біліктерін бекіту: баяу сөйлеу, жаңылтпаштар оқу. Артикуляциялық аппаратты одан әрі жетілдіру.

Сөздік қор:

1) тілдік ойындар мен жаттығуларды қолдана отырып, балалардың сөздік қорларын дамыту және байыту;

2) заттар тобын білдіретін сөздерді балалардың сөздік қорына жалпылауыш сөздерді түсіну арқылы ендіру (ойыншықтар, киім, аяқ киім, ыдыс, жиһаз)

3) балалардың сөздік қорын тұрмыстық электротехника заттарының және ұлттық заттардың атауларымен байыту, олардың атауларын, заттардың қолданысын түсіндіру;

4) мағынасы қарама-қарсы антоним сөздерді балалардың сөздік қорына енгізу, сөзге қызығушылықтарын дамыту;

5) тәулік бөліктерін атауға үйрету (таңертең, күндіз, кеш, түн).

Күтілетін нәтижелер:

дауысты, дауыссыз дыбыстарды дұрыс айтады;

құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынасқа түсе алады, олардың өтініштерін орындайды;

тілде сөйлемдердің әртүрлі түрлерін, қосымшаларды қолданады;

жеке тәжірибесінен суреттің мазмұны бойынша шағын әңгімелер құрастырады.

### 131. Көркем әдебиет:

1) оқу, әңгімелеу. Мазмұнды эмоционалды қабылдай білу, кейіпкерлерге жанашырлық таныта білу біліктерін, ертегіні баяндау ерекшелігін байқауды дамыту. Балаларды түрлі тақырыптағы көркем шығармалармен таныстыру. Кейіпкерлердің жағымды және жағымсыз қасиеттерін көруге, олардың әрекеттерін бағалауға, әңгіме, ертегілердің мазмұнын олардың атауымен салыстыруға үйрету;

2) мәнерлеп оқу. Балаларды тақпақтар мен өлеңдерді түсініп, есте сақтауға, таныс ертегілердің мазмұнын айтуда мазмұнның жүйелілігін сақтай білуге, кейіпкерлердің мінезін сипаттауға үйрету.

3) театрландырылған әрекет. Көркем әдебиет шығармалары бойынша сахналау дағдыларын дамыту.

Коммуникативті-тілдік, ойын, артикуляциялық дағдылар:

таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;

ертегі желісін ретімен орындау;

театрландырылған әрекеттің басқа да жұмыс түрлері (саусақ, үстел үсті, көлеңкелі және тағы басқа);

өзінің қимылын серіктесінің қимылымен үйлестіру;

сахнада бағдарлау.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік:

ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас;

адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалау.

Күтілетін нәтижелер:

көркем шығармаларды эмоционалды қабылдай біледі;

таныс ертегілердің мазмұнын айтып береді;

таныс бірнеше шығармаларды атайды;

ертегі желісін ретімен мазмұндайды және орындайды;  
театрландырылған әрекеттің түрлі жұмыс тәсілдерін меңгерген;  
өзінің қимылын серіктесінің қимылымен үйлестіреді;  
сахнада бағдарлайды;  
адамгершілік нормалары мен түсініктері тұрғысынан бағалайды;  
әңгімелерді тыңдайды, мазмұндап бере алады, өлеңдерді жатқа айтады;  
өзіне ұнайтын бірнеше шығармаларды айта алады;  
ойында әдеби бейнелерді қолданады.

132. Орыс тілі.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті.

1) орыс тіліндегі дауысты және дауыссыз дыбыстарды дұрыс айтуға үйрету;

2) дауыс және артикуляциялық аппаратты, сөйлеуде тыныс алу мен анық дикцияны дамыту дағдыларын жетілдіру.

Сөздік қор:

1) айналасындағы заттар, жануарлар, құстар, көкөністер мен жемістер, жыл мезгілдері және табиғат құбылыстары жөніндегі білімдерін кеңейту;

2) орыс тілінде 5-ке дейін тура және кері санау дағдыларын жетілдіру;

3) заттардың кейбір қасиеттерін: түсін, пішінін, белгілерін атау дағдыларын қалыптастыру;

4) күнделікті өмірде қолданылатын таныс сөздерді түсіну және қолдана білуді қалыптастыру.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) 2-3 сөзден тұратын сөз тіркестерін, сөйлемдерді құрастыруға үйрету;

2) сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолдану дағдыларын қалыптастыру.

Байланыстырып сөйлеу.

Қысқа сұрақтарға қарапайым сөйлемдермен жауап беруге үйрету. Сұрақтарға жауап беру кезінде орыс тіліндегі сөздер мен сөз тіркестерін дұрыс қолдану дағдыларын бекіту. Қысқа шығармаларды, өлеңдерді тыңдауға, түсінуге және қайталап айтуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

күнделікті өмірде және ойын кезінде педагогтің орыс тілінде айтқан сөздерін түсінеді;

орыс тілінде 5-ке дейін тура және кері санай біледі;

орыс тіліндегі ызың (ж, з, с, щ) және үнді (р, л) дыбыстарды дұрыс айтады;

айналасындағы заттардың топтарын, олардың қасиеттерін, белгілерін, жыл мезгілдерін және жеке табиғат құбылыстарын атайды;

сөйлеу тілінде зат есімдерді жекеше және көпше түрде қолданады.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

133. «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны математика негіздері, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

134. Мақсаты математикалық, конструктивтік ойлау дағдыларын, танымдық қызығушылықтарын, экологиялық білім негіздерін қалыптастыру болып табылады.

135. Міндеттері:

жаратылыстану бойынша түсініктерін, тірі және өлі табиғат жайлы білімдерін, танымдық қызығушылықтары мен шығармашылық қиялды қалыптастыру;

табиғатты сақтауда адамның рөлі туралы білімдерін қалыптастыру;

командада жұмыс істей білуге үйрету;

сенсорлық қабілеттерін, алғашқы ойлау операцияларын, жиын туралы қарапайым түсініктерін дамыту;

табиғатта өзін ұстай білудің қарапайым ережелерімен таныстыру;

эстетикалық талғамды қалыптастыру, балалардың ой — өрістерін кеңейту;

тірі және өлі табиғат объектілеріне деген ұқыпты қарым-қатынасқа тәрбиелеу;

сыни ойлау дағдыларына тәрбиелеу.

8-параграф. I жартыжылдық

136. Математика негіздері.

Жиын:

1) әртүрлі түстен, өлшемнен тұратын заттардың жиыны туралы түсініктерді қалыптастыру;

2) заттарды салыстырып қою арқылы оларды санамай-ақ жұптарын салыстыру

салыстыру негізінде тең немесе тең еместігін анықтай білуді үйрету.

Сан, санау:

1) 5 көлемінде санау, заттарды үлгісі бойынша және аталған саны бойынша санау дағдысын қалыптастыру. Сандарды реті бойынша атауға және қорытынды санды атауға, «Барлығы қанша?» сұрағына жауап беруге үйрету. Бірінің астына бірі 2 қатарда орналасқан заттардың екі тобын салыстыруды үйрету;

2) теңдік және теңсіздік туралы ұғымдарды қалыптастыру. Салыстырылатын топтар: бір көп, бір және екі, екі және үш және төрт, төрт және бес;

3) теңді кем топқа үстемелей отырып немесе артық топтан бір затты алып тастай отырып, екі тәсілмен орнатуға, «Қанша еді?», «Қаншасы қалды?» сұрақтарына жауап беруге үйрету;

4) 5-ке дейін реттік санау дағдыларын дамыту, реттік сан есімдерді атау, «Нешінші?», «Саны бойынша қайсысы?» сұрақтарына жауап беру дағдыларын дамыту;

5) сандық топты белгілей отырып, 5-ке дейінгі сандармен таныстыру. Әртүрлі сезім мүшелерінің көмегімен санау дағдысын дамыту (көру, есту, иіс сезу). Тура және кері бағытта 5 көлемінде санатып жаттықтыру.

Шама.

Заттар шамасы бойынша әртүрлі болатындығы жайлы түсінік беру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) ұзындығы және ені бойынша бірдей және екі түрлі заттарды салыстыру;

2) биіктігі және жуандығы бойынша бірдей және екі түрлі заттарды салыстыру;

3) шаманы салыстыруда беттестіру және тұстастыру тәсілдерін қолдану.

Геометриялық пішіндер:

1) балаларды геометриялық пішіндерді (дөңгелек, төртбұрыш, үшбұрыш) және геометриялық денелерді (куб, шар, цилиндр) танып, атай білуге үйрету;

2) дағдыларды қалыптастыру: геометриялық пішіндерді тану және атау, пішіндерді зерттеу дағдыларын қалыптастыру.

Кеңістікте бағдарлау.

Өзінің дене бөліктерінің орналасуына қарай бағдарлай білуге үйрету. Дағдыларын қалыптастыру: өзіне қатысты кеңістік бағыттарын анықтай білу, заттарды оң қолымен солдан оңға қарай орналастыру, өзінің дене бөліктерін бағдарлау және атау (бас, аяқтар, қолдар).

Уақытты бағдарлау.

Таңертең, күндіз, кеш, түн тәулік бөліктерін ажырату және атай білу дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

5 көлемінде санай алады, сандарды ретімен атайды;

теңдік және теңсіздік туралы ұғымдарға ие;

шамасы әртүрлі 2-3 затты (ұзындығы, биіктігі, ені, жуандығы бойынша) өсу және кему ретімен орналастыра алады;

геометриялық пішіндерді және геометриялық денелерді ажыратады және атайды;

кеңістікті және уақытты бағдарлай алады.

137. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан құрастыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) орналастыру тәсілдерін қолдана отырып, пластиналарды тігінен және кірпіштерді, бөлшектерді көлденеңінен орналастыру;

2) сызбаны қолданып, ірі және ұсақ құрылыс материалынан құрастыру;

3) үлгі бойынша құрастыру;

4) умаждау, жырту, шиыршықтауды қолданып, қағаз парақтарын көлемді пішіндерге айналдыру.

Қағаздан құрастыру.

Қағаздан құрастыруға үйрету: қағазды тікбұрышты парағын жартысынан бүктеп, бұрыштарды және қырларды біріктіру, детальдің негізгі түріне желімдеу. Қағаз парағын көлемді пішіндерге қайта келтіру, қағазды кесекке, орамдарға, ілмекке айналдыра білу дағдыларын бекіту.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру.

Балаларды табиғи материалдардан түрлі заттар даярлауға баулу.

Конструктор бөлшектерінен құрастыру.

Конструктордан ойынға арналған ғимарат құрастыру дағдыларын қалыптастыру, бөлшектерді бекіту тәсілдері мен ғимарат жасау туралы білімдерін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс бөлшектерін атайды, оларды құрылымдық қасиеттерін ескере отырып, пайдаланады;

құрылысты безендіру үшін түрлі түсті бөлшектерді қолданады;

биіктігі, ұзындығы, ені бойынша құрылыстарды өзгертеді;

бастаған ісін аяғына дейін жеткізеді;

қағаздан көлемді пішіндерді жасай алады;

табиғи материалдардан түрлі заттар дайындайды; конструктордан құрылыс жасайды.

### 138. Жаратылыстану.

Тірі және өлі табиғат құбылыстары мен заттары:

өлі табиғат нысандары- су, жер, ауа, күннің көзі туралы білімдерін кеңейту;

табиғат құбылыстары: жел, жаңбыр, тұман туралы түсініктерін қалыптастыру.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер:

күзгі, қысқы табиғатты, олардың қарапайым өзгерістерін бақылау дағдыларын дамыту;

адамдардың күзгі, қысқы әрекеттеріне балалардың зейін аудару дағдыларын қалыптастыру.

Өсімдіктер әлемі:

балалардың бөлме өсімдіктері, олардың ерекшеліктері туралы білімдерін байыту. Бөлме өсімдіктеріне және табиғат бұрышындағы жануарларға күтім жасау, өсімдіктердің өсіп-өнуі үшін қажетті жағдайлар туралы білімдерін қалыптастыру. Адамның табиғатқа деген қамқорлық қатынасының маңызы туралы білімдерін қалыптастыру;

көкөністер мен жемістерді ажыратып, атау дағдыларын жетілдіру;

табиғаттағы, жыл мезгіліндегі маусымдық өзгерістер туралы түсініктерін қалыптастыру. Табиғаттағы ауа райының жағдайын бақылауға және бақылаудың нәтижелерін табиғат күн тізбесінде белгілеуге үйрету;

балабақшаның ауласындағы және маңайдағы кейбір ағаштардың, бұталардың түрлері жайлы білімдерін қалыптастыру;

қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылықтарын, зейіндерін дамыту.

Жануарлар әлемі:

үй жануарлары және жабайы аңдар, олардың сыртқы келбеті, қозғалуы, күз мезгіліндегі (сыртқы түрі, тіршілік ету ортасы, мекені, азығы,) қоректену тәсілдері және қысқы дайындығы туралы білімдерін кеңейту.

табиғат бұрышындағы тірі объектілерге күтім жасауға арналған құралдар туралы білімдерін қалыптастыру;

қыстап қалатын және жыл құстары туралы білімдерін, оларды ажыратып, атай білулерін қалыптастыру;

табиғаттағы қарапайым тәртіп ережелері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өлі табиғат объектілерін атайды және ажыратады;

ауа-райындағы және табиғаттағы маусымдық өзгерістерде қарапайым байланыстар орната алады;

үй жануарларын және олардың төлдерін, үй құстарын атайды;

кейбір жабайы аңдардың түрлерін біледі және атайды;

4-5 ағаштың түрлерін, бұталарды, шөптесін өсімдіктерді, гүлдерді, жидектерді, саңырауқұлақтарды, көкөністер мен жемістерді атайды және ажыратады;

өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың қарапайым әдістерін біледі;

қарапайым тәжірибеге қызығушылық пен әуестік танытады;

табиғатта өзін ұстаудың қарапайым ережесін біледі.

9-параграф. II жартыжылдық

139. Математика негіздері.

Жиын:

1) жиын сапасы бойынша әртүрлі заттардан тұратындығы туралы түсініктерін жетілдіру;

2) жиындағы заттардың сыңарларын қою негізінде салыстырып, теңдігін немесе теңсіздігін анықтай білуді жетілдіру.

Сан, санау:

1) 5-ке дейін тура және кері санауды жетілдіру;

2) теңдікті кем топқа үстемелей отырып немесе артық топтан бір затты алып тастай отырып, екі тәсілмен орнатуға, «Қанша еді?», «Қаншасы қалды?» сұрақтарына жауап

беруге үйрету. Топтарды салыстыру негізінде сандық мәндерді жалпылай білуді дамыту;

3) әртүрлі сезім мүшелерінің көмегімен санау дағдысын жетілдіру (көру, есту, иіс сезу).

Шама.

Ұзындығы, ені, биіктігі, жуандығы бойынша беттестіру және тұстастыру арқылы екі қарама-қарсы және бірдей заттарды салыстыру дағдысын бекіту.

Геометриялық пішіндер.

Геометриялық пішіндерді: дөңгелек, шаршы және үшбұрышты тану және атау, пішіндерді сипап-сезу және көру тәсілдерімен зерттеу.

Кеңістікте бағдарлау.

Өзінің дене бөліктерінің орналасуын бағдарлау дағдыларын бекіту, өзіне тікелей жақын кеңістік бағыттарын анықтау.

Уақытты бағдарлау.

Тәуліктің қарама-қарсы бөліктерін анықтау және тану дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

тәулік бөліктерін: таңертең, күндіз, кеш, күндер: бүгін, кеше, ертең, жылдам, баяу ұғымдарын атайды, өзіне қатысты кеңістіктегі заттардың орналасуын анықтай алады;

жасалған әрекеттердің көмегімен түрлі мәселелерді шешудің әдістерін табады;

қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнатады.

140. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан құрастыру:

1) құрылыс материалдарының негізгі бөліктерін, олардың бөлшектерін атауға үйрету, оларды көлемі, түсі бойынша ажырата білуге баулу;

2) құрастыру кезінде сәйкес белгілері бойынша біріктіре білу және онымен ойнай отырып шығармашылық қиялдау дағдыларын қалыптастыру.

Ұжымдық құрастыру біліктерін қалыптастыру.

Келесі дағдыларды бекіту:

1) құрылыс бөлшектерін атау және оларды құрылымдық қасиеттерін ескере отырып пайдалану;

2) жеке және ұжымдық іс-әрекет дағдыларын бекіту, құрылысты жалпы оймен

біріктіру;

- 3) құрдастар арасында міндеттерді бөлісу;
- 4) қағаздан орамдар, жиектер, кесектер жасау;
- 5) бөлшектерді өзара желімдеу, композиция құрастыру;
- 6) әртүрлі «пластик» түріндегі үлгілер жасау;
- 7) қағаздан «оригами» үлгісі бойынша қарапайым пішіндер құрастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру.

Балаларды қалдық материалдардан бұйым жасауға баулу.

Бөліктерді біріктіру үшін желімді пайдалану. Шығармашылық қиялдауды дамыту, көрнекілікке сүйене отырып зат жасау.

Конструктор бөліктерінен құрастыру.

Конструктормен ойындар үшін құрылыстарды құру дағдыларын жетілдіру, бөлшектерді бекіту мен құрылыстарды құру тәсілдерін жетілдіру.

Күтілетін нәтижелер:

заттарды атайды және ажыратады, олардың өлшемін, түсін, пішінін, жасалған материалын анықтайды;

оларды топтастыра алады;

құрылыс бөлшектерін ажыратады және атайды, оларды құрылымдық қасиеттерін ескере отырып пайдаланады;

өзінің құрылыстарымен ойнайды.

#### 141. Жаратылыстану.

Тірі және өлі табиғат құбылыстары мен заттары.

Табиғат құбылыстары туралы түсініктерін қалыптастыру, тірі және өлі табиғат нысандары туралы білімдерін байыту.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер:

- 1) қыс, көктем, жаз мезгілдерінде табиғатты бақылау дағдыларын дамыту;
- 2) табиғаттағы ауа райының жағдайларын бақылау және бақылау нәтижелерін табиғат күнтізбесіне белгілеу дағдыларын жетілдіру;
- 3) көктем мезгілінде адамдардың іс-әрекетіне зейіндерін аудару дағдыларын дамыту.

Өсімдіктер әлемі:

1) балабақша ауласындағы және маңайдағы өсімдіктер туралы білімдерін бекітуді жалғастыру, көкөністер мен жемістердің 6-7 түрін, бөлме өсімдіктерін, ағаштар мен бұталарды ажыратып, атау;

2) ағаштың және гүлдің бөліктерін атай білуге үйрету.

Келесі білімдерін қалыптастыру:

1) өсімдіктер және олардың көктем мезгіліндегі тіршілігі туралы;

2) шөптесін өсімдіктер (4-5 түрлері), жидектер, саңырауқұлақтар туралы;

3) өсімдіктердің орманда, бақта, бауда, далада өсетіндері туралы;

4) пияздың және шөптің бөлмедегі жағдайда өсуі туралы;

5) өсімдіктер әлеміне қамқорлық жасау туралы.

Жануарлар әлемі:

1) үй және жабайы жануарлар, олардың сыртқы келбеті, қозғалу және қоректену тәсілдері туралы түсініктерін кеңейту. Жабайы жануарлардың (түлкі, қасқыр, тиін) сыртқы белгілері мен әрекеттері туралы білімдерін бекіту.

2) жәндіктердің аттарын (қоңыз, көбелек, шыбын) бекіту, кейбір жәндіктер туралы (құмырсқа) қарапайым түсінік беру.

3) бауырмен жорғалаушылар санатының өкілдерімен (кесіртке, тасбақа), олардың сыртқы түрімен және қозғалу әдістерімен таныстыру (кесірткенің денесі ұзын, құйрығы да ұзын ол оны тастап кете алады және ол тез қимылдайды):

4) балалардың қарапайым экологиялық білімдерін қалыптастыру және табиғат бұрышындағы жануарлар мен өсімдіктерге күтім жасауға баулу.

Күтілетін нәтижелер:

үй жануарлары мен жабайы жануарларды және олардың төлдерін, үй құстарын атайды;

өсімдіктер мен жануарлардың өсіп-өнуіне қажетті кейбір жағдайларды біледі;

жәндіктерді атайды, олар туралы қарапайым түсініктерге ие;

бауырымен жорғалаушыларды, олардың сыртқы құрылысын және қозғалу әдістерін біледі:

тіршілік иелеріне аяушылық, жанашырлық танытады;

табиғаттағы маусымдық өзгерістердің қарапайым байланыстарын орнатады;  
қарапайым зерттеуге қызығушылық пен әуестік танытады;  
табиғатқа зиян келтіруі мүмкін жағдайлар мен әрекеттерді атайды;  
табиғатта өзін ұстай білудің қарапайым ережелерін біледі.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

142. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

143. Мақсаты инновациялық әдістер мен технологияларды қолданып, шығармашылық дағдыларды, эстетикалық талғамды дамыту және қалыптастыру болып табылады.

144. Міндеттері:

балалардың сезімдік-эмоциялық қасиеттерін, бейнелеу өнері мен музыкалық білімдерін қалыптастыру;

шығармашылық ойлау мен қиялды дамыту;

қарапайым заттар, құбылыстар, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуде біліктер мен дағдыларды қалыптастыру, пішінді, түсті, заттардың орналасуын беруге үйрету;

қоршаған ортадағы әсемдікті қабылдауға үйрету;

өз ойын айтуға және шығармашылық қабілеттерін дамытуға сураныстарын қанағаттандыру және командада жұмыс істей білуге үйрету;

өзінің жұмыстарын және басқа балалардың жұмыстарын бағалауды үйрету;

ұлттық бейнелеу өнеріне баулу арқылы ұлтжандылыққа тәрбиелеу.

11-параграф. I жартыжылдық

145. Сурет салу.

Заттық сурет салу.

Балалардың дербес тәжірибелік әрекеттерімен байланысты эстетикалық қабылдауын дамыту. Бояулармен, қарындаштармен, борлармен дәстүрлі және дәстүрден тыс тәсілдермен сурет салудың техникасын жетілдіру.

Келесі біліктерді қалыптастыру:

әртүрлі бағыттағы тура сызықтар мен олардың қиылысуын жүргізе білуді үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) көкөністер мен жемістерді, ыдыстар, ойыншықтар, жануарларды бейнелеу;
- 2) дөңгелек пішінді заттарды салу;
- 3) техникалық дағдылар мен біліктерді игеру.

Сюжеттік сурет салу:

1) қоршаған ортаның әсемдігіне, өнер туындыларына, тұрмыстық заттарға, қазақ және басқа халықтардың ойыншықтарына эмоционалды-эстетикалық талғам дағдыларын қалыптастыру.

2) қарапайым табиғат құбылыстарын, ертегі кейіпкерлерін бейнелеуге машықтандыру.

Сәндік сурет салу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) қазақ халқының және басқа халықтардың сәндік-қолданбалы өнер шығармаларымен таныстыру барысында эстетикалық қабылдауын дамыту.

2) элементтердің пішінін, реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты ескере отырып, жазықтықта оюларды орналастыру;

3) қазақ оюларының кейбір элементтерін салу;

4) элементтердің реттілігін, олардың арасындағы қашықтықты сақтау.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасын игерген;

үлгі бойынша пішінін, пропорциясын ескере отырып, сурет салады;

көкөністер-жемістердің, ыдыстардың, ойыншықтардың, жануарлардың суреттерін салады;

қазақ оюының бөліктері туралы ұғымдарға ие;

өзінің жұмыстарын және басқа балалардың жұмыстарын бағалай алады.

146. Мүсіндеу.

Заттық мүсіндеу.

Ермексаздың, сазбалшықтың, қамырдың кесектерінен мүсіндеудің келесі дағдыларын қалыптастыру:

1) түрлі тәсілдерді қолданып бейнелеу;

2) түрлі пішіндегі таныс заттарды және өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, үлгісі мен елестетуі бойынша көлемін;

3) пропорцияларды сақтап, саусақ пен алақан қозғалыстарын пайдалана отырып екі бөліктен тұратын заттарды;

4) адамның пішінін;

5) заттарды толық пішіні алынғанға дейін немесе жайылған пішінінің жиектері иілгенге дейін сығымдау.

Сюжеттік мүсіндеу.

Балалардың көлемді пішіндер мен қарапайым композицияларды мүсіндеуге қызығушылығын тәрбиелеу.

Сәндік мүсіндеу:

1) балаларды тұрмыстық заттар мен бейнелі ойыншықтарды мүсіндеуге қызығушылығын арттыру. Ұлттық ойыншықтар туралы білімдерін кеңейту, халық шығармашылығының желісі бойынша бейнелер жасау. Балаларды халық шеберлерінің еңбектерімен таныстыру, халық бұйымдарының желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеуге үйрету;

2) кескішті қолдануды таныстыру. Кескіштің көмегімен жасалған бұйымды безендіруге тырысуын ынталандыру. Ұқыпты мүсіндеу әдістерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

түрлі пішіндегі және көлемдегі таныс заттарды түрлі тәсілдерді қолданып, мүсіндей алады;

адамның пішінін (дене бөліктерін: бас, кеуде, қолдары, аяқтары) мүсіндейді;

халық шығармашылығының желісі бойынша тұрмыстық заттар мен ойыншықтардың бейнелерін мүсіндеуге қызығушылық танытады;

кескішпен түрлі безендірулер жасайды.

147. Жапсыру.

Заттық жапсыру:

1) қайшыны дұрыс ұстау және пайдалана білуді қалыптастыру. Түзу сызықпен алдымен қысқа содан соң ұзын жолақтарды қиюды үйрету.

2) текшеден дөңгелек пішін, тікбұрыштан бұрыштарын бүктеу арқылы сопақ пішін қиюға, ересектердің көмегімен бөліктерді желімдеуге, желімді, сүлгіні қолдануды үйрету.

Сюжеттік жапсыру:

1) барынша күрделі заттарды, жануарлар пішінін бейнелеу, заттарды қағаз бетінде орналастыру дағдыларын қалыптастыру. Композицияны құрастыру кезінде заттар мен нысандардың көлемі бойынша арақатынасын ескеру;

2) дөңгелектерді және сопақша пішіндерді қию дағдыларын жетілдіру. Тар жолақтарды көлденеңінен қию, шаршыдағы бұрыштарды қиюды бекіту.

Сәндік жапсыру.

Геометриялық пішіндерден ою-өрнектерді және жолақтағы өсімдік өрнектерін халықтық өнер түрлері бойынша бірізділігін ескере отырып құрастыру дағдыларын қалыптастыру. Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнерімен таныстыру.

Күтілетін нәтижелер:

қайшыны дұрыс ұстайды және пайдаланады;

қысқа және ұзын жолақтарды, дөңгелек пішіндерді қияды;

жеке бөліктерді жапсырады;

желімді, сүлгіні қолдана алады;

композиция құрайды; жолаққа геометриялық пішіндер мен өсімдік өрнектерінен өрнектер жасай алады.

148. Музыка.

Музыка тыңдау.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі сипаттағы, қарқындағы музыканы қабылдау, музыкаға деген өзіндік қатынасын, ол туралы пікірін айту;

2) әуендерді немесе музыкалық шығармаларды орындау кезінде пьесаларды тану және атау;

3) пьесалардың, әндердің жекелеген эпизодтарын көргендегі және музыкалық бейнелерінің арақатынасын тану және атау, тыңдауды иллюстрация көрсетумен қатар жүргізу;

4) халықтық домбыра аспабының дауысын қабылдау.

Ән айту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) әртүрлі сипаттағы әндерді қабылдау, әуенді дұрыс, нақты интонациялау, сөздерді дәл айту дағдыларын қалыптастыру;

2) дауыс пен есту қабілетін дамытуға арналған жаттығуларды қысқа әндер айту арқылы дағдыны жетілдіру, дауыстап және төмен дауыспен ән салу, қол қозғалысымен көрсету;

3) ән сипатын ұғыну, әннің көңіл күйін бере білу;

4) хормен, күш түсірмей, сөздер мен дыбыстарды таза және анық, музыкалық сүйемелдеуден кейін ән айту дағдыларын қалыптастыру.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) би қимылдары, ойындық музыкалық қимылдарды орындау дағдыларын қалыптастыру;

2) марш сипатын ырғақты жүріспен беру, музыканың қимылдық сипатын жеңіл, ырғақты жүгірумен беру;

3) жүрелеп отыруды ырғақты орындаумен, қимылды музыкамен сәйкестендіру, музыканың екінші бөлігінде қимылды өзгерту;

4) музыканың ырғағын дәл бере отырып, қимылды ырғақпен екі аяқпен еркін және жеңіл секіру.

Билер.

Әуеннің көңілді би сипатын қабылдауға үйрету, музыканың кіріспесін ажырату, содан кейін қимылды бастау, музыканың сипатына сәйкес қимылдарды ауыстыру, би қимылдарын, билерді, ойындарды есте сақтау.

Ойындар, хороводтар.

Әннің мәтініне сәйкес ойын қимылдарымен сүйемелдей отырып, әнді көңілді және емін-еркін әндету, хор айтуды шеңбер бойымен жүргізу, музыкалық фразаларға сәйкес қимылдарды өзгерту; шапшаңдық пен икемділік таныту, пьесаның соңын белгілеу, халық ойындарының көңілді сипатын беру, дыбыстарды жоғарылығы бойынша ажырату, үлкен шеңберге және шашырап тұру.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) фортепиано сүйемелдеуіндегі балалар музыкалық аспаптарында ересектердің орындауындағы би әуенін тыңдау;

2) әуеннің сипатын тану: әннің қайырмасын орындау кезінде күрделі емес ырғақтық бейнені орындап, сылдырмақтармен ойнау, музыканың тактісімен алақандарды соғу; түрлі жанрдағы музыканы қабылдау және анықтау.

Күтілетін нәтижелер:

әуен немесе музыканың кіріспесі бойынша таныс әндерді таниды;

олардың мазмұндары туралы айта алады;

сөздерді созыңқы және анық айтады;

жоғары және төмен қолының қимылымен көрсетіп, әуенін және қайырмасын айтады;

музыканың ырғағын дәл береді;

би сипатындағы музыканы эмоционалды түрде қабылдайды;

хор айтуға үлкен шеңберге тұра алады;

музыка жанрларын ажыратады;

музыкалық ойыншықтар мен аспаптарды таниды.

12-параграф. II жартыжылдық

149. Сурет салу.

Заттық сурет салу:

1) заттардың үлгі бойынша олардың өзіне тән ерекшеліктерін: пішінін, пропорциясын және заттар мен олардың бөліктерінің орналасуын ескере отырып сурет салуға үйрету;

2) көлемі бойынша олардың арақатынасын ескеріп, заттар мен жануарлардың пішінін бейнелей білуге баулу;

3) сурет салудың техникалық дағдыларын жетілдіру. Суретте ашық және солғын түстерді пайдалану.

Сюжеттік сурет салу.

Заттарды қағаз бетіне тұтастай орналастыра отырып, мазмұнды композиция салу, дағдыларын дамыту. Ағаштар мен жануарларды олардың ерекшеліктерін ескере отырып, салуға үйрету.

Сәндік сурет салу.

Дөңгелек және сопақша пішіндегі ою-өрнекті құрастыру, ұлттық ою-өрнектерді, қазақы ою-өрнектердің элементтерін пайдалану дағдыларын жетілдіру. Пішінін ескере отырып, ою-өрнекті орналастыру, элементтер бірізділігін олардың арасындағы

арақашықтықтарды сақтау, 2-3 элементтерді түсі мен пішіні бойынша ұлттық оюларды ашық түстермен кезектестіру дағдыларын қалыптастыру. Қазақ халқының сәндік-қолданбалы өнері туралы білімдерін кеңейту.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салу техникасын игерген;

заттардың үлгі бойынша пішінін, түсін ескере отырып салады;

заттар мен жануарлардың пішінін бейнелейді;

мазмұнды композицияның бейнесін салу дағдыларын игерген;

қазақ оюларының элементтерін қолданады.

150. Мүсіндеу.

Мүсіндеу техникасын жетілдіру.

Заттық мүсіндеу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) жануарлардың мүсінін жасаудың әртүрлі тәсілдерін пайдалану;

2) бірнеше бөліктерден заттарды мүсіндеу, оларды орналастыру, пропорцияларды сақтау, бөліктерді біріктіру.

Сюжеттік мүсіндеу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) ертегілер мен қоршаған өмір тақырыптарына мазмұндық композициялар құру;

2) ұжымдық жұмыстарды орындау, міндеттемелерді өзара бөлісу;

3) мүсіндеудің таныс тәсілдерін пайдалана отырып, сазбалшықтан, қамырдан, ермексаздан мүсіндеу.

Сәндік мүсіндеу.

Тұрмыстық заттарды мүсіндеуге қызығушылықты тәрбиелеу. Халық шеберлерінің еңбегі туралы білімін кеңейту, саздан жасалған халықтық бұйымдардың желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеу дағдыларын бекіту. Жартылай пішінді алу үшін сазбалшықтың тұтас кесегінен мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

мүсіндеуде кескішті қолдана біледі;

жануарлардың мүсінін жасаудың әртүрлі тәсілдерін пайдаланады;

ертегілер мен қоршаған өмір тақырыптарына мазмұндық композициялар құрастырады;

ұжымдық жұмысқа қатысады, тұрмыстық заттарды бейнелеуге қызығушылық танытады;

халықтық бұйымдардың желісі бойынша ыдыстарды мүсіндеу дағдыларын игерген;

қоршаған әлемнің әсемдігін эмоционалды қабылдайды.

#### 151. Жапсыру.

Жапсыру мазмұнын күрделендіріп және әртүрлі бейнелерді жасау үшін мүмкіндіктерді кеңейте отырып, оған қызығушылықты тәрбиелеу.

Заттық жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) күрделі заттар мен жануарлардың пішіндерін жапсыру;

2) қағаз бетінде бейнелерді құрастыру, одан кейін оларды желімдеу;

3) қайшымен жұмыс;

4) шаршы мен төртбұрышты екі бөлікке қию, жіңішке жолақтарды көлденеңінен қию дағдыларын қалыптастыру.

Желіммен жұмыс жасау дағдыларын жетілдіру.

Сюжеттік жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) ұжымдық мазмұнды композицияны құрастыру;

2) заттарды қағаз бетіне тұтастай орналастыру;

3) дөңгелектер мен сопақтарды қию;

4) ұсақ элементтерді ересектердің көмегімен желімдеу, алдымен қағаз бетінде заттың бейнелерін құрастырып, содан кейін оны желімдеу.

Сәндік жапсыру.

Келесі дағдыларды дамыту және қалыптастыру:

1) ересектердің көмегімен қағаз бетінде дөңгелек және сопақша пішіндегі ою-өрнекті құрастыру;

2) элементтер реттілігін, олардың арасындағы арақашықтықты сақтауды, пішінін ескере отырып ұлттық ою-өрнекті пайдаланып, ұлттық ыдыстарды безендіру.

3) қазақ халқының сәндік қолданбалы өнерімен таныстыру. Панно даярлау, сәндік композицияларды өз ойынша орындау дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

қайшыны дұрыс ұстайды және оны пайдалана алады;

бірнеше бөліктерден тұратын заттарды орналастырады және желімдейді;

қазақ оюларының бөліктерінен, өсімдік және геометриялық пішіндерден өрнектер жасайды, оларды кезектестіріп ретімен желімдейді;

ұжымдық жұмыстарды орындауға қатысады;

панно даярлау туралы ұғымдарға ие, сәндік композицияларды өз ойынша орындайды;

бейнелеу өнерінің түрлері: көркем сурет, мүсіндеу, халық өнері туралы түсініктерге ие.

## 152. Музыка.

Музыка тыңдау:

1) музыкалық мәнерлеу құралдарын ажырату, музыкалық шығармаларды соңына дейін тыңдау, оларды тану, шығарманың бөлімдерін ажырата білу, музыканың сипатын анықтау, өз әсері туралы әңгімелеу;

2) сипаты мен мазмұны жағынан алуан түрлі екі шығарманы эмоциялық тұрғыдан қабылдау және салыстыра білу;

3) тыңдауды қимыл көрсету арқылы сүйемелдей отырып, музыкалық бейне мен қимыл тәжірибесінің арақатынасын анықтау.

Ән айту:

1) жеке және хормен ән айту дағдыларын, соза дыбыстауды, таза интонациялауды, бір қарқында ән айтуды дыбыстаудың бірдей күшімен ән айтуды жетілдіру. Әртүрлі сипаттағы әндерді орындау, дауыспен секіріс үлгісіндегі және төмендеуші әуен қарқынын бере білу;

2) күш салмай ән айту, сөздер мен дыбыстарды таза және анық айту, музыкалық шығармадан кейін ән айту фразалар арасындағы тыныс алу, әнді бір мезгілде бастау және аяқтау, әуенді дұрыс бере білу, соңын мұқият әндетіп айту.

Музыкалық-ырғақты қозғалыстар:

1) би қозғалыстарын, ойындық музыкалық әрекеттерді орындауға тәрбиелеу;

2) музыкалық бейне мен қозғалыс тәжірибесін сәйкестендіру жаттығулары; қозғалыс бағытын өзгертіп адымдау, аяқты жоғары көтеріп жүгіру; әндердің қозғалыстық, көңілді сипатын қабылдау; мазмұны бойынша таныс әндерді сахналауға баулу.

Балалар музыкалық аспаптарында ойнау

Таныс әндерді орындауда түрлі балалар музыкалық аспаптарын қолдану.

Билер:

1) музыканың биге тән сипатын қабылдау; жеңіл қозғалу, ырғақты, қозғалу; жұппен би қимылдарын орындау; биде ойындық музыкалық қимылдарды қолдану;

2) би қозғалыстарының, ойындар мен хор атауларын білу. Музыканың сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау, шеңбер бойымен хор айтып жүру, қозғалысты өзгерту, шапшаңдық пен ептілік таныту. Музыканың көңілді, ойнақы сипатын ажырата білу, қол орамалды баяу бұлғау, әуен сүйемелдеуімен жұбымен жүру, көңілді билеу;

3) балалар музыкалық аспаптарында ойнай білу, әртүрлі музыкалық және шулы аспаптарда ересектің ойнағанын тыңдау;

4) музыкалық аспаптарда қарапайым ырғақты суретті өздігінен орындау; шулы оркестрге қатысу; балалар музыкалық аспаптарын тану және атау.

Күтілетін нәтижелер:

әуені бойынша әндерді таниды, олардың мазмұны туралы баяндайды;

әнді созып, сөздерін анық айтады, таныс әндерді сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз орындайды;

әнді бірге бастап, бірге аяқтайды;

музыканың сипатына сәйкес қимылдарды музыкалық шығарманың түріне сәйкес өздігінен ауыстыра отырып орындайды;

таныс емес музыкамен оның негізгі көңіл-күйін бере отырып, қимылдайды;

әндерді, билерді сахналайды.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

153. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны қоршаған ортамен танысу ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

154. Мақсаты жалпы адами нормалар мен ережелер негізінде жеке тұлғаның әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру болып табылады.

## 155. Міндеттері:

ересектердің еңбегі, оның қоғамдық өмірдегі рөлі туралы, жалпы қабылданған нормалар мен ережелер негізінде құрдастармен және ересектермен өзара қарым-қатынастары туралы білімдерін кеңейту;

отансүйгіштік сезімдерін, еліміздің жетістігіне мақтаныш сезімін тәрбиелеу;

құрдастарымен сыпайы қарым-қатынас жасауға баулу;

туған өлкеге, өзінің еліне және оның тарихына сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

14-параграф. I жартыжылдық

## 156. Қоршаған ортамен танысу.

Бала, оның отбасы, үйі:

1) баланың өзі және өзінің жағдайы туралы түсініктерін кеңейту. Өзін-өзі тануға ұмтылысын қолдау. Баланың туыстық қатынастарды түсінуіне ықпал ету;

2) балалардың отбасы мүшелері бейнеленген суреттерді қарастыру, отбасы мүшелерін, олардың әрекеттері мен өзара қарым-қатынастарын атау дағдыларын қалыптастыру.

Заттық әлем.

Балаларды заттық әлеммен таныстыру және онымен әрекет жасау дағдыларын қалыптастыру. Жақын маңайдағы заттарды ажыратып, атай білу біліктерін жетілдіру.

Келесі білімдерді қалыптастыру:

1) таныс емес заттарды қолдану туралы;

2) қоршаған ортадағы заттардың қолданысы, құрылысы, материалы арасындағы байланысы туралы;

3) ұлттық киімді дайындау, әшекейлер туралы;

4) көлік түрлерінің қолданысы (әуе, су, жерде жүретін көліктер);

5) жүктің сипаты және қолданылуы машинаның құрылысына тәуелділігі туралы (жедел жәрдем, өрт сөндіру машинасы және тағы басқа);

6) мамандықтар және ересектердің еңбегі туралы;

7) телефон, компьютер, теледидардың қолданысы туралы білімдерін қалыптастыру және оларды пайдаланудың кейбір қарапайым ережелерімен таныстыру.

Адамдарға еңбектері үшін алғыс айтуға және еңбектің нәтижесіне құрмет көрсете

білуге тәрбиелеу.

Әртүрлі мамандықтағы адамдар туралы ұғым.

Балабақша қызметкерлері мен олардың еңбек әрекеттері, адамның тұратын үйі, балабақша, мектеп, ересектердің еңбектері туралы білімдерін жетілдіру.

Қалалар мен ауылдардың атаулары, олардың көрікті жерлері, ауыл мен қала өмірінің ерекшеліктері туралы білімдерін бекіту.

Біздің еліміздің қорғаны әскер туралы білімдерін қалыптастыру.

Қазақстан республикасының бас қаласы – Нұр-Сұлтан туралы білімдерін суреттерді, альбомдарды қолданып, қарастыру арқылы қалыптастыру.

Балаларды мемлекеттік мерекелерге қатысуға баулу.

Мемлекеттік рәміздер туралы (Ту, Елтаңба, Әнұран) білімдерін қалыптастыру. Өз елінің рәміздеріне құрметпен қарауға тәрбиелеу.

Жолда жүру ережелері.

Көлік түрлері, жол бөліктері (тротуар, жолдың жүру бөлігі мен жаяу жүргінші өтетін жол және жерасты өту), бағдаршам белгілері, жолда жүру ережелері туралы білімдерін қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

өзі туған елді мекенін, туған елін атайды;

қазақ киіз үйі оның құрылысы ішіндегі заттарды, ұлттық киімдер мен әшекейлерді атайды және ажыратады;

еңбек адамдарына және олардың еңбектерінің нәтижелеріне құрмет көрсетеді;

әскердің міндеті туралы түсініктерге ие;

мемлекеттік және ұлттық мерекелерге қатысады;

мемлекеттік әнұранды біледі және оны кеудесінің сол жағына қолын қойып айтады;

бағдаршамның белгілерін, көшеден, жолдан өткенде өзін дұрыс ұстауды біледі;

халық дәстүрлеріне негізделген адамгершілік мінез-құлық нормаларын орындайды, ересектер мен кішілерге құрмет көрсетеді.

15-параграф. II жартыжылдық

157. Қоршаған ортамен танысу.

Бала, оның отбасы, үйі:

1) отбасы туралы, отбасының ересек мүшелерінің еңбегі туралы білімдерін жетілдіру. Отбасының ересек және кіші мүшелеріне сыйластықпен және қамқорлықпен қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу. Отбасындағы сүйікті адамдары, отбасылық мерекелері, дәстүрлері туралы өздігінен әңгімелеу дағдыларын қалыптастыру. Балаларды отбасылық мерекелер мен салтанаттарға даярлыққа қатысуға баулу;

2) заттық-кеңістіктік дамытушы ортада отбасылық қатынастарды және отбасындағы ересектер еңбегін сипаттайтын ойын әрекеттерін орындау.

Заттық әлем:

1) қоршаған заттар, олардың қасиеттері және қолданылуы туралы түсініктерін кеңейту. Материалды ескере отырып, заттар мен нысандарды іріктеу, топтастыру, тану біліктерін қалыптастыру;

2) балаларды ұлттық киімді, тұрмыс заттары мен әшекейлерді даярлаумен таныстыруды жалғастыру;

3) ойыншықтарға, кітаптарға, ыдыстарға ұқыпты қарау дағдыларын тәрбиелеу.

Байланыс және қозғалыс құралдары

Қозғалыс ортасын ескере отырып, көлік құралдарын танып және атай білу дағдыларын қалыптастыру. Әртүрлі көлік құралдары мен оларды басқаратын адамдар туралы білімдерін жетілдіру. Көлікте жұмыс істейтін адамдарға сыйластықпен қатынас жасауға тәрбиелеу.

Ересектердің еңбегі:

1) ауыл шаруашылығындағы ересектер еңбегі туралы білімдерін қалыптастыру. Ауыл шаруашылығы жұмысшылары еңбегінің мәнін түсіну (қаламен ауылдың байланысы), диқанның еңбегі туралы білімін қалыптастыру. Нанға және азық-түлік өнімдеріне ұқыпты қарауға тәрбиелеу;

2) балабақша қызметкерлерінің еңбегі туралы білімдерін нақтылау, оған сыйластықпен қарым-қатынас жасауға тәрбиелеу.

Менің Отаным – Қазақстан:

1) фотосуреттерді, халық өмірі туралы картиналарды, ұлттық сәндік өнер бойынша альбомдарды, тұрмыстық заттар мен ұлттық үлгіде дайындалған киімдерді пайдалана отырып, Қазақстан Республикасы және онда тұратын әртүрлі ұлт өкілдері туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) Қазақстан әскері туралы түсініктерін кеңейту. Қазақстан мәдениетінің қайнар көзіне баулу. Халық музыкалық аспаптары туралы білімдерін қалыптастыру. Музыкалық шығармаларды тыңдау дағдыларын қалыптастыру.

Жолда жүру ережелері.

Бағдаршам түсінің белгілеріне сәйкес көшеден өту дағдыларын жетілдіру. Жаяу жүргіншілер үшін ережелер, «Жаяу жүргінші өткелі» жол белгісі туралы білімдерін қалыптастыру.

Іздеу зерттеу әрекеті.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) қарапайым тәжірибелер мен зерттеу жүргізу, қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнату;

2) заттарды белгілі реттілікпен орналастыру;

3) түрлі материалдар олардың сапалары мен қасиеттері туралы білімін жетілдіру;

4) бастаған ісін аяғына дейін жеткізу;

5) қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылық пен зейін аударуға тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

отбасының ересек мүшелерінің еңбегі туралы біледі;

отбасында ересектер мен өзінен кішілерге сыйластық және қамқорлық қарым-қатынас танытады;

материалды ескере отырып, заттар мен нысандарды тани алады;

ойыншықтарға, кітаптарға, ыдыстарға ұқыпты қарайды;

кейбір мамандықтардың маңызын, атауларын біледі;

қарапайым тәжірибелерді жүргізуге қызығушылық танытады;

қарапайым себеп-салдарлық байланыстарды орнатады.

6-тарау Мектепалды топ/сынып (5 жастан бастап)

1-параграф. «Денсаулық» білім беру саласы

158.»Денсаулық» білім беру саласының базалық мазмұны дене шынықтыру, қауіпсіз мінез-құлық негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

159. «Денсаулық» білім беру саласын ұйымдастыру және өткізу балалардың өмірін қорғауға, денсаулығын нығайтуға және негізгі қимыл түрлерін қалыптастыруға бағытталған.

160. Мақсаты денсаулық сақтау технологиясын қолданып, ойындар мен жаттығулар арқылы денешынықтыруға қызығушылықты, қауіпсіз мінез-құлық негіздерін

қалыптастыру болып табылады.

#### 161. Міндеттері:

дене сапаларын қалыптастыру;

тұрмыста, көшеде, табиғат жағдайларында қауіпсіз мінез-құлық дағдыларына жаттықтыру;

қимылды және командадағы жарыс сипатындағы ойындарды, негізгі қимылдарды жетілдіру арқылы балалардың қимыл тәжірибелерін байыту;

шығармашылық, танымдық және сөйлеу қабілеттерін дене шынықтырудың түрлі нысандарында дамыту;

балалардың дене қалыптарының дұрыс дамуына, қимылдарының үйлесімділігіне, жалпақ табандылықтың алады-алуға медициналық- педагогикалық бақылау жүргізу;

ұлттық қимылды ойындарды өткізуге жағдай жасау.

#### 2-параграф. I жартыжылдық

#### 162. Дене шынықтыру.

Бұрын үйретілген жаттығуларды қайталау, бекіту, қимыл біліктері мен дағдыларын жетілдіру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. «Қол кеуденің алдында» қалпынан қолды жанына қарай созу, «қолды желкеге қою» қалпынан қолды жоғары көтеру және жанына қарай созу; қол саусақтарын айқастыру «құлып», алға-жоғары көтеру (алақанды сыртқа қарай айналдыру); қолды бір мезгілде жоғары-артқа және кезектесіп көтеру.

Допты басынан асыра (алға және артқа) бір-біріне беру, қолды алға созып оңға, солға бұрылу, гимнастикалық қабырғаға қарап тұрып, белінің тұсынан жіңішке тақтайшаны ұстап, алға еңкейіп, иілу, гимнастикалық қабырғаға арқасымен тіреліп тұрып, қолын белінің тұсына сай рейкадан ұстап, аяқты кезектестіре бұғу және тік көтеру, алға еңкейіп, алақанын еденге тигізу, айқасқан қолдарын артына көтеру, екі жанына созылған қолдарын жоғары көтеру, тізерлеп тұрып, алға еңкею, отыру. 5 метрге дейін қолмен жүру (екінші бала бірінші баланың аяғынан ұстап жүреді).

Іштің бұлшық еттеріне (пресс) арналған жаттығулар: екі бала жұптасып жасайды: бірінші бала қолын желкесіне қойып, шалқасынан жатып, денесін көтереді, екіншісі оның аяғына отырады (5–6 рет); гимнастикалық қабырғада қолдарымен тартылып тұрып, аяқтарын қосып сермейді (5–6 рет). Топтасып отырған күйі алға, артқа «әткеншек» жасап домалау (5–6 рет), 3 метрге дейін қолдың көмегімен етпетінен жатып еңбектеу. Қолдарын алға созып, 6–7 рет қатарынан жартылай отырып, тұру. Аяқты кезекпен алға және жан-жаққа қойып, отыру; ұсақ заттарды аяқтың саусақтарымен қысып алып, орнын

ауыстыру.

Негізгі қимылдар:

1) жүру. Сапта бір қатармен, аяқтың ұшымен, өкшемен жүру; тізеден бүгілген аяқты жоғары көтеру, заттарды аттап өту, түрлі қарқында, тәрбиешінің белгісімен тоқтау, қозғалыс бағытын өзгерту, шашырап, заттар арасымен, адымдап алға қарай жүру, қадамды алмастыра жүру, жүру мен жүгіруді қайталап кезектестіру;

2) жүгіру: шашырап; жұптасып, бір қатармен, заттарды аттап, бір сызыққа қойылған заттар арасымен «жыланша» ирелеңдеп, кедергілерден өту арқылы, табиғи жағдайларда кедергілерден өту арқылы, түрлі жылдамдықпен – баяу, жылдам, орташа қарқынмен 1,5–2 мин тоқтаусыз жүгіру;

3) секіру: бір орында тұрып, алға қарай 3–4 м қашықтыққа жылжу арқылы секіру, тізенің арасына қапшықты қысып, қос аяқтап; түзу бағытта (арақашықтығы 6 м); қос аяқтап заттар арасымен (арақашықтығы 4 м), оң және сол аяқтарымен кезектесіп заттар арасымен (арақашықтығы 3 м), орнынан биіктікке, арқаннан, сызықтан аттап секіру, оң және сол аяғын кезектестіріп секіру, биіктіктен секіру, 20 см дейінгі биіктіктікке секіру;

4) лақтыру, қағып алу, домалату: қос қолмен допты жоғары, жіптің үстінен лақтыру, допты еденнен ыршытып жоғары лақтырып, қос қолмен қағып алу (4–5 рет), допты бір қатарға қойылған заттар арасымен домалату, допты қабырғаға ұрып және еденнен ыршытып қос қолмен қағып алу, 2–2,5 м арақашықтықтағы нысанаға құм салынған қапшықты, асықты дәлдеп лақтыру, допты екі қолымен бір-біріне (арақашықтығы 1,5–2 м) басынан асыра лақтыру, допты екі қолымен заттар арасымен жүргізу (арақашықтығы 4 м), алға қарай жылжып, қос қолмен допты лақтырып, қайта қағып алу (арақашықтығы 4–5 м);

5) еңбектеу, өрмелеу. Биіктігі 40 см жіптің астынан қолды еденге тигізбей, бүйірімен еңбектеу, гимнастикалық орындық үстінде ішпен еңбектеу, көлбеу басқышпен өрмелеп гимнастикалық қабырғаға өтіп, сатыдан ұстай отырып қайта түсу, гимнастикалық орындық астынан еңбектеу, доға астымен еңбектеу (биіктігі 50 см), доғаның астымен қолына допты ұстап еңбектеу (биіктігі 50 см), құрсаудың ішіне кіру (биіктігі 50 см), көлбеу басқышқа шығу, доғаның астымен төрт тағандап, допты басымен итеріп еңбектеу, кедергілер арасынан және қолды еденге тигізбей доға астынан еңбектеу; қолды еденге, құрсаудың шетіне тигізбей оң және сол жақ бүйірімен топталып құрсаудың ішінен өту;

6) тепе-теңдікті сақтау. Заттардан аттап жүру, шектелген беткей үстімен адымдап, аяқ ұшымен жүру, орындық үстімен текшелерден аттап, қосалқы қадаммен арқан бойымен (өкшені арқанға, аяқ ұшын еденге), әр қадам сайын допты алдынан немесе артынан қолдан-қолға ауыстыра отырып орындық үстімен, кедір-бұдыр тақтай үстімен жүру;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Сапқа бір, екі, үш қатармен тұру, сап түзеуден бір және екі, үш қатармен қайта тұру, бір орында және қимыл үстінде оңға, солға бұрылу, қатарда – қолды алға, сап түзеп жүргенде және шеңбер жасағанда – қолды жан-жаққа созып тік тұру; оңға, солға бұрылу, тұрған орнында айналу.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.

Музыка ырғағына сәйкес түрлі қарқында қимылдар жасау. Өздеріне таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем де, ырғақты етіп орындау. Аяқты өкшеге кезектестіріп қойып, топылдату. Бір қырымен тізе бүге отырып жүру. Қарапайым музыка ырғағына сай қолды шапалақтау. Түзу бағытта шоқырақтап жүру. Жұптасып, шеңбер бойымен қозғалу.

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Төбешіктен бір-бірлеп және екі-екіден шанамен сырғанау. Шанамен төбешікке көтерілу;

2) сырғанау. Өздігінен мұзды жолмен жүгіріп келіп сырғанау; сырғанау кезінде тізені бүгіп және орнынан тұру;

3) шаңғымен жүру. Оң және сол аяқтарымен сырғанай отырып, бірінің артынан бірі кезектескен адыммен алға жылжу. Қиылысқан бос жерлермен жүру. Бір орнында тұрып айналып оңға, солға аттау, екі жаққа шеңбер жасау;

4) велосипед, самокат тебу. Шеңбер бойымен және тура жолмен екі дөңгелекті велосипед тебу. Оңға және солға бұрылу;

5) жүзу. Судың таяз жерінде отырып және жатып аяқпен қимылдар жасау (жоғары және төмен). Судың ішінде қолымен алға, артқа жүру (аяғы денесімен деңгейлес созылған). Иек, көз деңгейіне дейін суға отыру, суға бетін батыру, суға үрлеу;

6) судағы аэробика. Бұрылыстар жасай отырып, суда қимылдар жасау.

Спорттық ойын элементтері:

1) баскетбол. Кеуде тұсынан қос қолмен допты бір-біріне лақтыру. Допты оң және сол қолмен алып жүру;

2) бадминтон. Воланды ракеткамен белгілі бір жаққа бағыттай отырып қағып лақтыру;

3) футбол. Берілген бағытқа допты оң және сол аяқпен домалату. Доппен затты айналдыра жүру. Допты шұңқырға, қақпаға домалату. Допты қатарынан бірнеше рет қабырғаға соғу;

4) хоккей. Берілген бағытта, қақпаға доптаяқпен шайбаны сырғанату, оны қақпаға

енгізу.

Дербес қимыл белсенділігі.

Ойындарды дамытуға ықпал ететін, спорттық жабдықтармен және түрлі құралдармен қамтылған қозғалыстық ортаны жасау. Көпнұсқалық ойындар үшін кеңістікті ұйымдастыру. Құрдастарымен жарыстар ұйымдастыру, олардың ережелеріне бағыну дағдыларын қалыптастыру.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары.

Балалардың қарапайым су шараларын жүргізудің дербес дағдыларын бекіту. Ертеңгілік гимнастиканы таза ауада (10-12 минут) орындауға қызығушылықтарын ояту. Дене бітімін және аяқ өкшелерінің нығаюын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

ертеңгілік гимнастиканың жаттығулар кешенін орындай алады, негізгі қимылдардың алуан түрлерін орындауда сандық және сапалық көрсеткіштерге ие;

қозғалыс ойындарында ойын ережелерін сақтайды;

бір қатарға қайта тұра алады, сап түзеп жүруден бір және екі қатармен қайта тұра алады, бір орында бұрылады;

спорттық ойын элементтерін және жаттығуларын меңгерген;

гигиеналық шараларды дербес орындайды;

шынықтыру шараларының маңыздылығы мен қажеттілігін түсінеді.

163. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері.

1) адамның дене құрылысы, оның маңызды мүшелері туралы білімдерін, жұқпалы аурулар туралы, аурулардың алдын алудың негізгі шаралары туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) негізгі азық-түлік тағамдары туралы білімдерін кеңейту. Үйде, көшеде, қоғамдық орындарда кейбір қауіпсіздік ережелерімен таныстыру;

3) өзінің және басқа балалардың ауырғанын сезінген жағдайда ересектерден көмек сұрауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

адамның дене құрылысы, маңызды мүшелері жайлы біледі;

негізгі пайдалы азық-түліктерді атайды;

аурулардың алдын алудың негізгі шаралары туралы түсінікке ие;

үйде, көшеде, қоғамдық орындарда қауіпсіздіктің кейбір ережелерін біледі.

3-параграф. II жартыжылдық

164. Дене шынықтыру.

Жалпы дамытушы жаттығулар. Бір қолдан екінші қолға затты алға, арқаға, басынан асыра қайта қою. Қолды алда шапалақтау және арқа артына қою. Қолдың білектерін айналдыру. Қолдың саусақтарын жазып, жұму.

Отыру, бұрылып затты артына қою, қайтадан артқа бұрылып затты алу. Шалқасынан жерде жатып, аяқты жоғары көтеру, велосипед тепкендей аяқты қимылдату. Тізерлеп отырған қалыптан оң және сол аяққа кезекпен салмақ түсіре отыру. Етпетінен жатып аяқты бүгу, қайта жазу (алдымен бір аяғын, содан соң екі аяғын бірге). Шалқасынан жату, етпетіне ауысу. Етпетімен жатып қолды жан-жаққа созу, иығын бүгу және аздап жоғары көтеру.

Аяқтың басын таяққа, арқанға тірей отырып, өкшемен бір жағымен қырындап жүру. Таяқ, білікше бойымен (диаметрі 6–8 см) табанның ортасын тірей отырып, бір қырындап жылжу. Табанды бүгу, түзулеу, айналдыру.

6 метрге дейін қолмен жүру (екінші бала бірінші баланың аяғынан ұстап жүреді), екі бала жұптасып жасайды: бірінші бала қолын желкесіне қойып, шалқасынан жатып, денесін көтереді, екіншісі оның аяғына отырады (7–10 рет); гимнастикалық қабырғада қолдарымен тартылып тұрып, аяқтарын қосып сермейді (7–10 рет), топтасып отырған күйі алға, артқа «әткеншек» жасап домалау (7–10 рет), (5 метрге дейін) қолдың көмегімен етпетінен жатып еңбектеу.

Негізгі қимылдар.

Бұрын үйретілген жаттығуларды қайталау, қимыл дағдыларын бекіту және жаттықтыру.

1) жүру. Белгі бойынша бір қатармен бір-бірлеп, екінші жаққа бұрылу арқылы жүру, тізені жоғары көтере отырып секіргіштен аттау арқылы, доптан аттап бір жанымен, кегльдер арасымен жүре отырып, 40 см қашықтықта қойылған жіптерден оң және сол аяқты алмастыра отырып, аттап жүру;

2) жүгіру. Заттарды аттап өтіп бір-бірден бір қатарда, тізені жоғары көтере отырып, бағытсыз ирелеңдеп, 2 мин. дейін заттардың арасымен үздіксіз жүгіру, жылдамдыққа, кегльдер арасымен жүре отырып, жүрумен алмастыра отырып 100–120 м қашықтыққа; белгіленген жерге дейін жылдамдыққа (ұзындығы 20 м) жүгіру; қырлы бөренелерден аттау арқылы орташа қарқынмен бір-бірлеп бір қатарда жүгіру; үш қатарға қайта сап түзеу арқылы (жолай кегльді алу); баяулатып, сап түзеу арқылы жылдамдыққа ирелеңдеп жүгіру; қиылысқан жерлермен баяу жүгіру;

3) секіру. Ұзын және қысқа секіртпемен қос аяқтап, ыршып-ыршып, бір аяқтан екінші аяққа алға айналдыра отырып және қос аяқтап ыршып секіруді алмастырып алға, артқа секіру; бір орында және 6–8 м қашықтыққа алға қарай жылжу арқылы секіру; арақашықтығы 40 см құрсаудан келесі құрсауға бір аяқтап және қос аяқтап; екпінмен биіктікке; екпінмен ұзындыққа; бір орыннан ұзындыққа; қос аяқтап, аяқтың оң бүйірімен (3 рет), одан соң 180 градусқа бұрылып, сол бүйірімен секіруді жалғастыру;

4) лақтыру, қағып алу, домалату. 4 м арақашықтықтан қапшықты тік нысанаға иықтан асырып, оң және сол қолмен лақтыру; допты бір қолмен еденнен ыршытып, қос қолмен қағып алу, бір қолымен жоғары лақтырып, бір қолымен қағып алу;

5) еңбектеу, өрмелеу. Құрсауларды айналдырып, олардың ішінен өту; орындықтан еңбектеп өтуді жүрумен алмастыру. 3–4 доғаның астынан еңбектеп өту; гимнастикалық қабырғаның басына дейін сатыдан аттамай бір және бірнеше тәсілмен өрмелеп, басқа аралыққа ауысып төменге түсу, арқаға қапшық қойып төрт тағандап еңбектеу, қырынан қойылған сатының тақтайшалары арасынан еңбектеп өту;

6) тепе-теңдікті сақтау. Арқан, жіптің бойымен басына қапшықты қойып, бір жақ жанымен қырындап адымдап жүру; гимнастикалық орындық үстімен арақашықтығы баладан екі қадам қашықтықта қойылған толтырылған доптардан аттап жүру, бір-бірінің қолдарынан ұстап жұптасып айналу, көтеріңкі заттың үстімен жүру, көлденең және көлбеу бөрене бойымен жүру және жүгіру, «Қарлығаш» жаттығуын орындау;

7) сапқа тұру, сап құрылымын өзгертіп қайта тұру. Сап түзеу және сапқа қайта тұрудың бұрын игерілген әдістерін қайталау және жетілдіру. Жүру барысында жұптасып және қайтадан бір қатарға тұру; педагогтың тапсырмаларын орындай отырып, жүру және жүгіру кезінде сапта тұрып бір қатардан үш қатар құру, қимыл процесінде жұптасу және қайтадан бір қатарға тұру, саптағы бір қатардан үш, төрт қатарға қайта сап түзеп тұру.

Музыкалық-ырғақты қимылдар.

Музыка ырғағына сәйкес түрлі қарқында қимылдар жасау. Өздеріне таныс дене жаттығуларын музыка әуенімен әсем де, ырғақты етіп орындау. Түзу бағытта шоқырақтап жүру. Жұптасып шеңбер бойымен қозғалу. Жұптасып үйлесумен және айырылу арқылы сапқа қайта тұру. Басты екі жаққа еңкейту, «серіппелі» отырып-тұру арқылы қосалқы қадам басу, қолдың қимылдары бірге жасалады.

Спорттық жаттығулар:

1) шанамен сырғанау. Шанамен төмен сырғанау кезінде тежеу. Бір-бірін сырғанату. Шанамен төбешікке көтерілу;

2) сырғанау. Сырғанау кезінде тапсырмалар орындау;

3) шаңғымен жүру. Тікелей, шырша адымдармен төбешікке шығу. Еңкейіп төмен түсу. Шаңғыны өздігімен алу, орнына қою, кию, шешу, қолтығының астында алып жүру;

4) велосипед, самокат тебу. Оң және сол аяқпен итеріліп, самокат тебу;

5) жүзу. Суға басын батырып отыру. Хауыздың қабырғасынан екі аяқтап күшпен алға ұмтылу жаттығуын жасау. Шалқасынан және кеудесімен сырғанау, суға дем шығару. Баланың өзіне ыңғайлы кез-келген тәсілмен жүзу;

6) судағы аэробика. Бұрылыстар, секірулер жасай отырып судағы қимылдар, ернеуде тұрып, басқа да жалпы дамытушы жаттығуларды жасау.

Спорттық ойын элементтері:

1) «Городки». Бастапқы қалыпты дұрыс ұстап тұрып, таяқты бір қырындап лақтыру. 3-4 пішінді білу. Қалашықты (2-3 м) және (5-6 м) аралықтан таяқ лақтырып құлату;

2) баскетбол. Кеуде тұсынан қос қолдап допты лақтыру. Ойынды командамен ойнауға үйрену;

3) бадминтон. Воланды ракеткамен белгілі бір жаққа бағыттай отырып, қағып лақтыру. Тәрбиешімен жұптасып ойнау;

4) футбол. Жұптасып тұрып, допты аяқпен бір-біріне домалату, аяқпен қатарынан бірнеше рет қабырғаға соғу;

5) хоккей. Жұптасып тұрып шайбаны бір-біріне сырғанату.

Дербес қимыл белсенділігі.

Балалардың қимылды ойындарды дербес ұйымдастыруына жағдай жасау, игерген қимыл дағдыларын серуенде жетілдіру. Серуен өткізілетін орынды дұрыс жабдықтау.

Қыс мезгілінде мұзды жолдармен сырғанауға, шаңғымен жүруге, хоккей ойындарына, шанамен сырғанауға, көктем, жаз мезгілдерінде велосипед тебуге, футбол, бадминтон, баскетбол ойындарына жағдай жасау.

Айына 1 рет сауық-кеш, денешынықтыру мерекелері жылына – 2 рет, қыста және жазда ұйымдастырылады.

Сауықтыру-шынықтыру шаралары:

1) қарапайым су процедураларын жүргізудің дербес дағдыларын бекіту. Жергілікті процедуралардың температурасын біртіндеп төмендету;

2) қарама-қарсы температурадағы сумен шайыну. Балалардың денсаулықтарын ескере отырып, шынықтыру шараларына біртіндеп үйрету;

3) ертеңгілік гимнастиканы (10-12 минут) орындауға қызығушылықтарын ояту, дене

бітімін және аяқ өкшелерінің нығаюын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

негізгі қимылдарды орындау техникасын меңгерген;

балалар тобымен қозғалыс ойындарын ұйымдастыру дағдыларын игерген;

спорттық ойындардың элементтерін орындайды, спорттық жаттығуларды орындау техникасын біледі;

шынықтыру шараларының маңыздылығы мен қажеттілігін түсінеді;

таңертеңгі гимнастиканы орындауға қызығушылық танытады;

дене бітімін дұрыс қалыптастыру мен аяқ табанын нығайтуға арналған жаттығуларды орындайды;

негізгі қимылдарды орындауда шығармашылық танытады.

165. Қауіпсіз мінез-құлық негіздері:

1) өзіңді таны. Сезім мүшелері. Олардың қызметі. Өз дене мүшелеріне күтім жасау;

2) тамақтану. Дәрумендер туралы білім. Су және оның ағзаға қажеттілігі. Азық-түліктер, оларды қолдану тәсілдері;

3) аурудың алдын алу. Табиғи факторлардың көмегімен шынықтыру. Ұйқы мен демалысты дұрыс ауыстыру – денсаулық кепілі. Зиянды және пайдалы әдеттер. Әртүрлі азық-түліктерді дайындаудың қарапайым тәсілдері және оларды қолдану. Өзінің және жолдасының сыртқы келбетіне қарап, денсаулық жағдайын анықтай білу, ересектерден көмек сұрау;

4) өзіңе және өзгелерге көмектес. Шамалы жарақаттанғанда көмек көрсету ережесін білу. Дене шынықтыру жаттығулары арқылы босаңсу кезінде тыныштандыру кешені жайлы білу;

5) табиғатты қорғау. Ағаштың түрлері туралы білу. Өсімдіктің түрлерін анықтай білу;

6) әлеуметтік әлем. Үйде өзін қауіпсіз ұстаудың қарапайым ережелері. Төтенше қызметтердің телефондарын білу. Балабақшаның ойындық және спорттық орындарында құралдарды қажетіне қарай қолдана білу.

Қоғамдық орындарда қарапайым мәдениеттілік және қауіпсіз мінез-құлық ережелерін меңгеру. Жалпыға ортақ құрал-саймандарды ұқыпты және дұрыс қолдана білу (жедел сатылар, лифттер, өткеншектер).

Күтілетін нәтижелер:

маңызды мүшелердің қызметін біледі, азық-түліктердің атауларын және оларды қолдану тәсілдерін біледі;

жұқпалы аурулар мен олардың белгілері туралы ұғымдарға ие;

үйде, көшеде, қоғамдық орындарда қауіпсіздік мінез-құлық ережелерін біледі және атайды;

өзінде және өзгелерде алғашқы ауру белгілерін байқаған жағдайда ересектерден көмек сұрай алады.

4-параграф. «Қатынас» білім беру саласы

166. «Қатынас» білім беру саласының базалық мазмұны сөйлеуді дамыту, көркем әдебиет, сауат ашу негіздері, орыс тілі (қазақ тілінде оқытылатын топтарда) ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

167. Мақсаты ересектермен және балалармен еркін қарым — қатынас жасау дағдыларын қалыптастыру, орыс тілін білу, оқу мен жазудың бастапқы дағдыларын меңгеруге дайындау, көркем әдебиетке қызығушылыққа баулу; балалардың шығармашылық белсенділігі мен бастамашылдығын дамыту.

168. Міндеттері:

коммуникативтік біліктер мен дағдыларды дамыту: әңгімелесушіні тыңдау және есту қабілеті, диалог жүргізуге, өз пікірін айтуға дайындау;

қазақ халқының және басқа халықтардың салт-дәстүрлерін, мәдениетін құметтеуге тәрбиелеу;

әрекеттердің алуан түрлі нысандары мен түрлерінде ауызша сөйлеуді дамыту;

ойынды, биді қолдана отырып, көркем бейнені құруда шығармашылық дербестікті дамыту.

5-параграф. I жартыжылдық

169. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) дыбыстарды дұрыс, анық айтуды бекіту, айтылуы және дыбысталуы ұқсас дауыссыз г – ғ, л – р, ж – з, с – з, ж – ш, н – ң, х – һ дыбыстарын естуі бойынша ажыратуға және анық айтуға үйрету;

2) дыбыстардың нақты артикуляциясын, интонациялық мәнерлігін қалыптастыру;

3) берілген дыбысқа сөз таңдауға, сөздерді дыбысталуы бойынша салыстыра білуге үйрету.

Сөздерге дыбыстық талдау жасау дағдыларын қалыптастыру.

Сөздік қор:

1) балалардың сөздік қорын зат есімдермен, етістіктермен, сын есімдермен, сан есімдермен, үстеулермен, жұрнақтар және жалғаулармен байыту;

2) алуан түрлі заттарды сипаттауға, қарым-қатынас жасауға қажетті сөздерді қолдану және түсіну, оларды сөйлеуде белсенді қолдану дағдыларын қалыптастыру;

3) жалпылауыш сөздерді және зат есімдерді дұрыс қолдану біліктерін дамыту;

4) қоршаған орта жайлы білімдерін, ұғымдарды қалыптастыру барысында сөздік қорды байыту және дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) түбірлес сөздерді жасау және қолдану біліктерін, етістіктерді жалғаулармен қолдану, тілдік этикетті, жай және күрделі сөйлемдерді қолдану дағдыларын қалыптастыру;

2) интонациясына байланысты сөйлемдерді (хабарлы, сұраулы, лепті) ажыратып, сөйлеуде қолдана білуді жетілдіру.

Байланыстырып сөйлеу:

1) тыңдау және тілді түсіну дағдыларын қалыптастыру, диалог түрінде сөйлеуге үйрету. Негізгі ойды дұрыс жеткізуге, монологтық ойларын байланыстырып құра білуге, әңгімені бірізді және нақты айтуға, шағын сипаттау және хабарлау әңгімелерді құрастыруға үйрету;

2) мазмұндылығын ескере отырып, балалардың диалогтік сөйлеуін дамытуға ықпал ететін тілдік ортаны құру.

Шығармашылықпен сөйлеу қызметі.

Шығармашылық әңгімелеп беруді жетілдіру: ересектердің көмегімен әңгіменің жалғасын және соңын ойдан шығару; сипаттау және хабарлау әңгімелерін шығару, байланысқан бірізді сюжетті құрастыру, сөйлегенде бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, салыстыруларды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

ана тіліндегі барлық дыбыстарды айта алады;

дыбыстарды анық айтуды, интонацияны игерген;

сөздерге дыбыстық талдау жасайды;

алуан түрлі заттарды жалпылайды және сипаттайды;  
қоршаған орта туралы түсінігі бар;  
сурет бойынша сұрақтарға жауап береді;  
негізгі ойды дұрыс жеткізе алады;  
әңгімелерді бірізді айтып береді;  
әңгіменің жалғасы мен соңын құрастырады;  
сюжеттік суреттер бойынша әңгіме құрастырады;  
айтылуы және дыбысталуы ұқсас дауыссыз дыбыстарды анық айтады.

#### 170. Көркем әдебиет:

1) оқу, әңгімелеу. Шығармалардың эмоционалды-бейнелік мазмұнын қабылдауға, баяндау сипатын сезінуге баулу. Әдеби жанр түрлерін түсіндіру: ертегі, әңгіме, өлең. Балаларды шығарма кейіпкерлерімен таныстыру. Әдеби шығармалардағы қоғамдық өмір оқиғалары туралы, қоршаған орта, табиғат туралы түсініктерін қалыптастыру, қазақ халқының, ұлттар мен ұлыстардың салт-дәстүрі, тұрмыс-тіршілігі, мәдениеті туралы ауыз әдебиеті шығармалары негізінде түсінік беру;

2) мәнерлеп оқу. Балаларды дауыс ырғағымен мәнерлей оқи отырып, логикалық екпінмен, үзілістермен жаттауға, балалардың өлең мазмұнына деген қатынасын беруге, тілдік бейнелілігін сезінуге баулу;

3) мазмұндау. Сюжеттік бірізділікті сақтай отырып, көңіл-күймен, қисынды мазмұндауға үйрету;

4) шығармашылық әңгімелеу. Тәрбиешінің әңгімесінің жалғасы мен соңын ойлап таба білуге, бір-бірімен байланысқан сюжет бойынша құрастыруға, әңгімелеу барысында бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, теңеулерді қолдануға үйрету;

5) балаларды театр мәдениетіне баулу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) балалардың театр ойындарына оң көзқарастарын;
- 2) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;
- 3) кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолдану;
- 4) өзін — өзі көрсете білуде жеке шығармашылық қабілеттерін таныту.

Балаларды:

- 1) таныс сюжеттер бойынша қойылымдарды сахналауға;
- 2) жаңа ойын әрекеттеріне заттармен/ойыншықтармен таныс әрекеттерді жеткізуге;
- 3) театрландырылған әрекеттің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, клоун және тағы басқа) меңгеруге үйрету.

Адамгершілік нормалары туралы түсінік.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдени мінез-құлық дағдыларын;

2) өз ойын айта білу, басқалардың пікірін тыңдай білу, ұл балаларға (мықты, батыл, еңбекқор және тағы басқа) және қыздарға тән мінез-құлық ерекшеліктерін (биязы, әдемі және тағы басқа) талқылау;

3) әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалау.

Күтілетін нәтижелер:

баяндау сипатын сезініп, шығармалардың мазмұнын эмоционалды қабылдай алады;

әдеби жанрларды ажыратады;

өлеңді мәнерлеп жатқа оқиды;

мазмұнның жүйесін сақтай отырып, шағын шығармаларды айтып бере алады;

әңгіменің соңын ойдан шығарады;

кітаптарға қызығушылық танытады.

таныс сюжеттер бойынша қойылымдарды сахналай алады;

кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолданады;

ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық дағдыларын меңгерген;

өз ойын айта алады, басқалардың пікірін тыңдайды;

әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалайды.

171. Сауат ашу негіздері:

1) «Сөз» және «дыбыс» терминдері туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру.

2) балаларды сөздегі дыбыстардың бірізділігін белгілеуге үйрету. Қатаң және ұяң дауыссыз дыбыстарды ажырата білуге үйрету;

3) дыбыстық құрылымы әртүрлі үш дыбысты сөздерге дыбыстық талдау жасауға, дыбыстардың айтылу және дыбысталу ерекшеліктерін талдауға үйрету;

4) қолды жазуға дайындау. Жазу кезінде арқаны дұрыс ұстау ережелерімен таныстыру және қаламды немесе қарындашты дұрыс ұстауға үйрету. Сызбаларды (штрихтарды), жиектерді салуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қалам мен қарындашты дұрыс ұстай алады;

қатаң және ұяң дауыссыздарды ажыратады;

үш дыбыстан тұратын сөздерге дыбыстық талдау жасайды;

сөздегі буындардың санын анықтайды және екпінді буынды естиді;

штрихтар салу, заттық суреттердің үстінен басу дағдыларын игерген.

172. Орыс тілі.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) дыбыстарды дұрыс айтуды дамыту үшін ойын жаттығуларын қолдану;

2) дауыс және артикуляциялық аппаратты, сөйлегенде тыныс алуды, анық дикцияны дамыту.

Сөздік қор:

1) ертегілерді, әңгімелерді оқу, мультфильм қарау кезінде кейіпкерлердің әрекеттерін талқылау арқылы балалардың ой-өрісін кеңейту. Қоршаған ортадағы заттардың топтарын, жыл мезгілдерінің белгілерін және табиғаттың жеке құбылыстарын, заттарды көлемі мен түсі бойынша атай білуге үйрету;

2) 10-ға дейін тура және кері санауға үйрету.

Тілдің грамматикалық құрылымы:

1) балаларды зат есімнің жекеше және көпше түрлерін қолдана білуге, сөзді дыбыстап айту кезінде екпінді дұрыс қоюға үйрету;

2) 4-5 сөзден тұратын сөйлем құрастыруға үйрету;

3) күнделікті өмірде таныс сөздерді түсіну және қолдана білу дағдыларын қалыптастыру.

Байланыстырып сөйлеу:

1) орыс тіліндегі сөздер мен сөз тіркестерін түсінуге және сөйлеу тілінде қолдануға,

оларды дұрыс екпінмен анық айтуға үйрету;

2) қарапайым сұрақтар қоюға және оларға жауап беруге дағдыландыру;

3) өзі, ата-анасы туралы әңгімелеуге, мекен-жайын айтуға үйрету;

4) өлеңдер, әндер, мақал-мәтелдер жаттау.

Күтілетін нәтижелер:

орыс тіліндегі ызың (ж, з, с, щ) және үнді (р, л) дыбыстарды дұрыс айтады;

күнделікті өмірде таныс орыс тіліндегі сөздерді түсінеді және қолданады;

сөздерді айтқан кезде екпінді дұрыс қоя біледі;

қоршаған ортадағы заттарды, жыл мезгілдерінің белгілері мен табиғаттың жеке құбылыстарын атайды;

10-ға дейін тура және кері санай біледі;

орыс тілінде сұрақ қояды және жауап береді;

өзі, ата-анасы туралы әңгімелеп береді, мекен-жайын атайды;

орыс тілінде өлеңдер, мақал-мәтелдер айтады;

суреттер, экскурсиядағы бақылаулар бойынша шағын әңгімелер құрастырады.

6-параграф. II жартыжылдық

173. Сөйлеуді дамыту.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) дыбыстарды дұрыс айту дағдыларын дамыту және жетілдіру, дауыссыз г – ғ, л – р, ж – з, с – з, ж – ш, н – ң, х – һ дыбыстарды есту бойынша ажыратуға жаттықтыру;

2) дыбыстардың сөздегі орнын, сөздегі буындардың санын, сөйлемдегі сөздердің санын анықтау дағдыларын қалыптастыру;

3) сөздерді дыбысталуы бойынша салыстыра білуді, берілген дыбысқа сөздерді таңдау, сөздерге дыбыстық талдау жасау дағдыларын дамыту. Сөздерді түрлендіруге сыни көзқарасын және қызығушылықты, дұрыс сөйлей білуге деген ұмтылысты тәрбиелеу.

Сөздік қор:

1) жалпылаушы сөздерді қолдана білуді жаттықтыру, түрлі логикалық топтарға жататын заттарды атай білуге үйрету;

2) сөйлемде көп мағыналы, синоним, антоним сөздерін қолдануға, белгілі бір затқа белгілерін таңдауға, затпен әрекет етуді және берілген әрекетке заттарды таңдай білуге жаттықтыру;

3) қажетті сөздерді дұрыс түсінуді және қолдануды қалыптастыру, оларды сөйлегенде белсенді қолдануға үйрету;

4) сөзге қызығушылығы мен зейінін дамыту.

Тілдің грамматикалық құрылымы;

1) грамматикалық дұрыс сөйлеуді жетілдіру. Етістіктерді дұрыс қолдана білуге, сөздерге көптік, септік, жіктік жалғауларын дұрыс жалғай білуді бекіту. Балаларды зат есім, сын есім, етістіктердің күрделі түрлерін жасауға жаттықтыру;

2) сөздердегі дұрыс емес дауыс екпініндегі, дауыссыздардың ауысуындағы қателерді байқауды дамыту;

3) сөздерді түрлі әдістермен құрай білу біліктерін бекіту; түбірлес сөздерді жасауды және қолдануды жаттықтыру, жай, күрделі сөйлемдерді, дауыс ырғағына қарай сөйлем түрлерін ажырата білу, оларды сөйлеуде қолдану;

4) көпше түрдегі зат есімдерді атау, ілік септіктерінде, етістіктерді бұйрық райда, сын есім мен үстеулерді салыстырмалы шақта, септелмейтін зат есімдерді дұрыс қолдануға үйрету.

Байланыстырып сөйлеу.

Негізгі ойды дұрыс жеткізе білу, монологтік мәтіндерді байланыстырып айту, мәтін мазмұнын дұрыс, рет-ретімен айту, белгілі бір түсінікті сипаттау, баяндау әңгімелері түрінде жеткізе білуге үйрету. Сөйлеу мәдениетіне үйретуді жалғастыру, таныс емес ортада, көпшілік алдында сөйлей білуге үйрету.

Диалогты сөйлеуді қалыптастыру:

1) өзіне арналған сөздерді тыңдап, түсінуге, әңгімені қолдауға, сұрақтарға жауап беруге және сұрауға, әңгімелесу кезінде өзін мәдениетті, әдепті, байсалды ұстау іскерліктерін жаттықтыру;

2) балаларды бір-бірімен еркін тілдік қарым-қатынасқа баулу;

3) диалогты сөйлеу тілін дамытуға негіз болатын түрлі әдістер мен тәсілдерді қолдану;

4) өзге балалардың әңгімесінің маңыздылығына әсер етіп, бір-бірінен жаңалықты білуге ықыласын арттыру.

Шығармашылық тілдік әрекет:

1) тәрбиешінің ұсынған тақырыптары бойынша әңгіменің жалғасы мен соңын ойлап табуға үйрету, ұсынылған тақырыптар негізінде бір-бірімен байланысқан мазмұн бойынша сипаттау және баяндау әңгімелерін құрастыруға, сөйлемдерінде бейнелеуіш сөздерді, эпитеттерді, теңеулерді қолдануға үйрету;

2) бақылағандары және суреттер бойынша әңгімелер құрастыру.

Күтілетін нәтижелер:

дыбыстарды дұрыс ажыратады және атайды;

дыбыстарды буынға қосады, сөз тіркесі мен сөйлемді құрастырады;

жай және жайылма сөйлемдермен ойын жеткізе алады;

суреттерге сүйеніп ертегі, ертегілерді айтады;

алуан түрлі оқиғаларды құрастырады және әңгімелеп бере алады, ертегілер ойлап шығарады;

түрлі сөз таптарын, салыстыруларды қолданады;

құрдастарымен және ересектермен тілдік қарым-қатынаста еркін сұхбаттасады, өз сезімдері мен ойларын тілдік және тілдік емес құралдар арқылы жеткізеді;

ізеттілік, сыпайылық ережелерін меңгерген.

174. Көркем әдебиет:

1) оқу, әңгімелеу. Мазмұнына, мәнерлеу құралдарына байланысты әдеби шығармаларды қабылдауға үйрету;

2) мәнерлеп оқу. Саздылықты, ырғақтылықты сезінуге, өз дауысын басқара білуге, шығарманың мазмұнына өз көзқарасын білдіруге үйрету;

3) мазмұндау. Шығарма мазмұнының мағынасына байланысты интонациямен мазмұндауға үйрету. Кейіпкерлерге және олардың іс- әрекеттеріне өз ойын айта білу;

4) бақылағандары және суреттер бойынша әңгімелер құрастыра білуге, шығармалардың мазмұны мен көркем туындылар түрінің арасындағы өзара байланысты көре білуге үйрету. Дербес әрекетте көркем тілдік дағдыларды қолдана білуді бекіту;

5) шығармашылық әңгімелеу. Тәрбиешінің ұсынған тақырыбына сюжеттік және сипаттау әңгімелерін құрау кезінде меңгерген көркем — тілдік дағдыларын қолдана білуді бекіту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) балалардың театрландырылған ойындарға оң көзқарастарын;

2) таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналау;

3) театрландырылған өнердің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, аңдар театры және бағы басқа) меңгеру;

4) кейіпкердің ерекшеліктерін беру үшін мәнерлілік құралдарын қолдану;

5) өзін көрсете білуде жеке шығармашылық қабілеттерін таныту.

Балаларға келесіні меңгерту:

1) театрландырылған әрекеттің алуан түрлі тәсілдерін және жанрларын (драмалық, музыкалық, қуыршақ, клоун және тағы басқа);

2) драматизация ойындарының және режиссерлік театрландырылған әрекеттің алуан түрлерін (қуыршақ-марионеткалар, «жанды қолды» қуыршақтар, ұзын бойлы қуыршақтар).

Адамгершілік нормалары туралы түсінік.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық;

2) өз ойын айта білу, басқалардың пікірін тыңдай білу;

3) адамның теріс қылықтарын көре білу;

4) әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалау.

Балалардың театр ойындары тәжірибелерін байыту.

Күтілетін нәтижелер:

әдеби жанрларды атайды;

көркем мәтінді тыңдайды, кейіпкерлерге жанашырлық танытады;

мәтіннің мазмұнына сәйкес ойын әрекеттерін орындайды;

шағын сахналық қойылымдарды ұжыммен көрсетуге қатысады;

кітаптарға қызығушылық танытады, бірнеше белгілі әдеби шығармаларды, сондай-ақ қазақстан жазушыларының шығармаларын, халық ауыз әдебиеті үлгілерін атайды;

таныс сюжеттер бойынша ертегілерді сахналай алады;

мәнерлілік құралдарын меңгерген;

жеке шығармашылық қабілеттерін танытады;

режиссерлік әрекетке қызығушылық танытады;

ересектермен және құрдастарымен өзара әрекетте мәдениетті мінез-құлық дағдыларын меңгерген;

өз ойын айта алады, басқалардың пікірін тыңдай біледі;

әдеби кейіпкерлерді адамгершілік ережелері мен түсініктері тұрғысынан бағалай алады.

175. Сауат ашу негіздері:

1) дыбыстық құрылымы әртүрлі үш және төрт дыбыстардан тұратын сөздерге дыбыстық талдау жасауды жетілдіру;

2) сөйлем туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру (грамматикалық анықтамасыз);

3) дыбыстардың белгілерін ажырату (дауысты-жуан/жіңішке; дауыссыз-қатаң, ұяң, үнді), оларды дұрыс атау;

4) сөйлем құруға, сөздердің ретін көрсете отырып, жай сөйлемдерді сөздердің ретін көрсете отырып, жіктеуге жаттықтыру;

5) сөздегі буындардың ретін анықтау; буындардан сөз құру (ауызша), жай сөздердегі дыбыстардың ретін көрсету;

6) қолды жазуға дайындау. Жазу дәптерінің бетінде бағдарлай білуге, жазу жолы мен жоларалық кеңістікті ажырата білуге үйрету. Штрихтарды, жиектерді салуға және әріптердің элементтерін үстінен басуға үйрету.

7) айналасындағыларға тілектестік қарым-қатынасты қалыптастыру, сөйлеу және қарым-қатынас мәдениетін дамыту;

Күтілетін нәтижелер:

қалам мен қарындашты дұрыс ұстай алады;

жазу дәптерінің бетінде бағдарлай біледі, жазу жолы мен жоларалық кеңістікті ажыратады;

дыбыстардың белгілерін ажыратады (дауысты-жуан/жіңішке; дауыссыз-қатаң, ұяң, үнді);

сөздердегі буындардың санын ажыратады және екпінді буынды естиді;

үш-төрт дыбысты сөздерге дыбыстық талдау жасайды;

берілген сөздерден жай сөйлемдер құрастырады;

штрихтар салады, заттық суреттерді және әріптердің элементтерін үстінен басу дағдыларын игерген;

қарым-қатынас мәдениетінің дағдыларын игерген.

176. Орыс тілі.

Сөйлеудің дыбыстық мәдениеті:

1) ойындардың және жаттығулардың көмегімен орыс тілінде үйренген дыбыстарды айтуға үнемі жаттықтыру;

2) дауыс және артикуляциялық аппаратты, сөйлегенде тыныс алуды, анық дикцияны дамытуды жалғастыру.

Сөздік қор:

1) сөздік қорды кеңейту және байыту, қоршаған ортадағы заттардың топтарын, жыл мезгілдерінің белгілері мен табиғаттың жеке құбылыстарын атай білуге жаттықтыру;

2) заттардың кейбір қасиеттері мен түстерін атауды бекіту;

3) 10-ға дейін тура және кері санай білуге жаттықтыру;

4) күнделікті өмірде орыс тіліндегі сөздерді түсінуді және таныс сөздерді қолдана білуді үйрету.

Тілдің грамматикалық құрылымы.

Сөз тіркестерін (зат есім және сын есім, зат есім және үстеу) құрастыра білуге, сөздерді айту кезінде дұрыс екпін қоюға жаттықтыруды жалғастыру.

Байланыстырып сөйлеу:

1) қарапайым сұрақтар қоюға және оларға жауап беруге жаттықтыруды жалғастыру, 2-3 сөйлеммен затқа қысқаша сипаттама беруге, өзі, ата-анасы жөнінде әңгімелеп беруге, мекен-жайын айтуға үйрету;

2) қарапайым диалог жүргізе білу дағдыларын бекіту, суреттер және бақылаулары бойынша шағын әңгімелер құрастыра білуді, қарапайым сөйлеу тілін жетілдіру;

3) өлеңдерді, әндерді, мақал-мәтелдерді жаттау бойынша жұмысты жалғастыру.

Күтілетін нәтижелер:

орыс тілінде дыбыстар мен сөздерді анық айтады;

өзі, ата-анасы туралы әңгімелеп береді, мекен-жайын атайды;

сұрақтарға жауап береді, 4-5 сөзден тұратын сөйлемдер құрастырады;

сөйлегенде зат есімнің жекеше және көпше түрлерін қолданады;

сөздерді айтқанда, екпінді дұрыс қоя біледі;

10-ға дейін тура және кері санай алады;

қоршаған ортадағы заттардың топтарын, жыл мезгілдерінің белгілері мен табиғаттың жеке құбылыстарын атайды;

заттардың белгілерін көлемі, түсі бойынша ажыратады және оларды орыс тілінде атайды;

қарапайым диалог жүргізе біледі;

ертегілер айтып береді, өлеңдерді, мақал-мәтелдерді жатқа айтады.

7-параграф. «Таным» білім беру саласы

177 «Таным» білім беру саласының базалық мазмұны математика негіздері, құрастыру, жаратылыстану ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

178. Мақсаты коммуникативтік-танымдық қабілеттерді, математикалық және логикалық ойлауды қалыптастыру болып табылады.

179. Міндеттері:

таным процестерін: зейінді, есті, қабылдауды, шығармашылық қабілеттерін, қиялды дамыту;

ақыл-ой әрекетінің тәсілдерін жаттықтыру (талдау, біріктіру, салыстыру, жалпылау, топтастыру, құрастыру, модельдеу, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау), қарапайым математикалық түсініктерді қалыптастыру;

табиғат әлеміне танымдық қызығушылықты, тірі табиғат нысандарына жанашырлық сезімді, қоршаған ортаға қарым-қатынасы бойынша өз әрекетінің кейбір қарапайым нәтижесін көре білуге жаттықтыру,

сыни ойлау дағдылары мен шығармашылық қабілеттерін дамыту;

коммуникативтік және әлеуметтік дағдыларды дамыту: командада жұмыс істей білу дағдылары, өздерінің пікірлерін айту, басқа адамдардың пікірлеріне құрмет білдіру;

экологиялық мәдениет негіздерін қалыптастыру.

8-параграф. I жартыжылдық

180. Математика негіздері.

Жиын.

Сандар түрлі жиындардың көрсеткіштері екендігі және жиын түрлі элементтерден құрылатындығы жайлы түсінігін дамыту. «Бір» деген ұғым – бір ғана заттың санын ғана емес, сонымен қатар бүтін бір топтың жиынтығын да білдіретіндігін таныстыру.

Сан, санау.

Математикалық терминдерді қолдана білуді, 6 саны көлеміндегі сан мен цифр туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды тану және атай білуді үйрету. Көрнекілік негізінде 2, 3, 4, 5, 6 санының пайда болуымен таныстыру. 7 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету. 7-ден 10-ға дейінгі сандар мен цифрлар туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды тану және атай білуді үйрету. Көрнекі негізінде 7, 8, 9, 10 сандарының пайда болуымен таныстыру. 10 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету.

Шама.

Заттардың (5 және одан артық) ұзындығын, биіктігін, ені мен жуандығын белгілей білуге, заттарды шамасына қарай өсу және кему ретімен орналастыруға үйрету. Шамасы бойынша заттардың арасындағы қатынастарды білдіретін математикалық терминдерді қолдану.

Заттарды түрлі белгілері бойынша (түсі, пішіні, өлшемі, материалы, қолданылуы) салыстыра білуге үйрету. Шартты өлшемнің көмегімен заттардың ұзындығын, енін, биіктігін өлшейді және осы өлшемдер бойынша бірнеше заттарды салыстырады.

Сөйлеуде мына сөздерді қолдана білуді қалыптастыру: «үлкен – кіші», «үлкенірек – кішірек», «өлшемдері бірдей», «ұзынырақ – қысқарақ», «ұзындығы бойынша бірдей», «жоғарырақ – төменірек», «биіктігі бойынша бірдей», «тар-кең» «ені бойынша бірдей»; қалың, жұқа, «қалыңдығы бойынша бірдей»; жеңіл, ауыр, «салмағы бойынша бірдей»; «пішіні бойынша бірдей және әртүрлі»; түсі бойынша бірдей және әртүрлі.

Беттестіру және тұстастыру, жұппен салыстыру әдістерін қолдана отырып, заттарды салыстыруға үйрету, заттар тобынан 2-3 белгілері бойынша сәйкес келмейтін затты бөліп алу.

Геометриялық пішіндер.

Дөңгелек және тіктөртбұрышпен салыстыру арқылы сопақшамен таныстыру. Геометриялық пішіндер (дөңгелек, сопақша, үшбұрыш, шаршы, тіктөртбұрыш) мен денелерді (шар, куб, цилиндр) дұрыс атап, оларды бір-бірінен ажырата білуге жаттықтыру.

Геометриялық пішіндерді модельдеуге, заттарды тең және тең емес бөліктерге бөлуге, бүтін мен бөлікті салыстыруға, 8-10 бөліктерден пішіндерді жинастыруға, ауызша сипаттау бойынша пішіндерді құрастыруға үйрету.

Кеңістікте бағдарлау.

Кеңістік ұғымдарын бекіту: заттың кеңістікте орналасуы (сол жақта, оң жақта, жоғарыда, төменде); қозғалыс бағыттары: сол жақтан оң жаққа, жоғарыдан төменге,

алға, артқа, сол бағытта.

Уақытты бағдарлау.

Уақыт ұғымдары туралы білімдерін бекіту. Таңертең, түс, кеш, түн мезгілдері тәулікті құрайтыны туралы ұғымдарын қалыптастыру. Апта күндерін, айларды, жыл мезгілдерін атау кезінде оларды ретімен дұрыс айта білуге, циферблат бойынша уақытты анықтауды үйрету.

Салмақты өлшеу.

Заттардың салмағын өлшеміне қарай алдымен қарама-қарсы көрсеткішпен тең және тең еместігін алақанына салып өлшеп анықтауға үйрету.

Логикалық байланыстар мен заңдылықтарды қалыптастыру.

Заттар тобынан 1-3 белгілері бойынша сәйкес келмейтін «артық» затты бөліп алу, пазлдарды жинау, логикалық ойын тапсырмаларын орындау және т. б.

Нүктелерді, өрнектерді салуға, тік және көлбеу таяқшаларды, қисық және сынық сызықтарды дәптердің тор көзіне сызуға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

10 көлеміндегі сандарды тура және кері санауды біледі;

заттарды түрлі белгілері (түсі, пішіні, өлшемі, материалы, қолданылуы) бойынша салыстыра алады;

жазық және көлемді геометриялық пішіндерді біледі және атайды;

қағаз бетінде бағдарлай біледі, апта күндерін, жыл мезгілдері бойынша айларды ретімен атайды;

пазлдарды жинайды, логикалық ойын тапсырмаларын орындайды;

заттардың салмағын алақанына салып өлшеп, олардың тең және тең еместігін анықтай алады.

181. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан, конструктор бөлшектерінен құрастыру. Құрастыру бөлшектерінің негізгі бөліктерін және оған тән бөлшектерін анықтай білуге үйрету.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) болашақта жасалатын құрылысты талдай білу, оларды орындау реттілігін белгілеу және оның негізінде нысан жасау;

2) шамасы бойынша әртүрлі құрылыстардың нұсқаларын жасай білу;

3) ұжымдық құрылыстар салу;

4) түрлі үйлестіру арқылы сіріңке қораптарынан заттар құрастыру.

Үлкен емес жазықтықты үлкен етіп біріктіру, кірпіштердің, қырлы бөренелердің араларын бірін-біріне жиі қойып құрылысты берік ету, биіктігі күрделі құрылысты бөлу сияқты құрастырудың жаңа әдістерін үйрету.

Қағаздан құрастыру.

Қағазды ортасынан, төртке бөліп бүктеуге, түрлі бағытта, тегістеп бүктей білуге үйрету. 14 бірдей бөлікке қиғаштай бөлінген (бұрыштарының басын дәл қосу) ұсақ заттарды дайындауда шаршы қағазын бүктеу біліктерін қалыптастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру.

Табиғи және қалдық материалдардың түрлерімен таныстыру. Табиғи материалдардан ұсақ заттар дайындай білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

құрылыс материалдарының негізгі бөлшектерін атайды және ажыратады;

шамасы бойынша әртүрлі құрастырулар жасай біледі;

ұсақ заттар дайындауда шаршы қағазды бүктей біледі;

құрастырудың бірнеше және қарапайым жинақтау тәсілдерін біледі, түрлі нәтиже алу үшін бір тәсілді ғана қолданады;

түрлі материалдардан заттарды құрастырады, олардың атауларын біледі.

## 182. Жаратылыстану.

Табиғатқа қамқорлықпен қарауға, табиғатты сақтауда жауапкершілікті сезінуге тәрбиелеу. Тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы білімдерін кеңейту, «өлі табиғат» ұғымы (тас, су, жел, күннің көзі, жаңбыр).

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер. Күзде табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, айырмашылықтарын ажырата білуге үйрету.

Өсімдіктер әлемі:

1) балаларды бөлме өсімдіктерінің жаңа түрлерімен таныстыру: атауы, сыртқы түрі, құрылысы, күтім жасау тәсілдері. Өсімдіктерді (фикус, шырайгүл, барқытшөп) сипаттық белгілері бойынша атау және тани білу дағдыларын қалыптастыру;

2) балалардың көкөністер мен жемістер, ағаштар туралы түсініктерін бекіту. Балаларды орман жидектері мен саңырауқұлақтарын тануға үйрету;

3) бидай өсіру туралы балалардың түсініктерін қалыптастыру. Нанға деген ұқыпты қатынасқа тәрбиелеу, бидай өсіру мен нан өндіруге қатысатын адамдардың еңбегіне құрмет көрсету.

Жануарлар әлемі:

1) Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдеріне тән белгілерді атай алу және ажырату дағдыларын қалыптастыру;

2) жабайы жануарлардың тіршілігі туралы түсініктерін кеңейту. Жылдың түрлі мезгілінде жануарлардың сыртқы келбеті мен өмір сүру салтының ерекшеліктерін атап көрсету және сипаттауға үйрету;

3) жыл құстары мен қыстайтын құстар туралы білімдерін бекіту, оларды ажырата білуге және атын атауға үйрету;

4) табиғат бұрышын мекендеушілер туралы (қалтауыз) білімдерін жетілдіру;

5) табиғатты бақылау күнтізбесін жүргізе білуді қалыптастыру. Себеп-салдар байланыстарды орната білуді жетілдіру.

Табиғатты қорғау:

табиғатқа қамқорлықпен қарауға тәрбиелеу;

өсімдіктердің өсуі мен дамуы туралы түсініктерін қалыптастыру;

табиғат аясында болғанда экологиялық мәдениет ережелерінің бастапқы дағдыларына тәрбиелеу.

Күтілетін нәтижелер:

табиғат бұрышындағы өсімдіктер мен жануарларға күтім жасаудың бастапқы дағдыларын игерген;

таныс материалдармен дербес эксперимент жасай алады;

суреттерден орман жидектері мен саңырауқұлақтарын таниды және атайды;

нанға, адамдардың еңбегіне құрметпен қарайды;

Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдерін атайды және ажыратады;

тірі нысандардың өсіп, өнуі үшін су, жарық, ауа, қорек және айналасындағылардың қамқорлығы қажет екенін анықтайды.

қоршаған ортадағы тірі және өлі табиғат нысандарына қамқорлық танытады.

9-параграф. II Жартыжылдық

### 183. Математика негіздері.

#### Жиын.

Жиын және оның құрамы арасындағы қатынастарды орната білуді дамыту; бүтін өзінің бөліктерінен үлкен екендігін, бірдей сандардың өзара бірыңғай сәйкестігі, үлкен және кіші бөліктерді анықтау.

#### Сан, санау:

1) 10 саны көлеміндегі сандар мен цифрлар туралы ұғымдарын қалыптастыру, оларды танып және атай білуге үйрету. 10 көлеміндегі санды тура және кері санауға жаттықтыру;

2) тең туралы ұғымдарын қалыптастыру, топтағы әр түрлі заттардың тең мөлшерін анықтай білуге үйрету, топтарды санау мен салыстыру арқылы санның мағынасын дұрыс жалпылау;

3) заттарды бірнеше бірдей бөлікке бөлуге болатыны туралы түсінікті қалыптастыру, бұл бөліктерді атап, бүтін мен бөліктерді салыстыруға үйрету. Бүтінді түсінуге баулу (бөліктен бүтін үлкен, ал бөлік бүтіннен кіші);

4) қарапайым мысалдар мен есептерді шеше білу дағдыларын бекіту.

#### Шама.

Шартты өлшемнің көмегімен заттың шамасын салыстыруға үйрету. Арнайы ұйымдастырылған жағдайда заттардың ұзынырақ (қысқа), жоғары (төмен), кең (тар), қалың (жұқа) үлгісінде және оларға тең екендігін таба білуге баулу.

#### Геометриялық пішіндер.

Айналасына қарап геометриялық пішіндерді табу, оларға талдау жасай білуді меңгерту. Геометриялық пішіндер мен денелерді атап, ажырата білуге жаттықтыру.

Геометриялық пішіндерді модельдеу: ауызша сипаттау бойынша пішіндерді құрастыру және сипаттық ерекшеліктері бойынша оларды атау; ойлауы бойынша пішіндерден тақырыптық композиция құрастыру.

#### Кеңістікте бағдарлау.

Заттың қай жерде, қалай, өзіне немесе қай затқа жақын орналасқандығын ауызша жеткізе білуге үйрету. Белгілі бір бағытта келе жатып, белгі бойынша бағытын өзгерте білуін қалыптастыру. Қағаз бетінде бағдарлай білу дағдысын бекіту.

#### Уақытты бағдарлау.

Түрлі оқиғалар, апта күндері, тәулік бөліктерінің реттілігі туралы білімдерін бекіту.

Жыл айлары туралы түсініктерін қалыптастыру, олардың реттілігін білу және атау, циферблат бойынша уақытты анықтау.

Салмақты өлшеу.

Дүкендерде қолданылатын таразы туралы ұғымдарын қалыптастыру. Заттардың салмағын өлшеуге қызығушылықтарын дамыту.

Логикалық байланыстар мен заңдылықтарды қалыптастыру.

Талдау, салыстыру, қарапайым ой қорытындысын жасауға үйрету.

Бейнені контуры бойынша штрихтауға және бояуға, тор көзді дәптерде, қағаз бетінде, жазықтықта бағдарлауға, берілген бағытта графикалық диктанттар (есту арқылы тор көздер бойынша) орындауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

жиынтықтың құрамдас бөліктерін ажырата алады;

10 көлеміндегі сандарды біледі, оларды тура және кері санайды;

қарапайым мысалдар мен есептерді шешеді, заттардың саны және шамасы бойынша арақатынастарын көрсететін математикалық терминдерді қолданады;

жазық геометриялық пішіндерді біледі және ажыратады;

апта күндерін, жыл мезгілінің айларын атайды;

заттарды салмағы бойынша анықтайды, заттың салмағы оның өлшеміне байланысты емес екендігін біледі;

циферблат бойынша уақытты анықтайды;

пазлдарды жинайды, логикалық ойын тапсырмаларын орындайды;

графикалық диктанттар (есту арқылы тор көздер бойынша) орындайды.

182. Құрастыру.

Құрылыс материалдарынан, конструктор бөлшектерінен құрастыру:

1) берілген тақырып бойынша, сөзбен сипаттау, сурет, фотосурет бойынша құрылыс салуға үйрету;

2) өз құрылысын талдай білуді бекіту және талдау негізінде құрылымдық шешімдер табу, оларды құру кезеңдерін жоспарлау.

Қағаздан құрастыру.

Қағаз цилиндрлерден, оларды қосу әдісімен жануарлардың, адамдардың пішіндерін

жасай білуге үйрету. Пішіндердің түрлі күйлері мен қалыптарын бере білуді, оларды күрделі емес композицияларға біріктіруді қалыптастыру.

Ұжымдық сюжетті құрастыру.

Шығармашылық ойлауды және қиялдауды дамыту. Қағаздан құрастыру әдістерін қолданып, жазық материалды көлемді формаға өзгерте білуді бекіту. Дайын пішілген кескіндермен жұмыс жасау, күрделі емес сызба сызу, қайшымен нұсқаны тілік етіп кесу мен ойып ала білуді қалыптастыру.

Табиғи, қалдық материалдардан құрастыру.

Табиғи материалдарды мақсатты пайдалана білуді бекіту. Табиғи және қалдық материалдармен жұмыс кезінде өз әрекетін жоспарлау дағдыларын жетілдіру, дербестік, шығармашылық танытып, мақсатты түрде жұмыс жасай білу. Шығармашылық қиялын, ұсақ заттар жасауды көрнекіліктер қолдану арқылы және ойдан шығару, өзінің көз алдына елестету арқылы жасай білуді дамыту.

Күтілетін нәтижелер:

қалдық және табиғи материалдардан заттар құрастырады;

шарты бойынша, ойдан құрастырады;

ұжыммен жұмыс жасай біледі;

жазықтық қағаз пішіндерді көлемді пішіндерге өзгерте біледі;

жұмыс орнындағы тәртіпті сақтайды.

185. Жаратылыстану.

Білуге құмарлықты, шығармашылық белсенділікті дамытуға ынталандыру.

Тірі және өлі табиғат құбылыстары туралы білімдерін кеңейту. «Өлі табиғат» ұғымымен (су, ауа, күннің көзі, бұлт, қар) таныстыру; өлі табиғат заттарын адам қолымен жасалған заттардан ажырата білуге үйрету.

Табиғаттағы маусымдық өзгерістер.

Табиғат туралы қарапайым білімдерді меңгеру. Қыста және көктемде табиғаттағы маусымдық өзгерістерді байқауға, айырмашылықтарын ажырата білуге үйрету.

Қарапайым экологиялық білімді қалыптастыру.

Өсімдіктер әлемі:

1) балаларды бөлме өсімдіктерінің жаңа түрлерімен (шырайгүл, барқытшөп, бальзамин) таныстыру: атауы, сыртқы түрі, құрылысы, күтім жасау тәсілдері, көбею

түрлері;

2) көкөністер мен жемістер, ағаштар, бұталар туралы балалардың түсініктерін бекіту. Балаларды орман жидектері мен саңырауқұлақтарды тануға және атауға үйрету.

3) бидай өсіру туралы балалардың білімін жетілдіру, нанға деген ұқыпты қатынасқа тәрбиелеу, бидай өсіру мен нан өндіруге қатысатын адамдардың еңбегіне құрмет көрсету.

Жануарлар әлемі:

1) жабайы жануарлардың тіршілігі туралы түсінікті кеңейту. Жылдың түрлі мезгілінде жануарлардың сыртқы түрі мен тіршілік ету салтының ерекшеліктерін атап көрсету және сипаттауға үйрету;

2) жыл құстары мен қыстайтын құстарды ажыратуға және атай білуге үйрету, құстардың пайдасы туралы түсініктерін бекіту;

3) табиғат бұрышын мекендеушілер туралы (қалтауыз, теңіз шошқасы) білімді жетілдіру;

4) балалармен бірге табиғатты бақылау күнтізбесін жүргізуді жетілдіру.

Табиғатты қорғау.

Табиғатқа деген сүйіспеншілікке, қамқорлық қатынасқа, табиғатты сақтауда жауапкершілікті сезінуге тәрбиелеу.

Өсімдіктердің өсуі мен дамуы туралы түсініктерін қалыптастыру, балаларды өсімдіктердің өсуі үшін ылғал, жарық, жылу, тыңайтқыштың қажет екендігі туралы қорытынды жасауға үйрету. Табиғатта болғанда экологиялық мінез-құлық ережелері дағдыларын қалыптастыру.

Күтілетін нәтижелер:

таныс материалдармен дербес эксперимент жасай алады, себеп-салдар байланыстарын орната біледі;

жыл құстары мен қыстайтын құстарды ажырата біледі және атын атай алады, құстардың пайдасы туралы біледі;

Қазақстан аумағында мекендейтін жануарлар мен олардың төлдеріне тән белгілерді атайды және ажыратады;

«Қызыл кітапқа» енгізілген және жойылып кету қаупі төнген жануарларды атайды;

адамның табиғатпен өзара әрекетінің тәуелділігі арасында себеп-салдарлық байланысты анықтайды;

табиғатқа оң көзқарас танытады;

қоршаған ортадағы тірі және өлі табиғат нысандарына қамқорлық танытады.

10-параграф. «Шығармашылық» білім беру саласы

186. «Шығармашылық» білім беру саласының базалық мазмұны сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, музыка ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

187. Мақсаты шығармашылық қабілеттерін дамыту, қиялды, байқағыштықты және қоршаған ортаны бейнелі қабылдай білуді, өз ойларын, сезімдерін көркем түрде бере білу біліктерін қалыптастыру болып табылады.

188. Міндеттері:

балалардың өнер туындыларын қабылдау қабілеттілігін, эмоционалды қатынасын қалыптастыру;

бірлесіп жұмыс жасау, жұмысты ұжыммен орындау дағдыларын қалыптастыру;

өз жұмысының нәтижесін бағалауға үйрету;

балалардың түсінігіне жақын 2-3 қазақ халқының өнер түрлерімен таныстыру;

безендірудің мәнерлі құралдарымен, балалар кітаптарындағы иллюстрациялармен, олардың авторларымен таныстыру;

балалардың шығармашылық қабілеттерін, қоршаған ортаға эстетикалық қызығушылығын арттыру;

халық ойыншықтары туралы түсініктерін кеңейту;

балаларды бейнелеу өнерінің түрлерімен таныстыруды жалғастыру (живопись, графика, скульптура, сәндік-қолданбалы өнер);

живопись және скульпторлық мүсіндердің туындыларымен таныстыруды жалғастыру (картиналар және репродукциялық картиналар);

балаларды өнер туындыларын, олардың түрлерін дербес қарастыруды, мәнерлік құралдарына және мазмұнына көңіл аударуға баулу (ырғақ, түс, пішін, композиция).

11-параграф. I жартыжылдық

189. Сурет салу.

Заттық сурет салу:

1) балаларды елестету және заттарға қарап гүлдер, көкөністер, жемістер, ойыншықтар, күрделі емес сұлбаларды өздеріне тән ерекшеліктерін бере отырып салу дағдыларын қалыптастыру. Серуен кезіндегі бақылаудан кейін — ағаштың күзгі

жапырақтары, үй, трамвай, автобус; серуен мен саяхат кезінде алған әсерлерін суретте бейнелеу;

2) пішіндер туралы білімдеріне сүйене отырып, негізгі пішінін, заттар мен олардың бөліктерінің үйлесімділігін нақты беруге, бөліктердің салыстырмалы көлемі мен орналасуына, түстер туралы біліміне сүйене отырып, заттардың түстеріне, өз талғамымен түстерді таңдауға үйрету;

3) бірнеше біртекті заттардың мөлшеріндегі ерекшеліктерін жеткізе білу іскерліктерін қалыптастыру.

Өздері білетін пішін жасау тәсілдерін бекіту:

1) бірнеше заттардың мөлшеріндегі ерекшеліктерін жеткізе білу;

2) көкөністер мен жемістер, балық, жануарлардың суретін салу барысында дөңгелек пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты бере білу;

3) төртбұрыш пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты;

4) көлік құралдары, адамдардың тұлғасы сияқты күрделі пішіндегі бірнеше заттардың көлеміндегі айырмашылықты көре білуі.

Балаларды суретке қарап салуға және елестете отырып (жануарлардың, адамдардың және ойыншықтардың) суретін салуға үйрету, күрделі емес қимылдарды бере білу, бейненің айқындылығына, қимыл барысында қолдың, аяқтың қалыптарының өзгеруіне қол жеткізу. Заттардың шамасы мен үйлесімділіктегі айырмашылығын бере білуге үйрету. Бояумен жұмысты жетілдіру (бояудың қажетті қоюлығын алу үшін, акварель бояуын сумен араластыру).

Сәндік сурет салу:

1) түзу, ирек, жіңішке, жалпақ сызықтарды, түрлі көлемдегі дөңгелектерді, жақпаларды, нүктелерді ырғақты орналастыра отырып, қарапайым пішіндерде өрнектерді құрастыра білу іскерліктерін бекіту. Түрлі өлшемдегі өрнекті элементтерді үйлестіру, ақ және түрлі түсті қолдана отырып, түстерді таңдауды қолдану;

2) қылқаламмен қағазға басып салу тәсілдерін қолдануға; қағаздың ортасын, бұрыштарын, жоғарғы, төменгі, оң және сол жақтарын ажыратуға үйрету.

Қарындаштармен сурет салу барысында саусақтарға күш түсірмей, көлбеу ұстау қажет, штрихтарды біркелкі жеңіл қимылмен бір бағытта әрі-бері сызу. Сызықты контурдың сыртына шығаруға болмайды.

Сурет салу барысында қағазға жуан сызықтарды сызарда қылқаламды көлденең, ал жіңішке сызықтар мен нүктелерді сызу үшін тігінен ұстап, суреттерді бояғанда бір бағытта солдан оңға қарай, жоғарыдан төмен қарай, қиғашынан жүргізіледі.

Балаларға түрлі материалдар: қарындаштарды, бояуларды қолдануды үйрету. Түзу сызықтардың түрлі байланыстарымен құрылған қазақтың (1-2) өрнектерінің суретін салу. Элементтерді пішіндер мен сұлбалардың ортасы мен шеттеріне орналастыра білу. Қазақ оюларының көптүрлілігі туралы түсініктерін кеңейту, ерекшеліктері мен оларға тән элементтерін қолдана отырып, құрастыра білу іскерліктерін дамыту. Ұжымда жұмыс жасай білуге тәрбиелеу.

Сюжеттік сурет салу:

1) бейнелерді бүкіл параққа, бір сызықтың бойына, жалпақ жолақшаға орналастыру біліктерін қалыптастыру. Бейнені айқындау құралдарын, ересектердің еңбегін, қоғамдағы оқиғаларды қолдана отырып, балаларды табиғаттан алған әсерлерін көрсете білуге үйрету. Ертегі желісі бойынша сурет салу;

2) бір мазмұнға біріктіре отырып, бірнеше заттардың суреттерін бейнелей білуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

гүлдер, көкөністер, жемістерді шынайы бейнесінен және елестетуі бойынша суреттерін салады;

суретті салуда мәнерлеу құралдарын, қазақтың ою-өрнек элементтерін қолданады;

сюжетті суреттерді салады.

190. Мүсіндеу.

Заттық мүсіндеу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) балаларды затқа қарап немесе көз алдарына елестету арқылы көлемі мен пішіні әртүрлі таныс заттарды, көкөністер мен жемістерге тән ерекше бөліктерді бейнелеуде барлық қол білектері мен саусақтарын дұрыс қозғалту техникасын сақтай отырып, мүсіндеуге;

2) қарапайым қатынастарды сақтай отырып адам мен жануарлардың пішінін мүсіндеуге үйрету;

3) көшеде, үйде және балабақшада көрген заттарын бейнелей отырып, елестету арқылы мүсіндеу.

Олар бақылау жасаған заттардың бейнесін жеткізе білуге, заттарды түрлі қалыпта мүсіндеуге, бейненің жеке шешімін өздігінен табуға үйрету. Сулы шүберекпен пішіннің үстінен тегістеуге және кескішті қолдануға үйрету.

Сәндік мүсіндеу.

Балаларды халық ойыншықтарымен таныстыру, ойыншықтарды мүсіндеуге үйрету. Халықтық ойыншықтар желісі бойынша бейнелер жасауға үйрету. Мүсінді бейнені безендірудің тәсілдерін өз қалауы бойынша таңдауды ұсыну.

Сюжеттік мүсіндеу.

Балаларды мүсіндеудің таныс әдістерін қолдануды және заттардың өлшемдік қатынастарын бере білуге жаттықтыру. Бейненің ерекше қасиетін, адамның қимылын анық көрсетуге, сырт келбетін әдемі безендіруге үйрету.

Кескішті қолданып, тұтас бөліктен мүсін жасауды жетілдіру. Затты тұғырға орналастыру техникасын қалыптастыру. Біртекті заттардан сюжеттер жасау, бірнеше пішінді бір тұғырға орналастыру.

Кейіпкерлердің өзіне тән бөлшектерін мүсіндеуге, композиция мазмұнын қосымша заттар мен элементтердің көмегімен мейлінше көркемдеп жеткізуге үйрету, біртекті заттардың бейнесін жасаудан, мазмұнға сәйкес әр қилы бейнелерді жасау білімдерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

қарапайым үйлесімділікті сақтай отырып, адам мен жануарлардың пішінін мүсіндей біледі;

халық ойыншықтары мен керамикалық бұйымдардың желісі бойынша бейнелерді бере біледі;

заттармен және элементтермен толықтыра отырып, кейіпкерлер мен композицияларға тән бөлшектерді қолданады.

191. Жапсыру.

Заттық жапсыру.

Балалардың қайшыны қолдану біліктерін бекіту: жолақшаларды тікбұрыштар етіп қию, шаршыларды үшбұрышты етіп қию, шаршы немесе тікбұрыштың шеттерін қию арқылы дөңгелек пен сопақша пішіндерді қиып алу.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) екіге бүктелген қағаздан, түрлі қатпарлы бейнелерді қиюды;
- 2) қатпарланып бүктелген қағаздан бірдей бірнеше пішіндерді және екіге бүктелген қағаздан симметриялы пішіндегі заттарды қиюды;
- 3) елестету бойынша бірнеше бөліктерден заттар жасауды;

4) жырту тәсілімен жапсыруды.

Қағаздан дайындалған тікбұрыштардан дөңгелек пішіндерді қиып алу, заттарды бірнеше бөліктерден бейнелей білуді бекіту.

Сәндік жапсыру:

1) түрлі пішіндегі қағазда таныс геометриялық элементтерден өрнек құрастыруды үйрету; Бөліктерден бейнелерді құрастыру, мерекелерге арнап үй-жайды безендіру үшін ұжымдық жұмыстарды орындау;

2) ұлттық кілемдерді, ас тақтайшаларын, сүлгілерді, қуыршақтарға арналған ыдыс-аяқтарды, ыдыс-аяқ сақтайтын сөмкелерді, қымыз құятын ыдыстарды (торсық), бұйымдарды, шырша әшекейлері мен ойыншықтарын, жаңа жылдық құттықтау ашық хаттарын, топ бөлмесін безендіруге, қыс тақырыбындағы ұжымдық панно жасауға үйрету.

Сюжеттік жапсыру.

Балаларға қағазға заттарды орналастыру дағдыларын үйрету. Жапсыруларды құрастыру барысында объектілердің көлемі бойынша қатынасын, заттардың бөліктерінің пішінін, құрылымын, қатынастарын көре білу іскерліктерін меңгерту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) әлеуметтік жағдайлар мен балалар өміріндегі оқиғаларды бейнелеу;

2) үлгілер және трафареттермен, дайын киім үлгісімен жұмыс істеу;

3) өзінің жұмысын композиция, перспектива ережелеріне сәйкес құру;

4) қайшыны, желімді дұрыс қолдану;

5) екі бүктелген қағаздан симметриялық пішіндер қию;

6) геометриялық элементтерден (дөңгелектер, шаршылар, сопақшалар) өрнектер құрастыру;

7) заттарды қазақ ою-өрнектерімен безендіру;

8) еңбек қауіпсіздігі және жеке гигиена ережелерін сақтау.

Күтілетін нәтижелер:

жұмыс тәсілдерін таңдайды және негіздейді;

қағаздан симметриялық пішіндерді қия алады;

бірнеше бөліктерден өрнек құрастырады;

дайын үлгілермен, шаблондармен, трафареттермен жұмыс жасайды;

геометриялық элементтерден өрнек құрастырады, заттарды қазақ өрнектерімен безендіреді;

еңбек қауіпсіздігі және жеке бас гигиенасы ережесін сақтайды.

## 192. Музыка.

Музыка тыңдау.

Шығармалардың эмоционалдық мазмұнын, олардың сипатын, көңіл күйін, әсерлі реңктерін ажырату. Музыкалық шығармаға өзінің қатынасын білдіру, оның мазмұны мен сипаты туралы пікірін айту. Қазақтың ұлттық аспабының дыбысталуымен таныстыру. Ұлттық, домбырада және қобызда орындалатын «күй» жанрымен таныстыру, күйші-композитор: күйші Құрманғазының, қобызшы Қорқыттың шығармашылығымен таныстыру.

Ән айту.

Дауысы мен есту қабілеттерін дамытуға арналған жаттығуларда қиын емес әуендерді 2–3 жақын үндестікте дауысын дәл келтіріп орындауға үйрету, септима мен терция дыбыстарын ажырату, қолымен бағытын (жоғары-төмен) көрсете отырып, әуеннің жоғарғы-төменгі қозғалысын ажырату.

Әннің сипатын қабылдау, дауысын дұрыс келтіріп орындау, ырғақтық бейнесі мен динамикасын дәл беру, әннің кіріспесін, басын, қайырмасын ажырату. Мерекелік әннің шаттық көңілін көңілді жеткізіп, жеңіл, ширақ дауыспен шумақтардың соңын жұмсартып айту. Қазақ халқының музыкасын қабылдау.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар.

Музыка сипатын анық ырғақты жүріспен, музыканың ширақ сипатын жеңіл, ырғақты жүгіріспен беру жаттығуларын орындау.

Ойындар, хороводтар.

Музыка сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау: қол ұстасып шеңберде айтылатын әндермен шеңберді айналып жүру, музыкалық тіркестерге сәйкес қозғалыстарды өзгерту, жылдамдық пен ептілікті білдіру, пьесаның аяқталуын белгілеу, ұлттық ойындардың көңілді сипатын бере білу, дауыстардың биіктіктерін ажыратып, үлкен шеңберден кіші шеңберге қайта тұру.

Билер.

Әуеннің би сипатын сезіну, би қимылдарының элементтерін орындау, халық биін үйрену арқылы көркем мұраның кейбір элементтерімен таныстыру.

Би шығармашылығы.

Таныс би қимылдарын қолдана отырып, ойдан би шығару іскерліктерін дамыту, мәтінге сәйкес әнді жеке сахналау мен шығармашылық тапсырмаларды орындауға баулу.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау.

Ересектердің орындауындағы музыкалық пьесаларды тыңдау, жоғарғы регистр, аспаптың дыбысталу тембрін ажырату. Әуеннің ырғақтық бейнесін ұрмалы аспаптарда жеке және барлық топпен ойнау. Қазақтың ұлттық ұрмалы аспаптарында ойнауға үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

қарапайым жанрларды ажыратады (күй, өлең, би, марш);

қарапайым музыкалық терминдерді, ән айту дағдыларын игерген;

пластикалық, ырғақты, мәнерлі қимылдарды орындайды;

балалардың музыкалық аспаптарының дыбысталуын тембрі бойынша ажыратады және оларды атайды, балаларға арналған музыкалық аспаптарда жеке және топтың құрамында ойнай біледі.

12-параграф. II жартыжылдық

193. Сурет салу.

Заттық сурет салу.

Қоршаған ортадағы болмысты, (заттарды, өсімдіктерді, ойыншықтар мен гүлдерді) заттарға қарап отырып, бейнелеу дағдыларын қалыптастыру. Олардың сипаттық белгілерін байқауға үйрету. Табиғаттың күрделі емес бейнесін суретте көрсету. Ағаштың бұтақтарына, бұталардың жапырақтарына немесе гүлдеріне, кейбір бөлме өсімдіктеріне қарап сурет салу.

Келесі біліктерді қалыптастыру:

1) түрлі жануарлардың сипаттық ерекшеліктерін байқап және оларды суретте бейнелей білу;

2) жануарлардың бейнелерін жеңіл қозғалыстар мен қалыптарды бейнелеу арқылы мәнерлі бере білу;

3) жүн мен қауырсынға тән бейнелеу;

4) қажетті түсті алу үшін қарындашты әртүрлі басып қолдану;

5) табиғат нысандарын бейнелеу;

6) түстерді жеткізу үшін қағаздың түсін және түстердің үйлесімділігін таңдау;

7) өз жұмысының нәтижесін бағалау.

Құстардың сыртқы бейнесі туралы жалпы ұғым қалыптастыру; барлық құстар түсіндегі, пішіні мен бөліктеріндегі айырмашылықтарына қарамастан құрылымы жағынан ұқсас болып келетіні жайлы түсінік беру. Суретте түрлі құстарға тән ерекшеліктерін бере білуге үйрету.

Заттар мен олардың суретін салу тәсілдері туралы жиналған ұғымдары балалардың сюжетті сурет салуына ауысады.

Сәндік сурет салу.

Түрлі пішінді қағазда симметриялық ою-өрнектерді құрастыра білуге үйрету, көлемді пішіндерді безендіру.

Сұлбаларға орналастыра отырып, қазақ оюларының элементтерін құрастыру, қазақ оюларына тән түрлі түстердің үйлесіміне құрылған тапсырмаларды орындау, таныс элементтерден композициялар құрастыру, ұжымдық жұмыстарды орындау. Қазақ ою-өрнектерінің сипатын, түсінің үйлесімділігін бере отырып, көлемді пішіндерді безендіру.

Өз ойлары бойынша сурет салу, алдыңғы сабақтардағы суреттерін үлгі ретінде қолдана отырып, жаңа композиция құру және заттарды әшекейлеу. Халықтың сәндік өнерінің желісі бойынша сурет салу.

Сюжеттік сурет салу.

Бұлыңғыр немесе шуақты күнді, мерекелік от шашу, кешкі өзендегі кеме және тағы басқа қағаздың түсіне сәйкес бояуларды таңдауға үйрету.

Қоғамдағы, қоршаған ортадағы жағдайлар, мерекелер, адамдардың еңбегі, ертегі, тақпақ, ән әуендері және тағы басқа сияқты күрделі емес сюжеттерді суретте көрсете білуге үйретуді жетілдіру.

Қазақ халқының өмірін, еңбегін, тұрмысын көрсете отырып, қазақ ертегісінің, аңызының желісі бойынша сурет салу.

Жаз мезгілінің табиғат құбылыстарын, жазғы демалыстағы оқиғаларды, қарапайым сюжеттерді суретте бере білу білігін бекіту. Ұжымдық жұмыстарды, ойдан сурет салуды қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

сурет салуда түрлі техниканы дербес қолданады;

күрделі емес ойыншықтардың, жануарлар мен адамдардың суретін салады, сурет салуда адамның қарапайым қимылдарын бере біледі;

үшбұрыштар мен алтыбұрыштардың ортасын, бұрыштарын, жиектерін көрсете отырып, сәнді өрнектерді салады;

қазақ оюларының элементтерін салады және олармен киімдерді, тұрмыстық заттарды безендіреді;

мазмұнды суреттерді салады;

ұжымдық жұмыстарды орындайды, өз ойы бойынша сурет салады.

#### 194. Мүсіндеу.

Заттық мүсіндеу.

Адамның бейнесін, жануарлардың қозғалыстағы мүсінін, үйлесімділікті, қол-аяқ қалпын дұрыс мүсіндеуге үйрету. Заттардың ұзын және қысқа, жуан және жіңішке белгілерін көрсете білуге, бөліктердің салыстырмалық көлемдерін сақтауға, мүсінделген пішіндердің бөліктерін нақтылауға, оларды бір-біріне қосып, біріккен жерлерін тегістеуге үйрету.

Ортақ композиция жасау үшін ұжымдық мүсіндеудің, адамның, жануарлардың, ойыншықтардың, халық шығармашылығының заттарын қарап мүсіндеу дағдыларын дамыту. Кеуде, бас және басқа да бөліктерді мүсіндей білуге, мүсіндеу тәсілдерін іріктеуде дербестікті білдіру, сазбалшықты бөлуге, өз жұмысын алдында тұрған үлгімен салыстыруға үйрету.

Мүсіндеудің түрлі әдістерін қолдану: құрылымдық (жеке бөліктерден) және мүсіндік (негізгі бөліктерді тұтас кесектен жасайды). Қарап мүсіндеуге ойыншықтарды, пішіні шағын мүсіндерді, халық шеберлерінің бұйымдарын қолдану.

Сәндік мүсіндеу.

Затқа қарап, ұсынылған және өз ойлары бойынша сәндік мүсіндеу дағдыларын қалыптастыру.

Заттарды әсемдік элементтермен безендіру.

Сәндік пластиналарды мүсіндеуге, жұмыс барысында әртүрлі пішінді кескіштерді қолдануға, сазбалшық тілімшелеріне бедерлер жасауға, түрлі ойыншықтарды, ыдыстарды халық бұйымдарының мәнерінде өздігінен мүсіндеуге, оларды өрнектермен әсемдеуге үйрету.

Сюжеттік мүсіндеу.

Ертегілер мен әңгімелердің мазмұны бойынша сюжеттік композиция жасау дағдыларын жетілдіру.

Ұжымдық жұмыстарды орындауға баулу.

Қалыптасқан іскерлік пен дағдыларды жеке мүсіндеуде, ұжымдық мүсіндеуді орындау барысында ойында, үйді және мереке күндері ауланы сәндеу үшін қолдану.

Күтілетін нәтижелер:

мүсіндеудің түрлі техникаларын қолданады;

ортақ композиция жасау үшін ұжымдық мүсіндеу дағдыларын меңгерген;

түрлі тәсілдерді қолдана отырып, заттардың пішіні мен бөлшектерін бере біледі;

сәндік элементтермен заттарды безендіреді.

195. Жапсыру.

Заттық жапсыру:

1) түрлі пішіндерді қию дағдыларын бекіту: симметриялық емес сұлбаларға салынған немесе қиялдағы сұлбалармен қию дағдыларын қалыптастыру;

2) күрделі жапсырмалар құрастыру біліктерін қалыптастыру, жырту тәсілімен ғажайып құс, алтын балық, алқызыл гүл бейнелерін жасауға үйрету;

3) алған біліктері мен дағдыларын ойында, үйшікті, мереке күндері үй-жайды және учаскелерді безендіру үшін жеке және ұжымдық жапсырмаларды жасау кезінде қолдану. Ойлауы бойынша жапсыру дағдыларын бекіту.

Сәндік жапсыру.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

1) аналар мен әжелерге сыйлықтарды, қуыршақтарға арналған киімдерді, ұлттық әшекейлерді, табақтарды, құмыралар мен вазаларды балалардың ойлауы бойынша безендіруде жапырақтар мен гүлдерден өрнектер құрастыруды;

2) мүсіндерді қатпарланған қағаздан бірдей пішіндер және екіге бүктелген қағаздан симметриялы пішіндер қию арқылы ұлттық ою-өрнектермен безендіруді;

3) бейнелерді айқын беру үшін сұлбаны қию және жыртып жапсыру тәсілдерін қолдануды;

4) «қошқар мүйіз» өрнегін түрлендіріп: жиектеме өрнек, қоймүйізді жұп шиыршықтар, геометриялық өрнектерді қолдануды;

5) қазақ өрнектеріне тән: жасыл, қара, ақ, сұр, қызыл, ашық түстерді қолдануды;

б) жеке, сондай-ақ шағын топпен композициялар жасауды.

Сюжеттік жапсыру.

Балалардың жапсыруда сюжетті композиция құрастыра білулерін жетілдіру, Қазақстанның табиғаты мен жерлестердің еңбегін бейнелейтін ұжымдық композицияларды орындау.

Күтілетін нәтижелер:

салынған немесе қиялдағы контур бойынша бейнелеуді игерген;

ойлауы бойынша күрделі жапсыруларды құрастыра алады;

екіге бүктелген симметриялы пішіндегі қағазды қияды;

Қазақстанның табиғатын, адамдардың еңбектерін бейнелей отырып, композицияларды орындайды;

еске түсіру бойынша, затқа қарап, пішініне, пропорциясына, көлеміне, назар аударатырып, заттарды бейнелейді;

ойлауы бойынша жұмыс жасай алады.

196. Музыка.

Музыка тыңдау.

Музыкалық мәнерлілік құралдары мен сипатын егжей-тегжейлі ажырату қабілетін дамыту. Домбыраның дыбысталуы бейнеленген пьесаларды әсерлі реңкі мен музыкалық мәнерлілік құралдарын белгілей отырып тыңдау. Лирикалық, вальс ырғағындағы байсалды әуендерді қабылдап, пьесаның билеуге икемді сипатын сезініп, қарқындық өзгерісін белгілеу. Музыкалық дыбысталуының сипаттамасына сүйене отырып, бейненің мазмұны мен музыкалық мәнерліліктің элементтерімен байланыстыру, шығарманы сипаттай білу.

Қазақстан композиторларының шығармашылықтарымен таныстыруды жалғастыру.

Ән айту.

Келесі дағдыларды қалыптастыру:

- 1) бір дыбыстан құрылған әуеннің бөліктерін дәл ырғағымен дербес орындау;
- 2) қолымен бағытын көрсете отырып, әуеннің жоғарғы-төменгі қозғалысын ажырату;
- 3) фортепианоның сүйемелдеуімен немесе сүйемелдеуінсіз, жалғыз немесе топпен айту, оны металлофонда ойнау.

Сезіммен, ырғаққа сәйкес, ырғақтық бейнесін сақтай отырып, сөздерді анық және

фразалар арасында дұрыс дем алып, музыкалық кіріспеден соң бірден бастап айту. Динамикалық ерекшелікті көрсете отырып, эмоционалды түрде ән айту, тынысты дұрыс алу.

Музыкалық-ырғақтық қимылдар, жаттығулар.

Музыканың ширақ сипатын жеңіл, ырғақты жүгіріспен беру, тізені көтеріп жүгіруді орындау, ұлттық билердің элементтерін орындау, музыка сипатын би қимылдарында беру.

Ойындар, хороводтар.

Түрлі сипаттағы музыкамен байланысты музыкалық-ойын бейнелерін: байсалды, баяу және көңілді, шаттанған, би күйін мәнерлі жеткізу. Музыкаға сәйкес заттармен қозғалу, саптағы орнын өзгерте отырып, кеңістікте еркін бағдарлау: екі шеңбер, үлкен шеңберге тұру. Сюжетті ойындарды сахналауға үйрету.

Билер.

Музыкаға сәйкес қозғалыс бағытын жеңіл, еркін және нақты ауыстыра отырып орындау, би бейнелерін беру, бейнелік би қозғалыстарын қолдана отырып, әндерді сахналау.

Би шығармашылығы.

Музыка сипатына сәйкес таныс би қимылдарын қолданып, би ойластыру.

Балалардың музыкалық аспаптарында ойнау.

Ересектердің орындауында халық әуендерін тыңдау, олардың сипаты мен қарқынын белгілеу. Жеңіл әуендерді ансамбльмен балаларға арналған музыкалық аспаптарда фортепианоның сүйемелдеуімен, уақытында қосылып айту, ырғақтық бейнесін анық бере отырып ойнау, әуенді ойынмен бірге сүйемелдеу.

Күтілетін нәтижелер:

музыкалық жанрларға тән белгілерді атайды;

музыкалық мамандықтарды, атақты композиторлардың есімдерін біледі;

жақсы таныс әнді дербес музыкалық сүйемелдеумен және сүйемелдеусіз орындайды;

музыканың сипатына сәйкес қозғалады;

балаларға арналған аспаптарда ойнаудың қарапайым дағдыларын игерген.

13-параграф. «Әлеумет» білім беру саласы

197. «Әлеумет» білім беру саласының базалық мазмұны өзін-өзі тану, қоршаған

ортамен танысу ұйымдастырылған оқу қызметінде іске асырылады.

198. «Әлеумет» білім беру саласын ұйымдастыру мен жүргізу әлеуметтік сипаттың бастапқы ұғымын меңгеру мен балаларды әлеуметтік қатынас жүйесіне ендіру мақсатына жетуге бағытталған және барлық білім беру саласы арқылы жүзеге асырылады.

199. Мақсаты ересектермен және құрдастарымен қарым-қатынас жасауда, қоршаған ортамен таныстыру негізінде әлеуметтік дағдыларын дамыту және қалыптастыру болып табылады.

200. Міндеттері:

жеке тұлғаның әлеуметтік қасиеттерін дамыту: ынтымақтастық, қоршаған ортаға қамқорлық көрсету, бастамашылдық, дербестік, тәуелсіздік, ашықтық, әлеуметтік икемділік, мәдениетті және экологиялық сауаттылық;

құрдастары мен ересектердің арасындағы қарым-қатынастың жалпы қабылданған қарапайым нормалары мен ережелерін үйрету;

өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі реттеудің қарапайым қабілеттерін тәрбиелеу.

14-параграф. I жартыжылдық

201. Өзін-өзі тану.

Өзін-өзі танудың мазмұнына балаларды құндылықтармен таныстыру, заманауи сананың құндылығын үйрету және бекіту, әлемді түсіну және әлемді түйсінуді қалыптастыр, ізгілік педагогикасының маңызды қағидаттарын жүзеге асыру кіреді.

202. Мақсаты балаларда өз-өзіне, адамдарға, әлемге деген рухани-адамгершілік қатынас саласында бастапқы өмірлік маңызды құзыреттіліктерді қалыптастыру болып табылады.

203. Міндеттері:

адамгершілік-рухани құндылықтарды қалыптастыру;

басқаға бағытталған эмоциялар мен сезімдерді дамыту;

адамгершілік мінез- құлық негіздеріне тәрбиелеу.

Мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, «Мен – адаммын», «Қарым-қатынас қуанышы», «Адамгершілік әліппесі», «Мен және менің әлемім» тарауларының негізгі базалық бөлімдерін кіріктіру қағидасы негізінде барлық білім беру салалары арқылы жүзеге асырылады.

Мен – адаммын.

«Өзін-өзі тану» әлеміне саяхат. Адам болуды үйренемін. Қыздар мен ұлдар. Менің есімім. Менің туған күнім. Менің сезімдерім. Мейірімді іс- әрекеттер. Мен осындай Адаммын.

Қарым-қатынас қуанышы.

Туғандар мен туыстар. Отбасылық мерекелер. Отбасының әлемі. Достық неден басталады? Адал достар. Дос әрдайым көмектеседі. Менің кішкентай достарым. Достар ғаламшары.

Күтілетін нәтижелер:

адами сапалар туралы: мейірімділік, махаббат, сыпайылық, адалдық түсініктерге ие;

жақсы мен жаман әрекеттерді ажырата алады;

туыстарына, құрдастарына, ересектерге эмоциялық көңіл күйін білдіріп, үлкенді сыйлап, мейірімділік таныта алады;

табиғатқа қамқорлық танытудың қажеттілігін түсінеді және біледі;

сурет салу, мүсіндеу, құрастыру арқылы өз көңіл күйін жеткізе алады;

үйде, балабақшада, қоғамдық орындарда қарым-қатынастың жалпы қабылданған нормалары мен ережелерін сақтауға талпынады.

204. Қоршаған ортамен танысу.

Бала, оның отбасы, үйі:

1) туыстық байланыс, өзінің жасын, толық аты-жөнін, тегін, ата- анасының, отбасы мүшелерінің аты-жөнін, балабақша, топ атауын, нөмірін айта білу, үйден балабақшаға дейінгі жолды анықтау туралы түсініктерін қалыптастыру;

2) балаларда өз отбасының мүшелеріне қамқорлық білдіру ниетін, үй тапсырмаларын орындау, өзінің мейірімділік сезімдерін отбасы мүшелеріне сөзбен айта білуді тәрбиелеу.

Заттар әлемі, кеңістікте бағдарлау:

1) заттар, олардың белгілері мен ерекшеліктері туралы ұғымдарын қалыптастыру. Балалардың сөйлеу тіліне түрлі заттардың атауларын нақтылап, енгізу, таныс емес заттардың қолданылуын түсіндіру. Заттардың қандай материалдан жасалғандығын анықтап, сипаттама беріп, оның сапасы мен ерекшелігін дұрыс анықтай білуге үйрету;

2) айналадағы заттар, құрылыс материалдары арасындағы міндет пен байланысты, оның неден жасалғандығы туралы түсінік беру;

3) балабақша жақын орналасқан шағын ауданда, балабақша ауласында еркін бағыт-бағдар ұстай білу іскерліктерін жетілдіру.

Көлік, байланыс құралдары:

1) көлік құралдарының көп түрлілігі, белгілі жұмыс түрін орындау үшін олардың жабдықтары жайлы түсінік беру;

2) телефон, компьютер, теледидар, радионың қызметтерімен, оларды қолданудың бірнеше қарапайым ережесі туралы білімдерін бекіту.

Ересектердің еңбегі.

Келесі ұғымдарды дамыту:

1) әртүрлі мамандық иелері туралы;

2) еңбектің мазмұны, сипаты және еңбек нәтижесінің маңызы туралы;

3) балабақша қызметкерлерінің еңбегі туралы.

Өз ата-анасының еңбегі жайлы әңгімелегенде, еңбек барысы туралы білімін қолдана білуге, адамдардың еңбектеріндегі өзара байланыстарды байқауға үйрету. Айналаны қоршаған заттар, ойыншықтар адамдардың еңбегімен жасалғандығы туралы, оған ұқыпты қарау керек екендігін түсіндіру.

Менің Отаным – Қазақстан. Еліміздің рәміздері:

1) Отан туралы, мемлекеттік және халықтық мерекелер, еліміздің рәміздері туралы білімдерін кеңейту. Қазақстан Республикасының Президенті, оның халыққа қызмет ететіндігі, өз халқының түрлі мәселелерін шешетіндігі туралы түсінігін қалыптастыру;

2) балалар Қазақстан Республикасының рәміздерін танып, мемлекеттік Әнұранды орындағанда орындарынан тұрып, оң қолдарын кеуделерінің сол жақ бөлігіне қоятынын, ер балалар бас киімдерін шешетінін білу керек. Мемлекеттік мереке Тәуелсіздік күні туралы түсініктерін қалыптастыру. Халықтық мерекелер туралы түсініктерін кеңейту, өлеңдерді, әндерді, билерді жаттатқызып, үйрету арқылы балаларды мерекелерге қатысуға белсенділік танытуға баулу.

Қазақстан Республикасының әскері.

Ел қорғаудың ардақты міндет екендігін түсіндіру арқылы Қазақстан Республикасы әскері туралы түсініктерін кеңейту. Ұлы Отан соғысы жылдарында ел қорғаған қазақстан жауынгерлерімен таныстыру.

Жолда жүру ережелері.

Балалардың жолдың жүріс бөлігі, осьтік сызық туралы ұғымдарын бекіту. Қиылыс жолмен таныстыру, жол белгілерін бекіту. Бағдаршамның жарық белгілеріне сәйкес жолдан өтуге үйрету.

Күтілетін нәтижелер:

өз отбасының мүшелеріне қамқорлық танытады, үй тапсырмаларын орындайды;

себеп-салдарлық байланыстарды орната алады;

балабақшаның атауын, нөмірін атайды; үйден балабақшаға дейінгі жолды біледі;

көлік құралдарын біледі және атайды;

кейбір кәсіптік және ауылшаруашылық мамандықтары туралы біледі;

Қазақстан Республикасы мемлекеттік әнұранын орындау кезіндегі өзін ұстау ережесін біледі;

әскердің міндетін, Ұлы Отан соғысына қатысқан жауынгерлердің рөлі туралы біледі;

жолда жүрудің негізгі ережелерін орындайды.

15-параграф. II жартыжылдық

205. Өзін-өзі тану.

«Өзін-өзі тану» бөлімінің мазмұны өзінің ішкі әлемін ашу, өзінің қайталанбас даралығын пайымдау арқылы әрбір баланың өз табиғи қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін ашуға бағытталады.

Адамгершілік әліпбиі.

Барлығы амандасудан басталады. Мейірімді іс-әрекеттер. Түсінуді және кешіруді үйренеміз. Бәрі түсіністіктен басталады. Қонақ-біздің үйдің қуанышы. Мен көмекшімін. Мен өз елімнің кішкентай азаматымын.

Мен және менің әлемім.

Туған үй. Менің сүйікті балабақшам. Табиғат-ана. Табиғат және денсаулық. Табиғат және Адам. Наурыз жаңару мерекесі. Менің Қазақстаным. Адал болу. Өзін-өзі тану.

Күтілетін нәтижелер:

ересектер мен жақындарына мейірімділік, сыйластық білдіреді;

салауатты өмір салтының бастапқы дағдыларын игерген; қыз бала ұла балаға құрметпен қарайды, ұл бала қыз балаға құрмет көрсетеді;

табиғатқа қамқорлық жасаудың маңыздылығын түсінеді және біледі;

өзінің көңіл-күйін сурет, мүсіндеу, құрастыру арқылы бере біледі;

сөздердегі, мінез-құлықтағы жақсы мен жаманды ажыратады, үйде, балабақшада, қоғамдық орындарда қарым-қатынастың жалпы қабылданған нормалары мен

ережелерін сақтауға талпынады;

халықтық мерекелерге қатысады;

еліміздің жеткен жетістіктеріне мақтаныш сезімдерін танытады.

206. Қоршаған ортамен танысу.

Бала, оның отбасы, үйі.

Туыстық байланыстар туралы ұғымды, өз шежіресіне қызығушылықты жетілдіру. Балалардың бойында өз отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау, үй тапсырмаларын орындау, отбасы мүшелеріне өзінің жақсы көру сезімдерін айта білуге тәрбиелеу.

Заттар әлемі, кеңістікте бағдарлау.

Заттар, олардың белгілері мен қолданысы туралы ұғымдарын бекіту. Балалардың сөйлеу тілінде түрлі заттардың атауларын нақтылау және белсендіру, таныс емес заттардың қолданылуын түсіндіру. Айналадағы заттардың атқаратын қызметінің, осы заттар жасалған материалдың құрылысының арасындағы байланысты түсінуге үйрету. Мектепке дейінгі ұйымның ғимаратында, жақын орналасқан мөлтек ауданда еркін бағдарлау дағдыларын қалыптастыру.

Көлік, байланыс құралдары:

1) арнайы көлік құралдарының көп түрлілігі, белгілі жұмыс түрін орындау үшін олардың жабдықтары жайлы түсініктерді қалыптастыру;

2) тұрмыстық техниканың қызметтерімен оларды қолданудың бірнеше қарапайым ережесі туралы білімдерін бекіту.

Ересектердің еңбегі:

1) әртүрлі мамандық иелері, еңбектің мазмұны, сипаты және еңбек нәтижесінің маңызы туралы ұғымдарды қалыптастыру;

2) өз ата-анасының еңбегі жайлы әңгімелегенде, еңбек процесі туралы білімін қолдана білуге, адамдардың еңбектеріндегі өзара байланыстарды байқауға үйрету. Түрлі кәсіп адамдарына құрмет көрсету. Айналаны қоршаған заттар, ойыншықтар – адамдардың еңбегімен жасалғандығы туралы, оларға ұқыпты қарау керек екендігін түсіндіру.

Менің Отаным – Қазақстан. Еліміздің рәміздері.

Қазақ халқының тарихи түп тамыры туралы: қазақ киіз үйінің құрылысы және ішкі жиһаздары туралы түсініктерін қалыптастыру. Қазақ халқының салт-дәстүрлері туралы білімдерін кеңейту. Қазақтардың көшпенді өмірі туралы көрнекі материалдар негізінде суреттеуді үйрету. Отан туралы, мемлекеттік және халықтық мерекелер, еліміздің

рәміздері туралы білімдерін кеңейту. Қазақстан Республикасының Президенті, оның халыққа қызмет ететіндігі, өз халқының түрлі мәселелерін шешетіндігі туралы білімін жетілдіру.

Қазақстан Республикасының әскері.

Қазақстан Республикасы әскері, Отан қорғаушылар туралы түсініктерін жетілдіру. Ұлы Отан соғысының ардагерлерінің ерлігіне құрмет білдіруге тәрбиелеу.

Жолда жүру ережелері.

Балалардың жолдың жүріс бөлігі, осьтік сызық туралы ұғымдарын бекіту. Жолда жүру ережелері туралы білімдерін бекіту.

Күтілетін нәтижелер:

туыстық байланыстар туралы түсінікке ие;

отбасы мүшелеріне өзінің жақсы көру сезімдерін білдіре алады;

алуан түрлі материалдардың белгілері мен қасиеттері және қолданылуы арасындағы байланысты орнатады;

мектепке дейінгі ұйымның бөлмелерінде, жақын мөлтек ауданда еркін бағдар жасайды;

арнайы көлік құралдарының атқаратын қызметін біледі;

тұрмыстық техниканы пайдалану ережелерін игерген;

өзінің ата-анасының еңбегі туралы әңгімелейді;

түрлі кәсіп адамдарына құрмет көрсетеді,

туған ел, мемлекеттік және халықтық мерекелер, ел рәміздері, Қазақстан Республикасының Президенті туралы білімдерді меңгерген;

Қазақстан әскері туралы түсінікке ие, Ұлы Отан соғысы ардагерлерінің ерлігіне құрмет көрсетеді;

жол қозғалысы ережелерін біледі.